

בעזרת השם יתברך

מִי שְׁלוֹמֹד בְּכָל יוֹם אֶרֶץ שְׁלֹשֶׁת
הַלְמוּדִים הָאֵלֹהִים, בּוֹנֵה לְעַצְמוֹ

בִּי"ת נִצְחִי

וְזֶה מִרְשָׁהוֹ לָהּ לְפָנָיו לְעוֹלָמִי
עוֹלָמִים וְלִנְצַח נִצְחִים (אֲשֶׁר בְּנֹחַ).

לְמוֹד יוֹמִי

בְּבִלֵי יְרוּשָׁלַיִם ת'וֹסֶפֶת
בְּעֵרִיכָה מִפְּאֶרֶת מְנַקֶּדֶת וּמִפְסָקֶת

פֶּרֶשֶׁת הָאֲזִינוּ תִּשְׁפֹּז

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

079.70.400.66

חיזוק פאר די אידישע שטוב

079.70.400.69

גדפס ע"י

חולין. פרק אחד עשר – ראשית הגז דף קלו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קפ"ז רש"י תוספות

1 **ביתך** דרך ביאתך — תימה: אמאי לא אמר שותפות דגוי, בדקאמר בכל תני דלעיל;
2 **אלא** ארצך למה לי למעוטי חוצה לארץ — אף על גב דמצוה התלויה בארץ
3 הדיא, מכל מקום אצטרך למעוטי — משום דאתקש לבשר בחלב בחד קרא. רבינו שמואל
4 בן נאמר.

שָׁרָה, אֵף עַל גַּב דְּרָתִיכִי
 דְּשׁוּתְפוּת לֹא, כְּתִב
 מַעֲשֶׂה דִּינָךְ, לְמֹא
 מִתְּנוּת, אֵף עַל גַּב
 לְמִימֵי: יִלּוּךְ "תִּנְיָה"
 הֶחָל - דְּשׁוּתְפוּת לֹא, אֵף
 מִנְיָא "מֵאֵת וְכִי הִנֵּחַ".
 "מֵאֵת וְכִי הִנֵּחַ", הָא
 וְרֵאשִׁית הֵינּוּ אֲדָרְבָּה

מה תרומה חייבין עליה מיתה וחומש כר
 — ואף על גב דבראשית הוה לא שייכא ביה
 אכילה, וכן בתרומה חומש אלא באכילתה —
 הנאת ראשית היא אכילתה.
 ראשית הוה שרידה נברך — תימנה; מנלן
 דבעינן שרידה נברך? אי מרחיבין
 "ראשית" — בראשית הוה נמי מרחיבין "ראשית",
 ומה צריך למילף מתרומה? ויש לומר: דא
 דבעינן בתרומה שרידה נברכים, משום דילפינן
 תרומה מחלה, דחלה נקראת "תרומה", ובהלה
 כתיב "מראשית", דמשמע: ולא כל ראשית,
 כרבי

"מאת זבחי הנחש" למה לוי - לכוֹדְרָא, דאָמַר רבא: הדין עם
 כתיבי "ארצד" - דידך און, דשׁוּתפּוֹת לא, פֿתב רחמנא "מפּוֹרִי
 צד" למה לוי? למעוטי חוצה לאַרְץ, ציצית, אף על גב דכתב
 דשׁוּתפּוֹת לא, פֿתב רחמנא "על פּוֹפּוּ בְּגִדֵיהֶם לדרתם" - וְאַלְא
 הוֹדָה, דאָמַר רב יהודה: מלית שאולה - פֿטוּרָה מִן הַצִּיצִית כֹּל
 בִּדְתָב רחמנא "לגגד" - דידך און, דשׁוּתפּוֹת לא, פֿתב רחמנא
 "גגד" למה אָתָּא? - למעוטי פתי כנסיות ובתי מדרשות. אָמַר
 הֵינִי כִלְלִי, דִּתְנִינָא: בְּהֵמַת הַשּׁוֹתְפִין חִיבַת בִּבְכוּרָה, וְרַבִּי אֱלֵעָאי
 אֱלֵעָאִי דְכֹתִיב "קָקֹד וְצִאנְד", וְהָא פְתִיב "בְּקִרְכָם וְצִאנְכָם" -
 וְנָא מִפְּטוּרָא: לִיתְנַהּוּ לְהֵי כִלְלִי, דִּתְנִינָא: בְּהֵמַת הַשּׁוֹתְפִין חִיבַת
 מֵאִי טַעְמָא - גִּילְף "תַּיְתִינָה" "תַּיְתִינָה" מִרְאשִׁית הַגֹּז, מִזֶּה לְחֶלֶן -
 דשׁוּתפּוֹת לא. וְאִי סָלָא דַּעְתָּךְ בְּתַרְכוּבָא מִיתַיִב, גִּילְף "תַּיְתִינָה"
 מִיָּמִינָה: בְּתַרְכוּבָא גַּם פּוֹטֵר. - אִי מִזֶּה תַּרְכוּבָא - בְּאַרְץ אֵין, בְּחוּצָה
 אֵין אֵין, בְּחוּצָה לְאַרְץ לא! - אָמַר רבי יוֹסִי מִנְהֶרְבֵּיל: אֵין, וְהִתְנִינָא,
 וְנִתְנִינָא אֱלָא בְּאַרְץ, וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלֵעָאי אוֹמַר: רֹאשִׁית הַגֹּז אֵין
 לְרַבִּי אֱלֵעָאי? אָמַר רבא: גִּילְף "תַּיְתִינָה" "תַּיְתִינָה" מִתַּרְכוּבָא, מִזֶּה
 לְאַרְץ לא, אֵף רֹאשִׁית הַגֹּז - בְּאַרְץ אֵין, בְּחוּצָה לְאַרְץ לא! - אָמַר
 כִּכְלָת, אֵף רֹאשִׁית הַגֹּז טּוֹבְלָתָא: אָמַר לִיה: אָמַר קְרָא "וְרֹאשִׁית"
 בּוֹ אֱלָא מִרְאשִׁיתוֹ וְאַיִלָּךְ. - אִי מִזֶּה תַּרְכוּבָא - חִיבִים עָלֶיהָ מִיָּתָה
 סֵם עָלֶיהָ מִיָּתָה וְחוּסְפָא: אָמַר קְרָא: "מִזֶּה בּוֹ וְכֹפֶר עָלָיו", "עָלָיו"
 - וְלֹא בְּרֹאשִׁית הַגֹּז. - אִי מִזֶּה תַּרְכוּבָא - רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי אַחֲרֶיהָ, אֵף
 תַּרְיָה! - אָמַר קְרָא: "רֹאשִׁית" - אֵין לָךְ בּוֹ אֱלָא רֹאשִׁית בִּלְבַד. -
 תִּשְׁתֵּן לא, אֵף רֹאשִׁית הַגֹּז - מִמְּדֵשׁ עַל תִּשְׁתֵּן לא! - אֵין, וְהִתְנִינָא:
 הַגֹּז וְהַיְתִיב, שְׁנִים וְשְׁלֹשָׁה שָׁנִים - אֵין מִצְטָרְפוֹת הָא חֲמִשָּׁה -
 רְפוּת! אֱלָא שְׁמַע מִיָּתָה: הָא - דְרַבִּי אֱלֵעָאי, וְהָא - דְרַבְּנָן. - אִי
 יָבִיב, גֵּרֵל בְּפִטוּר - פֿטוּר, אֵף רֹאשִׁית הַגֹּז גַּם, גֵּרֵל בְּחִיבִים - חִיבִיב,
 מְנַלְנָא? דִּתְנִינָא: יִשְׂרָאֵל שִׁלְחָא שְׂדֵה בְּסוּרִיָּא מִגּוּי, עַד שְׁלָא הִבִּיאַה
 לְעִישָׁא, רַבִּי עֲקִיבָא מְחִיב בְּתוּסְפָתָא, וְחִכְמִים פּוֹטְרִין. וְכֵי תִימָא
 צִאנָא גוֹי - פֿטוּר מִרְאשִׁית הַגֹּז, הָא צִאנָא לְגוֹז - חִיבִיב מִתְנִינָא
 רַבָּא

ממנא, והא לית ליה. הא חמש מצטרפות — אם הוּו חמש צאן, וגו' השתים גב החדש ושן הוא. והתניא — אידך דאפילו חמש אין מצטרפות, קשיא אהרדי! לתרומה — אין מצטרפות, ולרבנן — מצטרפות. כל הני קשייתא רבי אלאאי, מיד גוי. בחיוב — לאחר שבאו ביד ישראל. כסוראי — ארס צובה, שכבשה שדול, ליד משער. לפיכך, אין שבאוי חייב לעשר אלא על התוספת שלש שלשים שגולו לה דהפקעי מן המעשר. וחכמים פטרין, דכין שהביאה שליש ביד גוי, כאילו ירמא הכי נמי — דהגדל גיר גוי פטור מראשית הגז, אפילו בא ליד ישראל. ג' גיחות, הבא אל צאנו ישראל הוא. אלא צאנו — לשון עדרו שג' אורח. ויהי — ואם על ש' שוודל הניחא אצל גו

1 דרך **ביאתך** – לבית אתה קובע מזווה, וכשדוא נכנס לביתו – רגליה דימינא
2 עייל ברישא, נמצא שדימין בכניסה הוא דרך ביאה. **מתנות** – הזרוע והלחיים
3 והקבה. **זוכתי** – שנים משמע. **אדרבה** **נילף** **נתינה** **מתורומה** – ולא תבעי קרא,
4 דהא קולא וחומרא – לחומרא מקשיני. **הדין עם הטבת** – בפירקין דלעיל,

1 "רובו" — אורחיו דקרא הוא. ארצ' —
 2 אשר תביא מארצך. "ארצך" — משמע
 3 מ"ע"ר ארבעם" — אלא משמע מיעוט
 4 כולי האי, ולא ממעטא חוצה לארץ מיניה.
 5 דמשמע: כל מקום שיש לזם ארץ. אבל
 6 "ארצך" — משמע: המיוחדת לך ולא לגורם.
 7 כי יפול הנופל — כל שראוי ליפול הלגום.
 8 ואפילו בשותפות. בתי כנסיות — שאין חלק
 9 לאחד מהן בו, שאף לפני עבר היה הוא.
 10 ועוד: שאינו בית דירה. ליתנהו להני כלי
 11 — דאמר רבא דמדור ביה אלעאי בכל הני
 12 דהא תניא דפליג רבי אלעאי בבכורה ולא
 13 מרבי לה מ"בירכס וצאנכס". ואמר רבי
 14 תניא מסורה ליתנהו להני כלי — דרבא.
 15 דהא תניא דפליג רבי אלעאי במתנות.
 16 ומדפטר במתנות, על כרחך פטר נמי
 17 בתרומה. איא סלקא דעתך: בתרומה מחייב
 18 — היכי פטר במתנות? ליתניהו לחיובא
 19 בתרומה, הויאל גמרי גזירה שיהי ד"רניה?
 20 "נתינה" מסתברא דהא אגמרה, דלחומרא
 21 אית לך למידן. אלא שמע מינה בתרומה נמי
 22 פטור — דדיקך, "והדר יליף מתנות או
 23 מתרומה וא מראשית הגז" — ליתניה? "נתינה"
 24 אי מה — כיון דמתרומה יליף רבי אלעאי
 25 ראשית הגז, דאמרן לעיל שותפות דגז
 26 נפקא ליה מרישיה דקרא, אי מה תרומה —
 27 בחוצה לארץ לא, אף ראשית הגז — בחוצה
 28 לארץ לא. דבפרק קמא דקדושין (לז),
 29 קיימא קל כל מצוה שאינה תלויה בארץ
 30 נוחתת בין בארץ בין בחוצה לארץ, דילף
 31 מעבדה דורה, שיהי חובת הנוף נוחתת בכל
 32 מקום. אבל חובת קרקע אינה נוחתת אלא
 33 בארץ. מנחריב — שם מקום. אין — דאי.
 34 והתניא — מביהתא. תרומה מובלת —
 35 אוסרת משום טבל, דכתיב "אשר יירמו"
 36 בעתידים ליתרם הכתוב מדבר, ב"אלו הן
 37 הנשרפין" (סנהדרין פנא). אין לך בו אלא
 38 מראשיתו ואילך — משדוהרש נועשה
 39 ראשית הוא שנה אבל מעיקרא אין לו אלא
 40 שם אחד, דהאי "ראשית" קרא יתירא הוא.
 41 וא"ראשית" דלעיל סמיך, והוה ליה למכתב
 42 "וגו צאנך". מיתח — זו אוכלה במיד.
 43 חומש — בשוגג. ראשון ושני — מעשר
 44 ראשון ומעשר שני. אין לך אלא ראשיתו
 45 — את כל תניההו שנת התרשיש ממנו.
 46 מדלא כתב "ומנו צאנך" שמע מינה: מתנה
 47 ראשונה כלבד אתא "ראשית" לאשמועינן
 48 תרומה מחדש על הישן לא — דכתיב
 49 "היוצא השדה שנה שנה" (דברים יד) היו
 50 לו שנה ראשונה ושנה שנייה וכו'

שניה והנחה, עד שדורו של חמש גוים — אין מצטרפות, דאגוים של חמש צאן קפס
בשנה זו ושלש בשנה שניה, הדששת איכא גוים של חמש צאן — מצטרפות, ואף
אלא לאו שמע מינה — בהא נמי מליגי רבי אלעאי ורבנן. לרבי אלעאי, דמקמי
הגזל בחיוב — כגון ישראל שלקש שדן מן הגזו, כדמרפס לקמיו. הגזל **בפסור**
ולא שניה בחיוב, ולא חלה בה קדושת הרה"ק, וקלה קדושתה. שדן לגוי להפקס
אצלו, טבל וחולין מעורבין, אבל בארץ ישראל — מעשר על הכל, שאן קפס לוי להפקס
הגזרה כולה בידו, דקיימא לן (ראש השנה י"ב, ג.) תבואה בחר שליש אלא
במקורו **נז צאנו** של גוי — קודם שפוזז. **מראשית** הגזו — ד"צאנך בעיקר,
ולא שרשאה ופוזזת **לוינו**, ופוזזת וכלל שדן וליקצא וליקצא

חולין. פרק אחד עשר – ראשית הגז דף קלו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ)

תוספות

כרבי אלעאי בראשית הגז – הוא הדין במתנות, כדפירש בקונטרס. אף על גב דבדלוה אמוראי בפרק "הורוע" (חולין קל"ב), סברי שנוהג בחוצה לארץ, דהו יחיבי מנתחא בבבל – אפילו הכי הלכה כרבי אלעאי. והבי נמי קאמר "כרבי אישיה בבבליס", דרוב אמוראי לית להו דרבי אישיה, כדמוכח בפרק "חולין" (שבת קט"א). גבי שחטת כבשנית, וכן נמי אין דקאמר "כרבי יהודה" בן

בתיא דברבי תורה, וטובא אמוראי ותנאי סברי בפרק "מי שמחה" (ברכות כ"ב) ובעל קיד אסור בדברי תורה. ואם תאמר: דרב נחמן בר יצחק קאמר הכא דנהוג עלמא כרבי אלעאי, הוא הדין במתנות, ובפרק "הורוע" (חולין קל"ב) אמר דרב נחמן בר יצחק קסי גלימא ושמן קודם דנהוג ויהי קסי גלימא. פירש רב זאנא, וקא, דהא דאמר בפסחים (ו"ב) על המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן, חוץ מן הטבילה – היינו, בטבילת גז, דלא הוי ישראל כרבי כשבשל, ולא מצי למישרא "וצנו". אבל בשא נאמר, טבילה, אף על פי שחזא טמא. מברך, דנהוג עלמא כרבי יהודה בן בתיא דברבי תורה. ויש מפרשי: דאכל בטבילת קאמר, דאף על גב דנהוג עלמא כרבי יהודה בן בתיא, דהרב מהם היו מתמירין טבילו.

ושׁיך לעמוד אן **שהמתנות** נהוגות בין במרובה בן במעט כר – ואם תאמר: וליתני נמי לא דתנאי לעיל "לקח נז צאנו של גז – פטור, זה חומר בורוע ולחיים מראשית הגז" ויש לומר: דלא הני אלא דברים שיה נהוג זה און נחמן, אבל זה פטור חזא חייב לא קתני. **וה** טרפה שאניה עוברת – תימה: מה הארכובה ולמטה נמי אינה עוברת! ושמן דאין הכי נמי, דאין נבסלת לידר להעשר. ורחוק. **לילף** צאן צאן מנכור – ואם תאמר: אם כן, גזרה שיה למעל ליל? ודלא גזר שיה ממילא ידעין דראשית הגז נהוג בטרפה, ודנהיבא תיתי למעט? ויש לומר: ד"צאן" לא הויא גזרה שיה אלא גילוי מילתא: מה צאן זה דינו בך, וכן צאן זה דינו בך. וברל"א "צאן" לא אפשר שלא לכותבו, דאינטיירך לגופיה **שכן** יתום – תימה: דהוי גופה נילף שלא ינהוג יתום בראשית הגז? בכבור דהו מצי למימר נמי "שכן צאן מנכור", בדעמשר כתיב "וכל מעשר בקר וצאן."

לפני – בקונטרס מוגה גרס "בפני" ופירש: בפני הבית. מה שאין כן במעשר שבטלו. וקשה: וזה מפני שבטל מדרבנן, שי לבטל גזרה שוה: אלע "לפני" גרסין בכל הספרים, ופירשו: שנועשר מקודש לפני ולאחריו, מה שאין כן בכבור וראשית הגז. מנא

"נתינה" "נתינה" מתרומה, מה תרומה – בארץ אין בחוצה לארץ לא, אף ראשית הגז – נמי בארץ אין בחוצה לארץ לא, אלקמה תנן: ראשית הגז נהוג בארץ ובהוצה לארץ? אלא, היינו מעמא דרבי שמעון: דיליף "צאן" "צאן" ממעשר, מה מעשר – מרפה לא, אף ראשית הגז – מרפה לא. והתם מנל? דכתיב "כל אשר יעבר תחת השכם" – פרט למרפה שאינה עוברת. – ויליף "צאן" "צאן" מנכור, מה בכור – אפילו בכור – אפילו מרפה! – מהסתברא, ממעשר הוה ליה למילף, שפן: זכרים, טמאין, במרובין, מרחס, אדם, פשוט, לפני הדבור. – אדרבה, מנכור הוה ליה למילף, שפן: יתום, שלקחו, בשותפות, נתנו, פשוט, כהן, בקדושה

דלא כרבי אלעאי – דמקיש גז לתרומה. מפני על שאינו מינו – ובנות, ואף על גב דחד פירא הוא. ובית הלל אומרים תורמין – בדולו מין תאנים. ותנא קמא פליג אדריב יצחק, ואמר: לא נחלקו בית הלל בדבר זה, דהרי מיני נהוג. שחופות – פלגיש. מכר לו – ישראל לישראל. זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו – והואל ולא שייך לעצמו מאותו המין כלום – אין עליו להפריש על אותו גזים שמכר. ואף על פי שהצאן לא מכרם – על הלוקח להפריש, שלקח ממתנת הבתן. אלמא, תרי מיני נהוג, ואין מפרש מזה על זה. דאי מפרשי – הוה ליה שירא גבי מוכר, ותנן: לקח זו צאנו של חבירו, לא שייך – המוכר חייב. **סיפא** – דקתני נמי מכר זכרים אבל לא נקבות – זה נותן לעצמו כו. הכי נמי דתרי מיני נהוג – ולא הוי שירא? אלא – דאי שירא הוא, ואמורא רמא למיתב כולוה והא דקתני: זה נותן לעצמו חזא נותן לעצמו – זה עצה טובה קא משמע לן אשמעינן תנא למוכר, שירא יתן לו מן הקבוצות המשותפות לו על הזכרים שמכר. משום דהאי דזכרים "אשר", קשה, והאי נדבקות "וכיך", לפיכך, יקנה מן הלוקח כדי ראשית הגז של זכרים מצמצם הזכרים. הכי נמי – גבי שחופות – הלכות – משום עצה טובה הוא, דגזית הלכות טובה משל שחופות, ויקנה מן הלוקח כשעור השחופות ויתן לו כהון. ששיריה נכרין – דאם אמר "כל גרני תרומתי" – לא אמר כלום, אלא – ותתני – בנחותא. הכי גרסין: ותנאי אירך לא אמר כלום. כרבי אלעאי בראשית הגז – והוא הדין למתנות, אין דברי תורה מקבלין שמואה – במסכת מרובי, דקתני גבי בעל קרי דצריך טבילה לדברי תורה. חשה שקוה ותרצן – ששלשון יחד, בדאמר "באותו ואת בנו": הורוע כלאים – לוקח, ואוקימנא: לאפוקי מדרבבי אישיה. חובי בוועי כו" – כדפרשישית לה במתניתין. מרפה אינה בכלל מתנות – דכתיב "תתנו לו" – ולא כלכלו. ואי יליף – תנא דידן "נתינה" ונתינה, לילף כו. דהא מנהיגין כרבי שמעון אוקימנא. ממעשר – כ"ל מעשר בקר וצאן. "שי מרפה שאניה עוברת תחת השכם" כגון שתוכו גרליה מן הארכובה ולמעלה, ומניח גליף שאר טרפות. בכבור קדוש – אפילו טרפה. ובעי בקדוה, דהא קדישתיה רחם. מעשר וראשית הגז – לא בעינן זכרים, ואין נהוגים בטמאים. אבל בכור אינו אלא זכר, ונהוג בחמור. מעשר וראשית הגז אינו אלא מרובים – מעשר בעשרה, ראשית הגז בחמש. ואינו קדושים מדרום, ואין נהוגים באדם. אבל בכור – נהוג ביחיד, וקדוש מדרום, ונהוג באדם. ומעשר וגז אינו נהוגים אלא בפשוטין, ואינו לפני הדבור. אבל כבורות – קדשו מרובים. הכי גרסין: אדרבה מנכור הוה ליה למילף שכן יתום שלקחו בשותפות נתנו בפני כהן בקדושה ובמכירה כהן נפישין – בכור וראשית הגז

הוגין ביתום – אף על פי שמתה אמו קודם לידתה, כגון זה פירש למיתח או פירש לחיים. אבל מעשר לא – דגמר "תחת" "תחת" מקדשים. דכתיב "תחת אמו" – פרט ליתום. אבל בכור קדוש ואפילו יתום, וירעה עד שיתאב, ויאלב במזמו כהון. בכור וגז נהוגים בלוקח ובשותפות, אבל לקוח – פטור מן המעשר, וכן השותפות, דכתיב "ידיה לך" – ולא של שותפות (בכורות נו"ב). וכן שנתנו לו במתנה, במסכת בכורות בפרק בתרא (נה"ב). בפני – בכור וגז נהוגים אף שלא בפני יבית, אבל מעשר – לא, כדמפרש בגמרא דבכורות בפרק בתרא (ג"ג). גזרה משום לקוח ומשום יתום. בכור וגז ממתנת כהונה קן, ולא מעשר – דנאכל הוא לכלים כשלמים.

בקדושה

בקדושה

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62

חולין – פרק אחד עשר – ראשית הגז דף קלז עמוד א – מותר מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצא רש"י

בקרדוש – בכור אינו צריך להקדיש – דקדושתו מרחה. וגו נמי אין צריך להקדיש – דאין קדושה חלה עליו, אבל מעשר – מקדישו בשבט. לישנא אחרינא אמרי ליה: "בקרדושה" – בכור וגו נכסי כהן לקדש בו את האשה, כדחתינא בגמרא ד"ארבעה אבות" (בבא קמא יג.א.) בכור מוכרין אותו תם ובעל מום חי ושחוט. ומקדישין בו את האשה, אבל מעשר אינו נכסי בכור לקדש

בו את האשה, דהא כתיב ביה "לא ימכר ולא יגאל". ולא מלתא היא – דאפילו הכי, ממון בעליו הוא. ומקדישין בו (קדושין נב.ב.) מקדיש בחלקו, בין בדתם ובין ביה. ואמרין: טעמא, דלאחר שחוט לאו דידה הוא. דמשלחן גבוה קא זכז. אבל מחיים – דידה הוא. ומכירה – בכור יכול כהן למכור, וכו'. גז. אבל מעשר – אינו נמכר, דתנן במסכת בכורות (לב.א.) (בבכור) (במעשר) נאמר "לא יגאל", ואינו נמכר לאו ולא שחוט אלא אם כן חי של יתומין. והתנן נפשי – הני דבכור נפשיה. וצ"ל ויתום ויתום ונילה גיזה מבכור – דאפילו בשור אקר גיזה, ונימא: מה גיזה דהחם אפילו דשור, הכא נמי אפילו דשור. לו למכוש לאו לשכן – גיזה שורא אין ראיאה אלא לשכ. וצ"ל קיי ליה נוצה – שאין דרך לגנוח אלא לחולשן, כנוצה של עוף. ליתרי – דהא ראיא לאדם לבגדים נאש? כניתי גיזה – והא תלישה הוא. טמן שמעת ליה חד כבירה – דריש לשנא דקרא דכתיב "גז? רבי יוסי – דאמר לקמן: "לקט קציר" – ולא לקט קיטוס. הא – אמרין לקמן, מודה רבי יוסי במדי דאורחיה – וביין דאורחא דעוים תבלישה, כניזה דמא. אלא – גז דאניא אלא כרחלים. דרבי יוחנן בן לוי – לקמן בפריקין, דרביי "גז, וגו", וסמך ק"ל כי"ב בו "בחר" וגו'. לקמוד לשרת דבר הראוי לשרות – להכתיל בדבדי שרד, והחם צמר בעיניו, ואין צמא אלא של חרשים. שצמרן קשה – כגון שדור משומים מאד בכשית. תחבם – לא מיקר "גז" אלא בר חימום. הנוגז את העוים פטור – דאמרינן אין "גז" אלא של חרשים, דבר הראוי לשרות. שומם – במים גנרל תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכין אין אתה יכול להרציאן מכל חילוב. חמש אש – פטור – דלאו "גז" הוא. והא – דקתני "שוטף פטור"

רבי יוסי הוא, דדייק לשרת דקרא. ולא לקט קציר – דקטוהו בידיו שבלי קמחו – הוה נהיר ליה. ורבי יוסי, דאמרינן אין לו אלא קציר, דהוה דייק לשנא דקרא, ומכיל ליה במדי דאורחיה. אף אמן נמי תנינא – בהדיא דמודה רבי יוסי במדי דאורחיה. מלכנות – שורות שבין ירק לירק. פאה מכל אחת ואחת – מן המלכנות, שהירק שבין מלכן למלכן הפסק לפאה דידה. דירק אינו בכלל פאה. חוץ מן השומים והבצילים, כדתנן (פאה פרק א משנה ד.) כל שהוא אוכל ונשמר ומכניס לקיום. ואמרין: "במקום שנהגו" (פסחים ג.ב.) "מכניס לקיום" – פרט לירק, ומהו שומין ובעציל מכניס לקיום. קתני מזה לרבי יוסי דבציל חייב בפאה, ואף על גב דאניא מכניס בגמול – אלמא, מודי הוא במדי דאורחיה. כשלמלא לבית שמאי – אשכחן תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכין אין אתה יכול להרציאן מכל חילוב. חמש אש – פטור – דלאו "גז" הוא. והא – דקתני "שוטף פטור"

רבי יוסי הוא, דדייק לשרת דקרא. ולא לקט קציר – דקטוהו בידיו שבלי קמחו – הוה נהיר ליה. ורבי יוסי, דאמרינן אין לו אלא קציר, דהוה דייק לשנא דקרא, ומכיל ליה במדי דאורחיה. אף אמן נמי תנינא – בהדיא דמודה רבי יוסי במדי דאורחיה. מלכנות – שורות שבין ירק לירק. פאה מכל אחת ואחת – מן המלכנות, שהירק שבין מלכן למלכן הפסק לפאה דידה. דירק אינו בכלל פאה. חוץ מן השומים והבצילים, כדתנן (פאה פרק א משנה ד.) כל שהוא אוכל ונשמר ומכניס לקיום. ואמרין: "במקום שנהגו" (פסחים ג.ב.) "מכניס לקיום" – פרט לירק, ומהו שומין ובעציל מכניס לקיום. קתני מזה לרבי יוסי דבציל חייב בפאה, ואף על גב דאניא מכניס בגמול – אלמא, מודי הוא במדי דאורחיה. כשלמלא לבית שמאי – אשכחן תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכין אין אתה יכול להרציאן מכל חילוב. חמש אש – פטור – דלאו "גז" הוא. והא – דקתני "שוטף פטור"

רבי יוסי הוא, דדייק לשרת דקרא. ולא לקט קציר – דקטוהו בידיו שבלי קמחו – הוה נהיר ליה. ורבי יוסי, דאמרינן אין לו אלא קציר, דהוה דייק לשנא דקרא, ומכיל ליה במדי דאורחיה. אף אמן נמי תנינא – בהדיא דמודה רבי יוסי במדי דאורחיה. מלכנות – שורות שבין ירק לירק. פאה מכל אחת ואחת – מן המלכנות, שהירק שבין מלכן למלכן הפסק לפאה דידה. דירק אינו בכלל פאה. חוץ מן השומים והבצילים, כדתנן (פאה פרק א משנה ד.) כל שהוא אוכל ונשמר ומכניס לקיום. ואמרין: "במקום שנהגו" (פסחים ג.ב.) "מכניס לקיום" – פרט לירק, ומהו שומין ובעציל מכניס לקיום. קתני מזה לרבי יוסי דבציל חייב בפאה, ואף על גב דאניא מכניס בגמול – אלמא, מודי הוא במדי דאורחיה. כשלמלא לבית שמאי – אשכחן תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכין אין אתה יכול להרציאן מכל חילוב. חמש אש – פטור – דלאו "גז" הוא. והא – דקתני "שוטף פטור"

מנא הני מילי – פירושו. דראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלים ולא בעוים, דעוים נמי אקר "צאן", דכתיב (בראשית כז) "לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדי עוים?" אתיא גיזה גיזה – אף על גב דרבי תורה מדברי קבלה לא לפינן – גיזיה מלילת בעלמא הוא דגז דבבשים הוא, ואין לו דבר חדש. וקצת מעשה דגורה שוה היא, מדכרינא בפרקא "גיזה" "גיזה" "למאי אתא? מכל מקום אינו דבר חדש.

ולילף גיזה גיזה מבכור – ואם תמורה ודיכי מצנין מילף מבכור דאפילו שור, הא "צאן" כתיבו ויש לומר: דהוה אמינא ד"צאן" לאו דוקא, כי הדיכי ד"לא תגז בכור צאנך" לאו ער

עוקר מניין תלמוד לומר לקצור חולש מנין תלמוד לומר בקציר – איצטריך תרי קראי, משום דעקר הוא קצת אורחיה טפי מתולש.

ש"ל זה קוה? תלמוד לומר: "לא תעבד" "ולא תגז" – אמר קרא: "תתן לו" – ולא לשכו. – אלא מנהג נוצה של עוים לחייב! – פענין גיזה ולכא! – מאן שמעת ליה האי בקרא? רבי יוסי, הא מודה רבי יוסי במדי דאורחיה: אלא פדאמר רבי יוחנן בן לוי: "לעבד לשרת" – דבר הראוי לשרות. וכן כמי: דבר הראוי לשרות. – אלא "גיזה" "גיזה" למאי אתא? – לכדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: בכשים שצמרן קשה – פטורים מראשית הגז, שצמאם ומגזן בכשי ותחבם. תני קרא: גוזז את העוים ושוטף את הרחלים – פטור, ותניא אידך: גוזז את העוים – פטור, ושוטף את הרחלים – תיב? – לא קשיא, הא – רבנן והא – רבי יוסי. דתניא: "לקט קציר" – ולא לקט קיטוס. רבי יוסי אומר: אין לקט אלא הבא מחמת קציר. – רבי יוסי תינינו תנא קמא! – בולה רבי יוסי היא, והכי קתני: שרבי יוסי אומר אין לקט אלא הבא מחמת קציר. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: מודה רבי יוסי במדי דאורחיה. דתניא, רבי יוסי אומר: "קציר" – אין לי אלא קציר, עוקר מנין? תלמוד לומר: "קציר", תולש מנין? תלמוד לומר: "קציר". אמר ליה רבינא לרב אשי, אף אמן נמי תנינא: מלכנות בצלים שגין תיקר – רבי יוסי אומר: פאה מכל אחד ואחד, ותכמים אומרים: מאחת על הכל. "וכמה הוא מרובה". בשלמא לבית שמאי – תרתי נמי איקרו "צאן", אלא לבית חלל מאי מעמא? אמר רב קהנא: אמר קרא "עשויות" – שעשושות שתי מצות, ראשית הגז ומתנות. – אימא: בכורה ומתנות! – בכורה, קרא מי לא מיתביא? – ולמעמא, מתנות – קרא מי לא מיתביא? אלא אמר רב אשי: "עשויות" – שמעושות את פעולתן ואומרות לו: קום עשה מצוה. תניא דבי רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו: ארבע, שצמאם "וארבע צאן תחת השם", תניא, אמר רבי: אלמלא דבריהן דברי תורה ודברי פרייה קבלה – אמן דברי פרייה שומעין. וכל שכן שברכיהם דברי קבלה, ודברי פרייה דברי תורה. – והאמר מר: אין הכרעה שלישית מברעת! אמר

בגן – דלישנא דקרא דייקא. ופליגי רבנן עליה. במדי דאורחיה – בגן בצלם ושומים. דקטוהו שחזן זהו קציר. אומר – קצור – עם חרשים, כגון עדשים, תולש – שר, ולא עם חרשים, כגון פולין. רבי יוסי – לא גרסינן בהא מחניתא, ומודה על כרחך דהוה קציר, דהוה דייק לשנא דקרא, ומכיל ליה במדי דאורחיה. אף אמן נמי תנינא – בהדיא דמודה רבי יוסי במדי דאורחיה. מלכנות – שורות שבין ירק לירק. פאה מכל אחת ואחת – מן המלכנות, שהירק שבין מלכן למלכן הפסק לפאה דידה. דירק אינו בכלל פאה. חוץ מן השומים והבצילים, כדתנן (פאה פרק א משנה ד.) כל שהוא אוכל ונשמר ומכניס לקיום. ואמרין: "במקום שנהגו" (פסחים ג.ב.) "מכניס לקיום" – פרט לירק, ומהו שומין ובעציל מכניס לקיום. קתני מזה לרבי יוסי דבציל חייב בפאה, ואף על גב דאניא מכניס בגמול – אלמא, מודי הוא במדי דאורחיה. כשלמלא לבית שמאי – אשכחן תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכין אין אתה יכול להרציאן מכל חילוב. חמש אש – פטור – דלאו "גז" הוא. והא – דקתני "שוטף פטור"

רבי יוסי הוא, דדייק לשרת דקרא. ולא לקט קציר – דקטוהו בידיו שבלי קמחו – הוה נהיר ליה. ורבי יוסי, דאמרינן אין לו אלא קציר, דהוה דייק לשנא דקרא, ומכיל ליה במדי דאורחיה. אף אמן נמי תנינא – בהדיא דמודה רבי יוסי במדי דאורחיה. מלכנות – שורות שבין ירק לירק. פאה מכל אחת ואחת – מן המלכנות, שהירק שבין מלכן למלכן הפסק לפאה דידה. דירק אינו בכלל פאה. חוץ מן השומים והבצילים, כדתנן (פאה פרק א משנה ד.) כל שהוא אוכל ונשמר ומכניס לקיום. ואמרין: "במקום שנהגו" (פסחים ג.ב.) "מכניס לקיום" – פרט לירק, ומהו שומין ובעציל מכניס לקיום. קתני מזה לרבי יוסי דבציל חייב בפאה, ואף על גב דאניא מכניס בגמול – אלמא, מודי הוא במדי דאורחיה. כשלמלא לבית שמאי – אשכחן תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכין אין אתה יכול להרציאן מכל חילוב. חמש אש – פטור – דלאו "גז" הוא. והא – דקתני "שוטף פטור"

רבי יוסי הוא, דדייק לשרת דקרא. ולא לקט קציר – דקטוהו בידיו שבלי קמחו – הוה נהיר ליה. ורבי יוסי, דאמרינן אין לו אלא קציר, דהוה דייק לשנא דקרא, ומכיל ליה במדי דאורחיה. אף אמן נמי תנינא – בהדיא דמודה רבי יוסי במדי דאורחיה. מלכנות – שורות שבין ירק לירק. פאה מכל אחת ואחת – מן המלכנות, שהירק שבין מלכן למלכן הפסק לפאה דידה. דירק אינו בכלל פאה. חוץ מן השומים והבצילים, כדתנן (פאה פרק א משנה ד.) כל שהוא אוכל ונשמר ומכניס לקיום. ואמרין: "במקום שנהגו" (פסחים ג.ב.) "מכניס לקיום" – פרט לירק, ומהו שומין ובעציל מכניס לקיום. קתני מזה לרבי יוסי דבציל חייב בפאה, ואף על גב דאניא מכניס בגמול – אלמא, מודי הוא במדי דאורחיה. כשלמלא לבית שמאי – אשכחן תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכין אין אתה יכול להרציאן מכל חילוב. חמש אש – פטור – דלאו "גז" הוא. והא – דקתני "שוטף פטור"

עד שבעה פטור – פירש בקטורס: משום דהוי כמו מזיק מתנות או אכול, דפטור, ודחי נמי גזול, ותימה: דאם, כן מאי קא משמע לן בר חסדא. כיון דמתניתין היא: ובפירוש רש"י הראשונים במבוכה ידי פירש: שקדוש שגזו ומזש צאן – דהיינו, כדי חיוב צבע מה שגזו, שלא בא ליה חיוב עד שבעה. והעביר עליו קולומס. ונראה דקא משמע לן בר חסדא: שלא נפרש משום דפטורש בקטורס

בבוקטורס, אלא פטור משום דמזיק מתנות בכוחה
שקנאן בשנייה. **והא** אגן תנן – שיעור תרומה
על יפה אחד מארבעים? ולא בעי למימר
דשמואל אהייב בעין רעה – דאם, כן מאי קא
משמע לן? מתניתין היא במסכת תרומות (פרק
ד משנה ג): עין רעה, אחד מששים.

אלו דברים שאין להם שיעור הפאה כו' –
בירושלמי דמסכת פאה פריך: אמאי לא
חשיב נמי תרומה בהדיה, דחטה אחת פוטרת
הכרי, כדשמואל? ומענה: תרומה יש לה שיעור
למעלה, שאין יכול לעשות כל גזרו תרומה
בדלתן? ונשאל לן גזרו תרומה ליה עיסתו חלה?
לא – עשה ולא כלום?, ופריך: והרי פאה, דאין
בשם חיובא – דהיינו, משמחל לקצור, אדם
עושה כל שדורא פאה, והרי פאה למה שכבר
קצר. אבל תרומה בתר חיובא – דהיינו, אחד
מירוחא אין יכול לעשות כל גזרו תרומה. בגמרא
מדרה פריך: אמאי לא חשיב פאה פרה ועפר
טוטר דרוקן בימה ומשנה דלכל חשיב במתניתין
אלא דברים דאי עבדי טובה הוי מצוה, אבל אין
מחייב לעשות אלא כל שדורא.

הכי

אמר רבי יוחנן: מפי שמועה אמרה, מפי חגי זכריה
ומלאכי. "רבי דוסא בן הרפיןא אומר: וכו', וכמה "כל
שחן? אמר רב: כמה ופרס, וכלכד שיהו מחזמשות.
ושמואל אמר: ששים, ונותן סלע אחת לבחן, רבה בר
רב חנה אמר רבי יוחנן: שש, לבחן – חמשות, ואחד
לו. עולא אמר רבי אלעזר: "כל שחן" שנינו: תנן:
וכמה נותן לו – משקל חמש סלעים ביהודה, שחן
עשר סלעים בגליל. בשלמא לרב ורבי יוחנן – ניהא,
אלא לשמואל ורבי אלעזר קשיא! – וליטעמיד, ולרב
מי ניהא? והא רב שמואל דאמרי תרנויה: ראשית
הגז בששים! – הא איתמר עלה דהריא, רב ושמואל
דאמרי תרנויה: בשראל שיש לו נזיון תרבה עסקניו,
ומבקש ליתנו לבחן, ואמרינו ליה: כל חז וחד לא
תבצר ליה מחמשת סלעים. גופא, רב ושמואל דאמרי
תרנויה: ראשית הגז – בששים, תרומה – בששים, פאה
בששים. – תרומה בששים? והא אגן תנן: תרומה,
עין יפה – אחד מארבעים! – דאורייתא בששים, דרבנן
בארבעים. – דאורייתא בששים? והאמר שמואל: חספה
בדרבנן – דאורייתא – דרבנן בדראורייתא – אחת מארבעים, דרבנן
בששים. – פאה בששים? והתנן: אלו דברים שאין להן שיעור: הפאה, והבפורים,
והראיון? – דאורייתא – אין לה שיעור, דרבנן – בששים. – מאי קא משמע לן? תנינא: אין
פוחתין לפאה מששים, אף על פי שאמרו הפאה אין לה שיעור! – התם – בארץ, הכא –
בחוץה לארץ. כי סליק איסי בר חיניא אשכחיה לרבי יוחנן דקא מתני ליה לבריה "רחלים".
אמר ליה: אתגנייה "רחלות"! אמר ליה: דקדתיב "רחלים מאתים". אמר ליה: לשון תורה
לעצמה, לשון חכמים לעצמן. אמר ליה: מאן ריש סדרא בבבלי? אמר ליה: אבא אריא.
אמר ליה: "אבא אריא" קרית ליה? דכירנא פד הנה ותיבנא אחר שב עשרה שחרן אחוריה
דבר מניה דרבי, ונפקי וזיקקין גזור מפומיה דרב לפומיה דרבי, ומפומיה דרבי לפומיה דרב,
ולית אגני דע מה הן אקריין, ואת? "אבא אריא" קרית ליה! אמר ליה איהו: ראשית הגז
בבבליה? אמר ליה רבי יוחנן: בששים. – והאגן "בבלי שחן" תנן? אמר ליה: אם כן, מה בין
לי ולך? כי אתא רב דימי אמר: ראשית הגז – רב אמר: בששים, ורבי יוחנן משום רבי ינאי
אמר: בשש. אמר ליה אבי לרב דימי: אנתת לן חרא, ואקשת לן חרא. בשלמא דרבי יוחנן
אדרבי יוחנן לא קשיא, הא – דידיה, הא – דרביה. אלא דרב אדרב קשיא, דהא אמר רב:
מנה ופרס! – דרב אדרב נמי לא קשיא, מאי "מנה" דקאמר – בן ארבעים סלעים, דהנה ליה
בששים

אמר רבי יוחנן מפי השמועה אמרה – רבי יוסי, הלכך להבטא בחותיה. מנה ופרס
– המשמש כולן. שיהו מחזמשות – לכל אחת מהן שבעה סלעים חצי, דהוה לה כולוה
מנה ופרס. שומנה – מנה וזו. עשרים חמשה סלעים. הרי שלשים ושבעה סלעים חצי.
ששים – סלעים. ונותן סלע מהם לבחן – ולקמיה פריך ליה ממתינתין. רבי יוחנן
אמר שש – סלעים חצי כולן. ונותן מהם
חמש סלעים כדתנן במתניתין. ואחד לו –
ואפילו חזן נזותות אלף סלעים – סגי ליה נמי
בחמשה סלעים לבחן. כל שחן תנן – ואפילו
אין נזותות אלא סלע אחד. בשלמא לרב
ורבי יוחנן ניהא – דרב לא איירי בתנית כהן
כלל, ואיבא למימר דהוא נמי בכירא ליה דתון
מהנן שלשים ושבעה סלעים לבחן חמשה
סלעים. אלא לשמואל – דאמר רבנן
לכחן – הא אגן "חמש" תנן? ולעולא נמי דאמר:
כל שדורא. קשיא – דמדיבא תין לבחן חמשה
סלעים? וכו' ורבי ניהא והאמר ראשית הגז
בששים – ורבנן: שבעה ושלשים סלעים
חצי חייבין בראשית הגז, אם חמש חולות
באו, צא מהם חלק ששים – מניי שלשים
סלעים חצי סלע, ולשבעה סלעים חצי – דבר
מועט. ואי נמי מקמינן לה כלקעם במנה בן
ארבעים סלעים – אכתי סלע הוא דהוי, ואגן
"חמש סלעים לבחן" תנן **הא אמר עולא –**
כלומר, ולעולא ראשית הגז בששים, בין רב
למעט. ומתניתין דקתני "חמש סלעים" – לאו
ארישא קאי, אלא מילתא באנפי נפשה היא.
בישראל שיש לו נזיון תרבה – דחלק ששים
שבוהו ים רב, כלל לבחניה דרבה, ומבקש
ליתנם לכחניה דרבי. דאמרנין ליה כל חז וחד
בחן לא תבצר ליה מחמשה סלעים – דהואיל
ויש לו ליתן, בעינן תנייה תלה לכל בחן,
כדלקמן. ודאיבא דגוזות משט נמי – סגי ליה
בששים. יש לשנות אחרים, ואין כהן ממש.
והא **נתיבא עין יפה אחד מארבעים** – והכי
רב ושמואל אהייב נקטי שיעוריהו? ומשנה:
דאורייתא בששים – כן מדאורייתא
בששים. והיינו דקתני "עין רעה אחד מששים",
רב ושמואל שיעורא דאורייתא אתו לאשמועינן,
והיינו דששיתם האפיפה מחומר השעורים,
"חומר" – שלשים סאין, "אפיפה" – שלש סאין,
שנות שלח – חצי סאה. בשתוויא חצי סאה
תרומה מששים. הרי אחד מששים.
מאריבא – ואתו רבן וחקן תיגדיה עין יפה
מארבעים, וביתנית בחמשים. פוטרת את הכרי
– "ראשית דגון", ולא יהיב ביח קרא שיעור.
דאורייתא כדשמואל – מדאורייתא בכל שחן
מפטור. **דרבנן דאורייתא מארבעים** –

ושעורא דרבנן אתמור בתרומה שהיא מן התורה, כגון תרומת תירוש ויצדר, שתתנן בארבעים. ושיעור דרבנן בדרבנן – ושעורא דאמור רבנן בתרומה דידהו, כגון פירות האילן וירק
בששים. דאורייתא – אציר עין אמרתי. ורביא – מפרש בגמרא דהניגה (זא) דכל כמה דבעי לאתחזיקי בעזרה ברזל, מיתחזי, ומיתחזי קרבן עולה ראייה. וכל הקרבן אין
שיעורא דמיא, אם מרובה אם מועט מן התורה. אבל אמריה – מעה סא. והחגיגה – שתי סאין. **דאורייתא אריבא** – כלל, ורבנן יתלו לן בה שיעורא בששים.
אבל בתרומה, אף על גב דמראייתא נמי בכל דור מופט – רבא דמפרש מיתחזי דטבל, מדור לכלתלה מריא שיעורא דילת ממש וששים. ונתנא בתוספתא, אמר רבי יוסי: מניין
לתרומה שהיא אחד מחמשים? שנאמר במדן (במדר לא) "חקק אחד ארזו מן החמשים" – ארזו שאמרתי לך במקום אחר כות. ומנא אם תרם ועלה בידו אחד מששים שאין צריך
לתרם? שנאמר "וזאת תרומה אשר תרמינו שיהיה האפיפה מחומר החטים" וגו' – אלאמא דמיתחזי בה שיעורא. הלכך, לא תני לה דבריהם אמר ליה שיעור. **אשכחיה** – רבי יוחנן
לאסי בר חיני, **דמתי לביה** – מתניתין: "חמש רחלים נזותות מנה מנה ופרס". אמר ליה – איסי: דכתיב קרא קא מתנן, "רחלים מאתים". אמר ליה: שחן תורה חלה וכו'. **אמר**
ליה – רבי יוחנן לאסי. **מאן ריש סדרא בבבלי** – ראה ושיבה. **אבא אריבא** – רב קרי "אריבא" – שארין בורזו היה, כדאמרין ב"מפלת" בגדה (כדב). **אבא אריבא** קרית
ליה – ולא אמרת "רבינן" בלשון כהב? **דכירנא** – כשהיה כאן קודם שירד כלכל, היה חשוב ממני. שהיה יושב לפני רבי, ואני הייתי יושב שבעה עשר שורות מאחורי. וזיקקין –
נזח ונותנן בשבתותיה. **אמר ליה איהו** – איסי לרבי יוחנן. **ראשית הגז בכמה** – כמה היה לו ויתחייב בראשית הגז? אמר ליה: בששים סלעים. **מי בין לי ולך** – אם אני ודע
פירושא של שבתותיה וכל שחן מפק. אני שבי דרבי ליה שחן? – לאו דקא. דכתיב קרא קא מתנן, "רחלים מאתים". אמר רבנן לישן שחן מועט, ונתנא הוא
ומיזו ששה סלעים בעינן, כי חזכי דלימטו סלע לבחן. דבציר מחבי, לויב למאן דאמר דתיתוי נתניה. **בששים** – חלק ששים יתן לבחן, לישנא אחרינא: ששים סלעים חייבין בראשית
הגז. **אנתת לן חרא** – אחת מדברין יכולה להתקיים. **בשלמא דרבי יוחנן** – דאמרת משמיה בששים. **אדרבי יוחנן** – דאמר לעיל: כמה "כל שחן"? שש, חמש לבחן ואחד לו.
לא קשיא. **הא דרביה הא דרביה** – משום רבי ינאי כדאמרנין. **אלא דרב אדרב קשיא** – דאמר רב: (כולל) מנה ופרס חייבות בראשית הגז. ואי ראשית הגז בששים, לא מוט ליה
לרבא סלע. ודכתיב מחבי לויב אחד דאמר. **בכמה בן ארבעים סלעים** – יטנה גזול כל כדלקמן, דהוה מנה ופרס ששים. ומתן יתן סלע לבחן.

חולין. פרק אחד עשר – ראשית הגז דף קלח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קצא רש"י

ופריבין ותני תנא מנה בן ארבעים – והא 'מנה ופרס' דרב, הוא 'מנה ופרס' דקאמר רבי דוסא, בכל אחת מנה ופרס, ופליגי רבנן פולח, דאמריה כל שוק, ופרש רב למילתיה: דלכ' שתי – היינו בין כולן מנה ופרס. חמת חדשה – של עור, שלא נגמר תפירתה ושירי בה סדק, אף על פי שמקבלת רמונים – שאין בסדק כמוציא רמון. טהורה – שלא נגמרה מלאכתה. תפרה – ונגמרה מלאכתה וכל עליה שם כלי, ואחר כך נקרעה כמוציא רמון – טהורה, אבל מקבלת רמונים – טמאה, דלא פקע שם כלי מינה, עד שתניקב כמוציא רמון, כשיעור כל כלי בעלי תבים ששיעורן כרמונים. בפקעיות של שתי – שיעור קריעת כל לטוהר – כשמוציא פקעיות של שתי.

בששים, ותני תנא 'מנה בן ארבעים סלעים' – ? – אין, הכי גרסינן וזיחא למאן דאמר לא זוזו אבנטו כו' – כדמוכח בפרק קמא דיומא (יב,א), אלמא

והתני: חמת הרשה, אף על פי שמקבלת רמונים – מוחרה. תפרה ונקרעה – שיעורה כמוציא רמונים. רבי אליעזר בן עקיב אומר: פקעיות של שתי, אחת מארבע מנה בן ארבעים סלעים. 'וכמה נותן לו' כו'. תנא: לא שילבגנו ותנינו לו, אלא שילבגנו בהן ועמוד על חמש סלעים. כדי לעשות בנד קטן. מנהני מילי? אמר רבי יהושע בן לוי: אמר קרא 'לעמוד לשרת' – דבר שהוא ראוי לשירות, מאי ניהו – אבנט. – אימא מעיל! – תפשת מרובה – לא תפשת, תפשת מועט – תפשת. – ואימא כיפה של צמר? דתניא: כיפה של צמר היתה מונחת בראש בהן גדול, ועליה ציצן נתון, לקיים מה שצאמר 'ושמת אתו על פתיל תכלת'! – אמר קרא: 'הוא ובגדו' – דבר השנה לאהרן ולבניו. – אבנט נמי לא שני! הניחא למאן דאמר אבנטו של בהן גדול לא זהו אבנטו של בהן הדיוט – שפיר, אלא למאן דאמר זהו אבנטו של בהן הדיוט מאי אימא דלמימרי? – שם אבנט בעולם. 'לא הספיק ליתנו' וכו'. אימא, גזו ויכר ורשעה? רב חסדא אמר: חייב, רבי נתן בר הושעיא אמר: פטור. רב חסדא אמר תיב – רבי נתן בר הושעיא אמר פטור – בעידנא דקא מלא שיעורא, בעינו 'צאנך' – וליכא! תנן: חלוקה זו צאנו של גוי – פטור מראשית הגז, הא צאנו לזוזו – חייב, אמאי? כל חד וחד בתר גיזה נפקא לה מרשותיה! תרגמא רב חסדא אליבא דרבי נתן בר הושעיא: בגזו שהקנו לו כל שלשים יום. 'חלוקה זו צאנו של חבירו' כו'. מאן תנא דהיכא דאיכא שיעורא גבי מוכר – בתר מוכר אולנין? אמר רב חסדא: רבי יהודה היא, דתנן: המוכר קלחי אילן בתוך שדרו – נותן פאה אחר ואחר. אמר רבי יהודה: אומתי בזמן שלא שירי בעל השדה, אבל שירי בעל השדה – נותן פאה על הכל. אמר ליה רבא: והא מר הוא דאמר, והוא שהתחיל בעל השדה לקצור! וכי תימא הכי נמי והוא שהתחיל לקצו, בשלמא התם, ובקצרכם את קציר ארצכם" פתיב – מעידנא דאתחיל לקצור מיתייב בכולה שדה, אלא הכא – מעידנא דאתחיל למיזג לא מיתייב בכולה ערירה! – אלא אמר רבא: האי תנא הוא, דתנן: אמר לו 'מכור לי בני מועה של פרה זו', והיה בהן מתנות – נותנן לפניה, ואין מנפה לו מן הדמים. לקח ממונו במשקל – נותנן לפניה ומנפה לו מן הדמים, אלמא

אבנט ראוי לשירות, קראי שירות הוא דתתבין ואימא כיפה של צמר – שהיא מועטת מאבנט, ואף היא בכלל שירות, כדכתיב (שמות כב) "על פתיל תכלת", ותכלת עמרא היא. כיפה – כובע קטן, פלטרין. ושבת אורו – בגדי שירות דראשית הגז. הוא ובגדי – רשמינו כחן בבחן הדיוט. הניחא למאן דאמר אבנטו של בהן גדול – ביום הכפורים שהוא ברוך, כדכתיב (ויקרא טו) "ובאבנט בד יחגור", לא זהו אבנטו של בהן הדיוט – של כל השנה. דהא הוא הוא של כלאים, כדכתיב (שמות לו) "ואת אבנטו של משרת תכלת" וגו', וכי תתיב אבנט דכלאים – בין בבחן גדול בין בבחן הדיוט דכל השנה תכלת. שפיר משכחת שוין אחרן ביה באבנט של צמר, גזא של שאר ימות השנה. אלא למאן דאמר – אבנטו של כחן גדול ביום הכפורים כחן הוא בתפשה דכי תתיב "אבנט" בכלאים? ובי שעת גיזה כותה – בבחן גדול הוא דתתיב. אבל בבחן הדיוט – כולו של כחן, אם כן לא משכחת מנה באבנט של הדיוט, ואמאי מעשרת ראשית הגז באבנט, הא לא שוין בה אחרן ובגדי, שהצמר אינו ראוי לשירות הדיוט? שם אבנט – אף על גב דאין צמר בשירות הדיוט, הרי ראוי לשירות כחן גדול. ואי משום "הוא ובגדי" – הכי קאמר: דברים הראויין לאבנט, שחרי אבנט נהגתו בו ובגדי. כבר לו שחופות כו' – הא אוקומנא עצת טובה קא משמע לך. דאף על גב ששיר לעצמן מן הטוב, יקנה מן חלוקה ממין הראוי אחד מששים ויתן לו. נזו וטבר דאשונה – ראשונה היא מוכר לאחר גיזה מיד, קודם שצירף חמש גיזות. חייב – בראשית הגז, ד"ג צאנך" אמר ר' חנניאל, והא איכא – בדשעת גיזה כל אחת היתה שלו. בעידנא דמילי שיעורא – דחפשי ואבנט. שעל ידי גיזה החמישית הוא מתחייב בארבעה ראשונות, והדיא שעתא לא הוה מצאן שלו. תנן חלוקה צאנו של גוי – אפילו עד שלא נגזזה, וגזזה – פטור חלוקה, דלאו צאנו הוא. הא צאנו לזוזו – שמכר לו חזק וגזזו, לא הוה צאנו. חייב – ד"צאנך" קרינא ביה. כל חרא וחרא בתר גיזה נפח מרשותיה – וקתני: חייב – אלמא, בתר שעת גיזה דכל חרא אולנין, כל שלשים יום – לאו דוקא, אלא שיהו כל הגופים קנוין לו עד תשלום כל הגופים. בתר מוכר אולנין – למיתב אכולהו. קלחי אילן אילנות עצמן לקח עם פירותיהן, להכי נקט לשון "ולחז" – בשעת גיזה כל אחת היתה שלו. ודגדלו בה שנים או שלשה אילנות ואבנט. נותן – לקח פאה מכל אילן ואילן, כדכתיב (דברים כד) "לא תפאר אחריך". ואין אחד מהם פטור את חבירו – הואיל ואין השדה שלו. שאם היתה שדה שלו, היה נותן מאחד על כולו. אימתי בזמן שלא שירי בעל השדה – שום אילן בשדה לעצמו. אבל שירי – אחד לעצמו – רחמי כולא חיובו עליה, ונתון פאה בקרקע דחריעם לעניים. ופוסר את חצי האילנות, אלמא, תנא דאכא שירות – כולה חיובא רמיא עליה. דאי לאו עליה רמיא, היכי פטר בפאה דדידיה אילנות של אחריים? והוא שהתחיל בעל חבית לקצור – והורעים קודם מכירת האילנות, ומדהיא שעתא מתייב בפאה, ופאה דדידיה דהיא שעתא חזיא למפטרי כולה שדה. ומדחי כו' לא שרי מיד – אסתלק מדין פירות אילנות, ואין פאת ורעים וסותרן, וכי שירי, דאבתי שירי בפירות אילנות – לא נפח מחיובא קמא, והוה ליה כדמעיקרא. ובקצרכם – משמע: מחלחל קצירא. לא מתייב בכולה ערירה – דלא כתיב "בגוזכם", אלא "זו צאנכם" – לאחר שנקרא זו צאן. אלא אמר רבא – טעמא דמתניתין: משום דאין אדם רשאי להפקיע ממנו מיד מוצאו, ולמכור גיזיו ביה של זה ושל זה אלא שיר קרינא ביה זו צאנך". אלא כי קא מובין, לא קמובין מתנות דכחן, היכלי, כי שירי מדי – איכא למימר: מדלא פריש מוכר ללוקח "חזן ממתנותיו של כחן", ודאי הכל מכר לו, ושירי אצלו את מתן כחן, ואמר לוקח למוכר: מתנת דכחן כחן היא וכי

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

אלמא מתנות דבהן לא מובני איניש — פירוש "לא מובני" כמו לא זבני. דכי היכי דבשלחק ממנו במשקל, מנכה לו, משום דכשאר ליה "מוכר לי ליטרא בשר" לא רצה לקנות מתנות — זכי נמי מתניחן שייך אצל מוכר, הוי כלוקח דימנו במשקל, ולא זבין מתנה דבהן, אבל בשלא שייך כלום — לא שייך לומר לא זבין, שהרי קנה הכל. ומיהו דא קאמר "דאמר ליה מוכר מתנה דבהן לא זבני לך" לא אתי שפיר.

הדרן עלך ראשית הגז

שילוח הוק, לבד מראשית הגז — והוא הדין לבד ממנות, והוא מנידיו נקט.

כל היבא דתנן בחולין ובמוקדשין לצורך כר — תימה כיון דאין חילוק בין חולין ומוקדשים אלא בגיד הנשה ובאורו ואת בנה, אם כן היכי נמי הוה מצי למימר אפיכא "שלא לצורך", לבד מאורו ואת בנה" ויח לומר: דכיון דהדור הוא באורו שהוא שלא לצורך, כדמפרש ואולי "ולאו מי אוקימנא" כו, נידא טפי לומר לבד מאורו דבר שהיהו סבור שהוא לצורך אלא שלא לצורך. **מאי** טעמא אוקימנא לאו משום דקשיא לן כו, דהא דאשמעינן דולדות קדשים במע אמנ או בחייתין וזן קדשין — הוה מצי לאשמעינן דעלמא בגיד נקד הנשה. אלא אידי דהא לצורך, תנא נמי שלא לצורך, ומכל מקום מוקדשין לה בולדות קדשים, כיון דמעין לפרשי דאשמעינן חדוש קצת. **יצא** זה שאין אתה מצוה לשלוח אלא להביאו ליד גובר — פירש הקונטרס: דטעמא, משום דלא אמרה תורה שלח לתלכה. וקשה, חדא, ולישנא לא משמע, ועתד: דמסיק ומוקי לה בלא נגמד דהו, ואם כן אין בר קדשא ונראה: דפשטיה דקרא דריש, דמשמע דבמדי שכול לשלוח משתעי, אבל הקדש — מצוה להביאו ליד גובר, ופירש הקונטרס: מיתקן לן לא מצי לאתויי. דהא ביצי תורם לא מועילם ולא דנשים. ואף על גב דבדקדשי בדק הבית מועלים — מתניחין איירי בקדשי מובה בדיק עלתא, ולא פליגי בסמוך אלא בקדשי בדק הבית. ולכחי לא מצי למימר מיתקן לן. ומיהו לישן "להביאו ליד גובר" אין מיושב כל כך, דגובר לא שייך אלא בקדשי בדק הבית.

כיון

קדשים? — ו**מאי** טעמא אוקימנא — לאו משום דקשיא לן לא ליתני, מעיקרא נמי לא תקשי לך, אידי דתנא לצורך — תנא נמי שלא לצורך. "בחולין אבל לא במוקדשים". **אמאי** לא? **דאמר קרא:** "שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם" — במי שאמהה מצוה לשלוח, יצא זה — שאי אמהה מצוה לשלוח, אלא להביאו ליד גובר. **אמר רבינא:** הלכך, עוף מהור שחרג את הנפש — פטור משלוח. **מאי** טעמא? — **דאמר קרא** "שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם", במי שאמהה מצוה לשלוח, יצא זה שאי אמהה מצוה לשלוח אלא להביאו לבית דין. היכי דמי? אי דגמר דיניה בר

אלמא — מתנות דבהן לא מובני איניש, הקא גמי — מתנות דבהן לא מובני איניש. הלכך: שייך המוכר — מוכר חייב, דאמר ליה לוקח: מתנה דבהן גפך היא. לא שייך — לוקח חייב, דאמר ליה מוכר: מתנה דבהן לא זבני לך.

הדרן עלך ראשית הגז

שילוח הקן נוהג בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין. חומר בכספי הדם משילוח הקן, שפסויה דדם נוהג בפתיה ובעוף, במזומן ובשאינו מזומן, ושילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף, ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן. איזהו שאינו מזומן? גזון אוןון ותרנגולים שקננו בפרדס, אבל אם קננו בבית, וכן יוני הדרסיות שקננו בפרדס, עוף טמא — פטור מלשלוח. עוף טמא רובץ על ביצי עוף מהור, ומהור רובץ על ביצי עוף טמא — פטור מלשלוח. קורא וזכר, רבי אילעור מחייב, ותכמים פומרין. **גמרא** רבי אבין ורבי מיישא, חד אמר: כל היבא דתנן "בארץ ובחוצה לארץ" — שלא לצורך, לבד מראשית הגז. לאפוקי מדרבוי אלקאי דאמר: ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ. וחד אמר: כל היבא דתנן "בפני הבית ושלא בפני הבית" — שלא לצורך, לבד מאורו ואת בנו. סלקא דעתך אמינא, הואיל ובענינא דקדשים בתיב, בזמן דאיכא קדשים — נהוג, בזמן דליכא קדשים — לא נהוג, כלומר בשמיע לן ותרוייהו אמרין: כל היבא דתנן "במוקדשים" — לצורך, לבד מגיד הנשה. — פשטיא! משום דאידש פקע ליה איסור גיד הנשה מיניה? — ולא אוקימנא בולדות קדשים? — ו**מאי** טעמא אוקימנא — לאו משום דקשיא לן לא ליתני, מעיקרא נמי לא תקשי לך, אידי דתנא לצורך — תנא נמי שלא לצורך. **אמאי** לא? **דאמר קרא:** "שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם" — במי שאמהה מצוה לשלוח, יצא זה — שאי אמהה מצוה לשלוח, אלא להביאו ליד גובר. **אמר רבינא:** הלכך, עוף מהור שחרג את הנפש — פטור משלוח. **מאי** טעמא? — **דאמר קרא** "שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם", במי שאמהה מצוה לשלוח, יצא זה שאי אמהה מצוה לשלוח אלא להביאו לבית דין. היכי דמי? אי דגמר דיניה בר

וכי לא שייך חייב הלוקח, ולא משום דחייב המצוה עליה, דלאו "צאנך" הוא. אלא משום דזה לא מוכר לו חלקו של כהן. נוהגו — לוקח לכהן, ואין הטבח מנכה לו כלום לפי שלא מוכר לו את המתנות מסתמא. לקח דימנו במשקל — הדשאת דאי זבין ליה. מנכה לו מן הדמים — משנשטחה זכו הכהנים ונתנו, והדין על הטבח, וגבי ראשית הגז דאמר לאו מי פירש לו "חבל אני מוכר לך" — אין כאן לכהן כלום על זה. הואיל ועד שלא נהוג נמכרה — לא על עליה חובת ראשית הגז, דלא קרינא ביה "זו צאנך". וטעמא דמתניתין: משום דלא זבניה, ולטעמיה דרב חסדא, אפילו פירש ליה — יחייב ליה, ולא מילתא דאיא.

הדרן עלך ראשית הגז

משנה שילוח הקן. אבל לא במוקדשין — בגמרא מפרש היכי דמי מוקדשין, ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן — דבתיב (דברים כב) "כי יקרא". שקננו בפרדס — שמרדו ויצאו מן הבית ואין חזרות לבית, ונעשו מדבריות. ופרש לאו מזומן דהא שיכולים הם לברוח. אבל אם בבית קננו — פטור. קננו בבית הבית — שלא מרדו. וכן יוני הדרסיות — שדרכס לגיגול עני בעי אדם — פטור. עוף טמא פטור — כדמפרש בגמרא: "צפור" — טהורה ולא טמאה. עוף טמא רובץ על ביצי עוף מהור — אף על גב דמצי דאפרוח בר שילוח הוא — פטור. דין צפור — בעינן — שתהא האם המקננת צפור טהורה. ועוף מהור הרובץ על ביצי עוף טמא נמי, אף על גב דין צפור הוא — פטור. כדמפרש בגמרא: "ואת ראשית תקח לך" — ולא לכלבך. ובגמרא פריך: מכלל דעוף מהור הרובץ על ביצי עוף אחר ממותו — טהור — חייבו קורא — עוף טמא הוא, דהורו לרבוץ על ביצי אחיהם. וכן פטור מלשלוח — כדילף טעמא בגמרא. **גמרא** רבי אבין ורבי מיישא — מפרשי דין מתניתין דכספי הדם "ראונו ואת בנו" ר"גיד הנשה" ו"הורונו ורחלם" ו"ראשית הגז" ו"שלוח הקן", דתנן בבולחו "בארץ ובחוצה לארץ", בפני הבית ושלא בפני הבית. בחולין ובמוקדשין, נמי פירש חזא ומר פירש לאידך, ולא פליגי, ותרוייהו קא מפרשי לאידך, תריצין אנו לומר דבר בשם אמורנו. כל היבא דתנן בארץ ובחוצה לארץ — בחזק פקדן. שלא לצורך — הוא. דלא חזק קרקע ניהו אלא חובת הגוף, ונוהגת בכל מושבות. כדילף בפרק קמא דקדושין (ל"ב), לבד מראשית הגז לאפוקי מדרבי אלעאי — דמקיש לה לתרומה, והוא חזק נמי במתנות שנית לצורך, דהא רבי אלעאי וכל

יליף מתנות מראשית הגז. והא דנקט ראשית הגז — משום דעלה אמר רבי אלעאי בהדיא. כדאמר לעיל, רבי אלעאי אומר: ראשית הגז אינה נהגת אלא בארץ, וכל היבא דתנן בחולין ובמוקדשין — דהיינו, גיד הנשה ואורו ואת בנו. לצורך — דאורו ואת בנו אי לאו דאשמעינן ליה, הוה אמניא דאינו נוהג אלא במוקדשין, דהא בקדשים בתיב. וילכך דאשמעינן ונדהו הוא בחולין, כדאמר חזק. וכל שכן הך דתנן, אבל "לא במוקדשין" — לצורך הוא. דאשמעינן חילוק. בי מניד הנשה — דשלא לצורך תנייה דנוהג הוא, דפשטיא לן דמשום דאקדשיה לא לפקע איסור גיד הנשה מיניה. ולא מי אוקימנא ליה — בפרק "גיד הנשה" (חולין פ"ט). בולדות קדשים — דאחא לאשמעינן דחייב משום גיד ומוקדשין. וכיון דאיסור מוקדשין קדים, כדמפרש החם שיצירת הוזהל קודמת לגידין, איצטריך לאשמעינן דאין איסור גיד וחילי עלייהו. ומשני **מאי** טעמא דחזקת — לאוקמה בהכי — משום דהייק קשיא לן כלמאי דלכאנת תניניהו, והשתא אתו רבי אבין ורבי מיישא דתנן למיניה: לא דחזק לאוקמה בהכי. במעיקרא נמי מקשה תוקם פשטא — לאו קשיא היא, דהא איכא טובא דמתני שלא לצורך, ואידי דתניניהו כל חזא וחדא האם שלא לצורך, תנא נמי בהן באידך שלא לצורך. והוא הדין ל"מוקדשין" — אידי דתנייהו בבולחו לצורך, תנייה נמי בהן שלא לצורך. וכן "בפני הבית" — משום אותו ואת בנו תנייה בבולחו. וכן "חוצה לארץ" — משום ראשית הגז. שהיה את הנפש — ואחר כך מרד, ונמצא בקן. פטור מלשלוח — הואיל ובר קטלא הוא. והכי דרשת ליה דקא בעי לשלוח למקום הצלה והפקר, והאי לאו בר הכי הוא. והכי דריש קרא: "שלח תשלח" — את הראוי לשלוח, ואת שאין ראוי לשלוח — אל תשלחנו.

חולין. פרק שנים עשר – שילוח הקן דף קלט עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קצה רשי

בר קפלא הוא – ומדוע נמלט? ובערת הרע – מצוה על כל הפוגע בחיבי מיתה להביאן לבית דין, דין דבר בעשר רשעים מירשאל. מי מירחב – אפילו כשהוא חולין? אלא דהוא קן בעלמא – במקום שאין קני לו, והביעים אינן שלו, דהא כל מקום שהביעים שלו, אפילו על ידי יבית חצר הבהשתמרת לאדם שלא מדעתו – חשיב ליה מזומן, ב"השואל את הפרד" (בבא

מציעא גכא). אלא דאנבחינהו לאפריחם – וזה בהו, ואקשיניהו, ומאחר דאפרוחין קדשים – נפטור מלשלח את האם, ופטר חתנייהו – וחזרה האם עליהן, וחדר מלשלח – דהא כיון דבהו בהו – "מזומן" קרינא בהו, איחיב ליה בשילוח – כשמצאן, ומשום דאקדשה בתר הכי – לא פקע ליה שום מצוה מניניהו, ובער וכו' מוקדשים אין כסוי הדם נוהג בהן, כדאמרין בפרק "כסוי הדם" (חולין גכב). משום שחטה שאניה ראיה, שאסורים בהנאה. שחטה ואחר כך קדשה יתיר לבסות – דהויא דיחיל עליה לא פקע. רב אמר – לתרצי למתניתין, במקדשי פירות שובכו – שובכו למזבח לעולת נדרה, ואחר כך כשגזלו אותן פירות נדרה, ויצאו וקנו במקום אחר. דמעיכרא בי אקדשינהו, דידה הוה, וזו הקדש עלייהו, והשתא דמצאן – דהא מזומן הוא. ואי חזיין דהוה מדיחיה, וואו דנקט "פירות", ולא אמר "מקדש" שובכו עצמן – משום דיונים אינן ראויין אל כשון קטנים, רב לא אמר מלמיתה אלא בקדשי מזבח. דקא מוקינן ליה אפילו בקדשי ברכ הבית – שאמורעין רבוא: דאף על גב דקדושת דמים בעלמא הוא – פטור מלשלח, כדאמרין טעמא: שאתה מצוה להביא לידו גזר, לא פקעה קדושתיהו – במירדתו לא יצאו מכח הקדש. פקעה קדושתיהו – ומיחיבי בשילוח. לה' הארץ – אינן אבודין, שכל מקום שהם – על הקדש הוה. הא קמ"ד דשמעיה מרבי יוחנן רבו – הזה קים ליה: דמירדה פקעה לה קדושתה. ובתר דשמעיה מרבי יוחנן דתרץ ליה "לה' הארץ ומלואה" – ויחל מנגנו, ומשום היה פטור במקדש ואבד. הא דאמר חרי עלי – "להביאו", וכשתפרישהו אחר כך נגנבו ואבדו – אף על גב דבי דא דרחמנא הוא, לא קים נדרה. דהוא ואמר חרי עלי עולה – ואחר כך הפריש בהמה, ואמר "חרי זו לגרתי", אם מתה – חייב באחירתה, הואיל ומעיקרא ארכבא אכפתיה. דמיתסר הקרבה ודבי עמיה "עלי" – הכי קאמר: עלי להביאו לעורה. אבל ברכ הבית – גמרו בהפרישתו. ואי משום דלא הביאו ליד גזר – הכל גוברין, וזו "דלה' הארץ". ויחי וזו קרבן – "לבדק הבית", שאף קן ובקרא "קרבן", כענין שנאמר (במדבר לא) "ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב", וקדושת דמים הם. שויו חרי עולה – אף על גב דאמר "זה" – כיון דקאמר "עלי", "עלי להביאו" קאמר. וכן בבית לבדק הבית

בר קפלא הוא! אלא דלא גמר דיניה ובעי לאתויה לבי דינא, וקיומי ביה "ובערת הרע מקדשך". הני מוקדשין חיבי דמי? אילמא דהוה ליה קן בתוך ביתו ואקדשה – מי מיתייב? "כי יקרא קן צפור" – פרט למזומן! אלא דהוא קן בעלמא ואקדשה – וכו' קדוש? איש כי יקדש את ביתו קדש" אמר רחמנא, מה ביתו – ברשותו, אף כל – ברשותו! אלא דאנבחינהו לאפריחם, ואקדשינהו, והדר הדרניהו – האי אפילו בחולין גמי לא מיתייב, דתנא: נטל את הנבים והחזירן לקן, ואחר כך חזרה האם עליהן – פטור מלשלח! – אלא דאנבחה לאם ואקדשה, והדרה – מעיקרא איחיב ליה בשילוח מקמי דאקדשה. דתנא, רבי יוחנן בן יוסף אומר: הקדשי חיה ואכר כך שהכיה – פטור מלכפפות, שהכיה ואחר כך הקדשה – חייב לבכר, ששכר הנתיב פקודש ששכר ליד הקדש? – רב אמר: במקדשי פירות שובכו, ואמר: שובכו במקדשי תרנגולות לבדק הבית. בשלמא שמואל לא אמר ברכ – דקא מוקים לה בקדשי ברכ הבית, אלא רב מאי בעמא לא אמר בשמואל? אמר לך רב: דקא קפמרי משילוח גזון פירות שובכו דקדשי מזבח נינהו, דכיון דקדשי קדושת הגוף לא פקעה קדושתיהו מיניהו, אבל במקדשי תרנגולתו לבדק הבית, דלאו קדשי מזבח, דקדושת דמים בעלמא הוא, כיון דמירדה פקעה קדושתיהו, ותיבת בשילוח. ושמואל אמר: כל חיובא דאיתיה, כבי גזא דרחמנא איתא, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". וכן אמר רבי יוחנן: במקדשי תרנגולתו לבדק הבית וקודרה. אמר ליה רבי שמעון בן לקיש: וכיון שמיירדה פקעה ליה קדושתה! אמר ליה: כבי גזא דרחמנא איתא, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". ורמי דרבי יוחנן אדרבי יוחנן, ורמי דרבי שמעון בן לקיש אדרבי שמעון בן לקיש. דאיתמר: "מה זה לבדק הבית" ונגנבו או גאבדו – רבי יוחנן אמר: חייב באחירותו עד שביבאו ליד גזר. ורש לקיש אמר: כל חיובא דאיתיה – כבי גזא דרחמנא איתיה, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". קשיא דרש לקיש אדרש לקיש, קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן! – דרש לקיש אדרש לקיש לא קשיא, הא מקמי דשמעיה מרבי יוחנן רביה, הא לבתר דשמעיה מרבי יוחנן רביה. אלא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא! – דרבי יוחנן אדרבי יוחנן גמי לא קשיא, הא – דאמר "עלי" – הא – דאמר "חרי זו" – מפלל דרבי שמעון בן לקיש אף על גב דאמר "עלי" לא מיתייב? והתנא: אוהו נדר ואזו היא נדרה, נדר – האומר "חרי עלי עולה", נדרה – האומר "חרי זו עולה". ומה בין נדר לבדק הבית? נדר – מתה או נגנבה או שאבדה, חייב באחירותיה. נדרה – מתה או נגנבה או שאבדה, אינו חייב באחירותיה – אמר לך רש לקיש: הני מילי קדשי מזבח, דמחוסר תקרה, אבל קדשי ברכ הבית, דלאו מחוסר תקרה, אף על גב דאמר "עלי" – לא מיתייב. – והתנן: האומר "שור זה עולה", "בית זה קרבן", מה השור, נפל הבית – אינו חייב באחירותו, "שור זה עלי עולה", "בית זה עלי קרבן", מה השור, נפל הבית – חייב לשלם! – הני מילי חיובא דמת השור ונפל הבית חייב לשלם – דליתנהו, אבל חיובא דאיתנהו, כל חיובא דאיתיה – כבי גזא דרחמנא איתיה, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". אמר רב הוננא: הפל מודים בערבין, אף על גב דאמר "עלי" – לא מיתייב. מאי טעמא – דלא מתמר ליה בלא "עלי". הכי לימא? לימא "ערבי" – אמאן? לימא "ערך פלוני" – אמאן? מתקין לה רבא: לימא "הריני בערב", "הריני בערך פלוני"! ועוד, תנא, רבי נתן אומר: "ונתן את הערבך ביום ההוא קדש לה'" – מה תלמוד לומר? לפי שפצינו בהקדשות ומעשרות על מעות, שפבחינן נגנבו או שאבדו – אינן חייבין באחירותן, יכול

כיון דמדור פקעה קדושתיהו – שמעין מתבא דאחויס ותרנגילס על חולין שמדרו בבעליהם והכלו להן, וזו הפקר, והמחזיק בהן – זכה, דהא הבא דיינו טעמא: כיון דמדור הוה הפקר, וחייבין בשלות. דוקא מת ונפל דליתנהו – לאו דוקא נקט 'מת', דהא שו אפילו נגנב או נאבד גמי חייב באחירותיה, שוהו קדשי המזבח, ולרבי יוחנן "נפל" גמי לאו דוקא. לפי שמצינו בהקדשות ומעשר שני כר – תימא: באיזה הקדש מייירא אי דאמר "חרי זה" – מאי אריא דנקט לאלא שנתחילין אפילו הקדש עצמו נגנב או נאבד אין חייב באחירותו אלא על בדרך דאמר "עלי" – אף על גב דבהקדש גופיה חייב באחירותו, כיון שנתחלל – מאי חייב באחירות המעות, ואם כן, מה קאמר יבול אף זה כ"י? הדין דומה ערך להקדש שנתחלל: שסכוי

לפניו ואחר כך חזרה האם עליהן – פטור מלשלח! – אלא דאנבחה לאם ואקדשה, והדרה – מעיקרא איחיב ליה בשילוח מקמי דאקדשה. דתנא, רבי יוחנן בן יוסף אומר: הקדשי חיה ואכר כך שהכיה – פטור מלכפפות, שהכיה ואחר כך הקדשה – חייב לבכר, ששכר הנתיב פקודש ששכר ליד הקדש? – רב אמר: במקדשי פירות שובכו, ואמר: שובכו במקדשי תרנגולות לבדק הבית. בשלמא שמואל לא אמר ברכ – דקא מוקים לה בקדשי ברכ הבית, אלא רב מאי בעמא לא אמר בשמואל? אמר לך רב: דקא קפמרי משילוח גזון פירות שובכו דקדשי מזבח נינהו, דכיון דקדשי קדושת הגוף לא פקעה קדושתיהו מיניהו, אבל במקדשי תרנגולתו לבדק הבית, דלאו קדשי מזבח, דקדושת דמים בעלמא הוא, כיון דמירדה פקעה קדושתיהו, ותיבת בשילוח. ושמואל אמר: כל חיובא דאיתיה, כבי גזא דרחמנא איתא, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". וכן אמר רבי יוחנן: במקדשי תרנגולתו לבדק הבית וקודרה. אמר ליה רבי שמעון בן לקיש: וכיון שמיירדה פקעה ליה קדושתה! אמר ליה: כבי גזא דרחמנא איתא, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". ורמי דרבי יוחנן אדרבי יוחנן, ורמי דרבי שמעון בן לקיש אדרבי שמעון בן לקיש. דאיתמר: "מה זה לבדק הבית" ונגנבו או גאבדו – רבי יוחנן אמר: חייב באחירותו עד שביבאו ליד גזר. ורש לקיש אמר: כל חיובא דאיתיה – כבי גזא דרחמנא איתיה, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". קשיא דרש לקיש אדרש לקיש, קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן! – דרש לקיש אדרש לקיש לא קשיא, הא מקמי דשמעיה מרבי יוחנן רביה, הא לבתר דשמעיה מרבי יוחנן רביה. אלא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא! – דרבי יוחנן אדרבי יוחנן גמי לא קשיא, הא – דאמר "עלי" – הא – דאמר "חרי זו" – מפלל דרבי שמעון בן לקיש אף על גב דאמר "עלי" לא מיתייב? והתנא: אוהו נדר ואזו היא נדרה, נדר – האומר "חרי עלי עולה", נדרה – האומר "חרי זו עולה". ומה בין נדר לבדק הבית? נדר – מתה או נגנבה או שאבדה, חייב באחירותיה. נדרה – מתה או נגנבה או שאבדה, אינו חייב באחירותיה – אמר לך רש לקיש: הני מילי קדשי מזבח, דמחוסר תקרה, אבל קדשי ברכ הבית, דלאו מחוסר תקרה, אף על גב דאמר "עלי" – לא מיתייב. – והתנן: האומר "שור זה עולה", "בית זה קרבן", מה השור, נפל הבית – אינו חייב באחירותו, "שור זה עלי עולה", "בית זה עלי קרבן", מה השור, נפל הבית – חייב לשלם! – הני מילי חיובא דמת השור ונפל הבית חייב לשלם – דליתנהו, אבל חיובא דאיתנהו, כל חיובא דאיתיה – כבי גזא דרחמנא איתיה, דכתיב "לה' הארץ ומלואה". אמר רב הוננא: הפל מודים בערבין, אף על גב דאמר "עלי" – לא מיתייב. מאי טעמא – דלא מתמר ליה בלא "עלי". הכי לימא? לימא "ערבי" – אמאן? לימא "ערך פלוני" – אמאן? מתקין לה רבא: לימא "הריני בערב", "הריני בערך פלוני"! ועוד, תנא, רבי נתן אומר: "ונתן את הערבך ביום ההוא קדש לה'" – מה תלמוד לומר? לפי שפצינו בהקדשות ומעשרות על מעות, שפבחינן נגנבו או שאבדו – אינן חייבין באחירותן, יכול

לחזרה להביא דמיו ליד גזר. אבל חיובא דאיתנהו – כיון מעות שאבדו – כי גזא דרחמנא איתנהו, ואם הוציאן הנגב – הוא מעל, ועליו לשלמן לחקש. בערבין האומר "ערבי עלי", ודפריש רבנו, דלא מתמר ליה בלא עלי – דלא אפשר למימר "חרי זה" בלשון ערך דהא ערין אל קבל חובת ערך עלי. דאי נימא "ערבי" ולא "עלי" – אמאן רמי האי נדר לשלומי? אם אמר ערך פלוני – ולא אמר "עלי" – אמאן רמי? ועוד תנא – דחייב באחירותו. ונתן את הערבך – בפודה שדה מקדן מן הקדשך כתיב "וחשב לו הבקו את מכסת הערבך עד שנת היובל ונתן את הערבך" – הוה ליה למכנה "ונתן אותה", או "ונקנה", מה תלמוד לומר "הערבך"? שמע מנחה אעריב קמחרה. לפי שפצינו בהקדשות ומעשר שני שהן מתחללין על המעות – כשהפריש פדיונן ואבדו – אינו חייב באחירותו, דהא כתיב "ויספ חמישית כסף ערבך עליו חזרה לו", ולא כתיב בהו נתינה, אלא משפרישו ואמר "חרי זה מחולל על זה" – נקרא ערך להקדש דמיו, ויצא לחולין להקדש.

שייך לעמי קלחבו **שכסוי** חדם נדחב בו – תימה; אמאי לא תני "שכסוי חדם נדחב בוכרים ונקבות, ושלוה הקן אינו נדחב אלא בבקבוק?"

ברך כדרב יהודה בו – ואם תאמר: אמאי איצטריך ריביאי לקן שביס? דאי משום דכתיב "על הארץ" – אם כן לא לכיתוב "ברך" ולשטוק מעל הארץ? ומיהו

"על הארץ" איצטריך למעוטי בשם במשם. אבל קשה: דאם כן, מאי פריש גמרא קן? במשם, הכי נמי מדיחבין, ומאי קשיא, הא כתיב "על הארץ" ונראה: דפרך דקן בשמים כתיב מ"בדרך" ומ"על הארץ" נמנע שביס, במה ראתי.

תא שמע תבנית כל חפץ כפף וגו' – ואם תאמר: והא תני (תהלים יא) "אֵדָה תִּלְוֶנָה לְנֶפֶשׁ יוֹדֵי הָרֶבֶב" צדקת יא? למה? דפשיטא דרוד לעוף טהור היה מדמה עצמו. וכן (שם קכד) "כַּצְפּוֹר נִמְלֶטֶה מִפֶּה יוֹשִׁימִים", (תהלים פד) "גַּם צְפּוֹר מֵאֵת בֵּית", דאריי נמי בטמא דאטו טהור מצא, טמא לא מציא! ומיהו אפשר דמיידי טהור, כדמוכח סיפא דקרא, דכתיב "דודור קן לה", וצפור דרור היא טהורה, כדמוכח ב"אלו טריפות" (חולק סכא), והא דכתיב (תהלים קד) "אשר שם צפרים יקנו חסידה" וגו' – אפשר דבכלל חסידה הם כל הטמאים, ויפרי טהורה, טריפות

יבול אף זה כן – תלמוד לומר **וַיִּתֵּן אֶת הָעֶרְפֶּדֶף וְגו', חוֹלִין עַד שִׁבְאוֹ לִידֵי גִזְרֵי אֱלֹהִים, אִי אִיִּתְמֵר הֲכִי אִיִּתְמֵר, אִמֵּר רַב הַמִּנְּנָא: הֲכֵל מוֹדִים עֲרִיכִין, דִּאֶף עַל גַּב דְּלָא אִמֵּר "עָלִי" – מִיִּתְיֵיב, דְּכָתִיב "וַיִּתֵּן אֶת הָעֶרְפֶּדֶף" – חוֹלִין הֵן בִּידֵךְ עַד שִׁבְאוֹ לִידֵי גִזְרֵי. "חוֹמֵר בְּכִסְיוֹ" וכו', תֵּנוּ רַבָּנִין: "כִּי יִקְרָא קֵן צִצּוֹר לִפְנֵיךְ" – מַה תִּלְמֹד לִזְמֹר? לִפִּי שִׁנְאָמֵר "שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבְּנִים תִּתֵּן לָךְ", יוֹלֵד יַחְזוֹר בְּהִרִים וּבְקַעֲוֹת כִּי שִׁימָצָא קֵן? תִּלְמֹד לִזְמֹר "כִּי יִקְרָא" – בְּמֵאוֹתֶיךָ לִפְנֵיךְ. "קֵן" – מִקָּל מְקוֹם. "צִצּוֹר" – מְהוּרָה וְלֹא מְמֵאָה. "לִפְנֵיךְ" – בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד. "בִּדְרֹךְ" – בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים. בְּאִלְלוֹת מִצִּיּוֹן – תִּלְמֹד לִזְמֹר "בְּכָל עֵץ". בְּבוֹרוֹת שִׁחִין וּמְקוֹרוֹת מִצִּיּוֹן – תִּלְמֹד לִזְמֹר "אוֹ עַל הָאָרֶץ". וְכִי מֵאֲחֵר שִׁפּוֹנֵנוּ לְרִבּוֹת כָּל דֶּבֶר, "לִפְנֵיךְ בִּדְרֹךְ" לָמָּה לִּי? לִזְמֹר לָךְ: מַה דְּרֹךְ – שְׂאִין קֵנוּ בִּידֵךְ, אֶף כָּל – שְׂאִין קֵנוּ בִּידֵךְ. מִכָּאן אִמֵּרוּ: יוֹנִי שׁוֹכֵךְ יוֹנִי**

עָלֶיךָ שִׁקְנֵנוּ בְּפִטְחֵינוּ וּבְבִירוֹת, וְאוֹחוֹן וְתַרְגִּילוֹן שִׁקְנֵנוּ בְּפִרְדֵּם – חֵיב בְּשִׁילּוֹחַ. אֲכַל קִנְנוּ בְּתוֹךְ הַפִּית, וְכֵן יוֹנֵי הַרְדִּסְיָאוֹת – פְּטוֹר מִשִּׁילּוֹחַ. אִמֵּר מִר: מַה דְּרֹךְ – שְׂאִין קֵנוּ בִּידֵךְ, אֶף כָּל – שְׂאִין קֵנוּ בִּידֵךְ. הָא לָמָּה לִּי? מ"י יִקְרָא נִפְקָא – כִּי יִקְרָא פֶּרֶט לְמוֹמֵנוּ! וְעוֹד, "לִפְנֵיךְ" לָמָּה לִּי? אֱלֹא "לִפְנֵיךְ" – לְאַחֵיו שִׁחִין לִפְנֵיךְ וּמְרֹד. "בִּדְרֹךְ" – בְּדִרְבַּי הַיְּהוּדָה אִמֵּר רַב, דְּאִמֵּר רַב הַיְּהוּדָה אִמֵּר רַב: מִצָּא קֵן בִּים – חֵיב בְּשִׁילּוֹחַ, שִׁנְאָמֵר "כֹּה אִמֵּר ה' הוֹחֵן בֵּים דְּרֹךְ" וְגו'. אֱלֹא מַעֲתָה מִצָּא קֵן בְּשִׁמְשִׁים, דְּכָתִיב "דְּרֹךְ נֶשֶׁר בְּשִׁמְשִׁים", הֲכִי נָמִי דְּמִיתִיב בְּשִׁילּוֹחַ הֵקֵן! "דְּרֹךְ נֶשֶׁר" אִיקְרִי, "דְּרֹךְ" סַחְמָא לֹא אִיקְרִי. אִמֵּר לִיה פּוֹנְנָא לְרַב מִתְנָה: מִצָּא קֵן בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל אֶרֶם מַהוּ? אִמֵּר: "וְאֶדְרָמָה עַל רֵאשׁוֹ", מִשָּׁה מִן הַתּוֹרָה מִנּוּן? "בְּשִׁשָּׁם הוּא בְּשֵׁר". הֵמֵן מִן הַתּוֹרָה מִנּוּן? "הֵמֵן הֵעֵץ". אִסְתֵּר מִן הַתּוֹרָה מִנּוּן? "וְאִנְכִי הִסְתֵּר אֶסְתִּיר". מְרִדְכִי מִן הַתּוֹרָה מִנּוּן? דְּכָתִיב "מֶר דְּרוֹר" וּמִתְרַגְּמִינוּ: מִירָא דִּכְנָא. "וְאִיִּהוּ שְׂאִינוֹ מוֹזוּמִין" וכו', רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן. חֵד תְּנֵי הַרְדִּסְיָאוֹת, וְחֵד תְּנֵי הַרְדִּסְיָאוֹת. מֵאן דְּתֵנִי הַרְדִּסְיָאוֹת – עַל שֵׁם הַרְדּוֹס, וְמֵאן דְּתֵנִי הַרְדִּסְיָאוֹת – עַל שֵׁם מְקוֹמֵן. אִמֵּר רַב הִנָּה: לִידֵי חוּיִין, וְיִמְיִין שִׁיחֵסֵר דְּרִי בִּפְתֵי מִילָא, וְהָתֵי קָרָא "קִירִי קִיר". הָתֵי חֵד מִיִּנְיֵיהוּ דְּלֹא תִּיהָ קִיר "קִירִי קִיר", אֲמָרָה לֵה בְּכַתְרֵיהּ, סוֹמָא, אִמֵּרִי "קִירִי קִיר": אֲמָרָה: סוֹמָא, אֲמָרִי "קִירִי בִּירִי": אֲתִיתָה וְיִשְׁתַּמְרָה, אִמֵּר רַב רֵאשִׁי: אִמֵּר לִי [רַבִּי] תְּנִנָּה: מִלּוֹן. מִלּוֹן סִלְקָא דְּעִתְדָךְ? אֱלֹא אִימָא: בְּמִלּוֹן. "עוֹף מְטוֹר פְּטוֹר מִלְּשִׁלְחָה". מִנְּהֵי מִילֵי? אִמֵּר רַבִּי יִצְחָק: דְּאִמֵּר קָרָא "כִּי יִקְרָא קֵן צִצּוֹר לִפְנֵיךְ". "עוֹף" – מִשְׁמַע לָן בִּין טְהוֹר בִּין מְטוֹר. "צִצּוֹר" – טְהוֹר אֲשִׁכְחֵן דְּאִיקְרִי "צִצּוֹר", מְטוֹר לֹא אֲשִׁכְחֵן דְּאִיקְרִי "צִצּוֹר". תָּא שְׁמַע: "תִּבְנִית כָּל צִצּוֹר כִּנָּה", מֵאִי לָא: "צִצּוֹר" – בִּין טְהוֹר בִּין מְטוֹר, "כִּנָּה" – חֲנָבִים: לֹא "צִצּוֹר" – טְהוֹר, "כִּנָּה" – מְטוֹר וְחֲנָבִים. תָּא שְׁמַע: "הַחֲזִיחַ וְכָל בְּהֵמָה רְמוֹשׁ וְצִצּוֹר כִּנָּה". מֵאִי לָא: "צִצּוֹר" – בִּין טְהוֹר בִּין מְטוֹר, "כִּנָּה" – חֲנָבִים? לֹא, "צִצּוֹר" – טְהוֹר, "כִּנָּה" – מְטוֹר וְחֲנָבִים. תָּא שְׁמַע: "כָּל צִצּוֹר כָּל כִּנָּה", מֵאִי לָא דְּרַמְשִׁינֵין? לֹא, דְּרַמְשִׁינֵין. תָּא שְׁמַע: "וְאִתָּה קֵן אֶרֶם... אִמֵּר לְצִצּוֹר כָּל כִּנָּה, מֵאִי לָא דְּרַמְשִׁינֵין? לֹא, בְּרִשְׁיֵינוּ. תָּא שְׁמַע: וּבְעוֹנֵנוּ"

יבול אף – ערכין משפירשן? ויפטר? תלמוד לומר ונתן את הערפדף קדש – אין ערכין קדושין עד שעת נתינה. וקרא הכי מדריש: "וחשבו לו הערפדף קדש – שדה מקנה את מנסת הערכין", ושביקה. והאי "את הערכין" קאי אתריכין, דאילו בפירוש הקדש כתיב לעיל מנייה "וזהו לך", בלא שום נתינה. והא בריסין לפי שנאמר שלח תשלח – שתי פעמים, שומעין את שמו של אפי' בלא אחר המצוה הזאת עד שחבא לידו. תלמוד לומר כי יקרא במאורע – הכתוב מדבר, לכשיקרא. קן ככל מקום – אפילו באפרוח אחד או בציצית אחת, כדונת במנחתיו. צפור טהורה ולא טמאה – לקמן מפרש לה רבי יצחק: "עוף" – משמע בין בטמא בין בטהור, אבל "צפור" – לא אשכחן בטמאים אלא בטוהרים. לפניך – משמע ברישות היחיד. כגון בפרס ובשדה שאינה משתמרת, דלא קניא ליה חצור. דלא מומוהו הוא. בידך – לקמן רשות הרבים. שאן כין בידך – אין קן חובטין ואני קני. יוני שוכר – יוניו מדבריות שקנו בשוכר. ובשלהי פרקין פריך: הא כיון דחצור קונה לו הביצים, מומוהו הוא פסיחים – שנותנין בהן קדרות טקנות בחומה, וקורין ביחיל. ובבבירית – דירות ומגדל עיר. שקנו בפרס – שמרדו, דהשתא אין קני בידך. ועוד לפניך למה לי משום רשות היחיד, הפרס, ולמה וסופנו לברש? אלא לפניך – מביע לך לחייב את שדיו כבר שלו ומרדו. בידך – נמי מביע ליה לכדורב יחודת. קן בים – ששטף הים את האילן, וזהו קן בראשו. חייב לשלח, דים נמי איקרי דירך. קן בשמים – עוף נטאש קן באר. דרך סתמא, לא איקרי – אבל ים איקרי "דירך" סתמא, דהותן בים דירך. ואמר על ראשו – אף על פי שהיה בראשו, לא אבדה את שמה, שבע מינה: אדם נפיה אדמה הוא, מדלא אבדה את שמה, לא קרייה "עפר". והשתא נמי "על הארץ" קרינא ביה. ועוד זה שאלו מנני – מנין למשה רמז קודם שבא ססופו לכאן בשנים הוא – בשנים? בנטיטריא ממו "משה" וכתביש ש"ה ימיו ממו ועשרים שנה, וכל היו מני ימי משה. כלומר, עתה לבא, בשגם משה מן הגדולים וכן ימיו. מנין ללמעשה אסתר? המן העץ – תלה על העץ. למעשה אסתר – "הסתר אסתר" – בימי אסתר ידחה הסתר פנים, ומצאנוה צרות רבות ורעות. מנין – לגדולת מרדכי? פו רדור – וקר ליה ראש לבשמים, לצדיקים ואנשי כנסת הגדולה. חד תני – הדרסיתא, וחד תני הדרסיתא, הדרסין – התחיל להתעסק בגדול. לידיו חיוין לי – הני שגאורו מבני כהנים של יוני הדרסין. וקיימא שית סיי דרי – שש עשרה שורות. פתוי מילא – כל שורה ארכה בדרש של, ואמרן "קירי, קירי" – "אדוני, אדוני." "קירי" – הוא לשון ארון, "בירי" – הוא עבר,

כדאמר בעירובין (גג.) גבי בני גליל שאין מדיקדיש בלשונם: ההוא דאחאי לקמיה (דרכי ניא) ודיינאן דבבאי לממר "מיר קירי, טבלי הויה לי וגבנוה מנני", ואמר "מיר בירי, טפלי הויה לי וגבנוה מני". סומא – שטה, בלא ראות. אימא קירי – כמו שגאו אמורים. אסרה לה – אידי ללחברתה. סומא ואימא קירי בירי – לאותו שאת קורא ארון – עבר הוא. על שהיה הוא עבר. אריות – עבדים שנשאר מבעדי הורדוס ושטתה. אמר לי רבי הנינא מילין – דברי רוח קו, שלא דברו מעולם. מילין סלקא דעתך – והאמר רב כהנא "חדי לוי", והרי רב כהנא מעיד על הדבר. ואי לא דקושטא, הוא. כל הוה אמרו אלא במילין – על ידי כשפים מלומדות לדיבר אותו עופות. עוף משמע בין שם וב' – אי הוה כתיב "עוף" – על שם שמו. בין שם ור' – כל עוף טהור אבולין, וכתיב "כל שרץ העוף טמא הוא לכם", וכתיב (ויקרא יא) "תשקצו מן העוף". תא שבע – דהוהיר הכתוב שלא לעשות עבודה זרה דמות צפור, ועל כרחך אטמאים נמי מוזהר, ומזכיא משתמע מיניה? לאו מ"צפור" משתמע? בין מנאין בין שדורין, ר'כנא? – לאתויי חגבים? לא צפור טהורה – משתמע מיניה, ר'כנא? – לאתויי טמאים וחגבים. תא שבע – הוהיר וכל בדמה יחללו את שם ה', ועל כרחך צפרים טמאים נמי משבחו קמיה, ומזכיא אדכרתיה דוד? לאו מ"צפור", ר'כנא? – לאתויי חגבים? ובענופהו

חולין. פרק שנים עשר - שילוח הקד דף קמ עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזליץ) קצט רש"י

ובענפיהו ידון צפרי שמאי - וחבא לא כתיב 'בנה', ועל כרחך עפות טמאין נמי מוקבצין באילנות, ומשמעני כולוהו 'מצפור'. מרקאמר צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה - דאי אץ טמאים בכלל 'צפור' - לכתוב קרא 'כל צפור תאכלו'. ומשני - האי 'טהור' ולא מבעית טמאה אתא, אלא למעוטי אסורה, ומן

טהורים היא טרפה, והא מלכותי בתיב - (ויקרא כב) 'נבלח וטרפה לא יאכל לטמאה בד', ובעוף טהור מיתוקם קרא בתורת כהנים שיהא טמא בבית הבליעה, אי טהומה, ושוחט לא חצפר האחת', וקיימא לן בעבודה זרה (עדא) ובקדושין (נזא) דאסורין בהנאה. וזה אשר לא תאכלו מהם - ודעתי הוא 'מהם' מן הטהורים, וקרא אסוריהו דלעיל האי לרבות שחוטת דמצורע - אבל המשולחת - מותרת, ולא אמרה תורה שלחנה כדי שיכשלו בזה אחריני, שיהו צדין ואוכלין אותה בני אדם, אבל ודאי מותר. עשה - טהורה תאכלו ולא האסורה, כגון שחוטת דמצורע, ולאו הבא מכלל עשה - עשה. ואיכא לרבות טרפה - כלומר, אמאי נהא לן לאוקומי טרפה בשחוטת דמצורע טפי מטרפה? דבר הלמד מענינו - זה אחד משל עשרה מדות: מקרא שחוט סתם, ומאן אנו יודעין במה מדבר, היה לומד מענינו, והא בענינא דשחוטת כתיב - 'טהורה תאכלו', והא ודאי לא אכיל לה אלא שחוטת, ועל כתיבי וזה אשר לא תאכלו מן השחוטת. שתי צפריים חיות מאן חיות לאו חיות לפי - ראיות לפי, טהורות. ומדכתיב 'צפרים חיות' - מכלל דהיו דשמיתו צפרים, ולא חיות נגיהו דהיו טמאות. שחין ראשי אברים שחין למעוטי מחסורות אבר. לאו מכלל דאיכא טמאות - בלשון קושיא. ומשני, לא, מכלל דאיכא אסורות ומשנינו דלא ליחבשרו לטהרת מצורע, אף על גב דלאו קרבן נגיהו אלא מחוץ למחנה שחוטת אל כלי הרכס. מחיות נפקא - לאו טרפה, דאינה חיה. הניחא - הא דמצרכת קרא אחריני לזמן לאמר טרפה חיה. ועוד - טרפה מדתנא דבי רבי ישמעאל מבנין אב נפקא. מכבשר בפנים - אשם מצורע וטטאות מחסור כפרה רובין וילדות. שאנין באן חיות לחבשרין בקדשים. מכבשר בפנים - כל חטאות ואשמות. מכבשר בחוץ - צפרי מצורע שחן לטהר. מכבשר בחוץ - עשירי ממשולחת. עשה בו מכבשר כמכבשר - בכל מיני חסור ומטהר, ושריני גם המבשרין קרבים האמורין שלהן. אף בחוץ עשה מכבשר צפורים כמכבשר - עשירי המשולח דאסור במום, דלשם ראוי לשחט, שבאיני שיפול הגורל בשם ידית ראוי למנות. אמר רב נחמן - 'טהורות' למעוטי צפורים של עיר הנדחת. ולמאי - לזה מיידיהו איצטריך קרא לחך? דהא משלח - פשיטא דער עיר הנדחת לאו בר שילוח הוא. דלא אמרה תורה שלח לתקלה. דממון עיר הנדחת - אסור, ואם שלחנה, יהיו בני אדם צדין אותה לאחר זמן. אלא בשחוטת - אפילו היא דשחוטת היא ולא אכיל לה, וכולל לשרפה אחר שחוטת לא תהי עמיר הנדחת. רבא אמר - לכתב אתי 'טהורות' - שלא יזווג לה אחרת. שאם בא לידו מצורע לאחר שטוהר את זה - לא יאמר הכהן 'הא אחרת חזווג לזה' על מצורע ראשון'. דהכי משמע: 'טהורות' מכלל דאיכא אסורות, ומאי ניהו? הגשנרת מצורע. ולמאי - בעיה לא דמבשר? אי לשחיפה לא בעי שילוח - משום מצורע קמא. ופשיטא דאסור אלא לשילוח - ותיפוק ליה לשילוח דתריייהו. רב פפא אמר - 'טהורות' למעוטי צפרים שהחליפן ולקחן מן הגוי בדמי עבודה זרה שמכר לו. ומאי בעי לה - דמבעי קרא למיסרה? אי לשילוח - פשיטא דאסור. בר קטלא הוא - ופשיטא דאינו ראוי לשלוח. ולא לשחיפה - דהא דינו בסקילה. אלא לשחיפה - דאי משום 'זבערת הרע' - הרי מבוער מן העולם הוא. רבי אליעזר מחייב שלח - אף על פי שאין הביצית של, הואיל ומנהגו בכך ששוכן על ביצים אחרים. ועוף טהור הוא, ולא זהו שקורין קוקרא. קורא זכר - אבל נקבה - אפילו רבנן מודו, כדמפרש בגמרא טמא דרבי אליעזר. אם טרפה - אמן של אפרוחים טרפה - חייב לשלח, אבל אפרוחים טרפות - אינו חייב לשלח את האם.

מטרפות מחיות נפקא - תימה! דא דרשין מניה שחין ראשון אברים! ולכא למימר דהכי קאמר: דטרפה ידעין מכל שכן מחסור אבר, דאמעיט 'מחיות' - דאכתי אימא דקרא למעוטי טרפה אתא, ולא למחוסר אברו ועוד קשה: דקאמר 'הניחא' למאן דאמר טרפה חיה', דמשמע לדידה (מגן) טרפה 'מחיות', ודבר קמא דעבודה זרה (נזא) מביינן: ממין למחוסר אבר

שאסור לבני נחא שנאמר 'כולל החי' - אמרה תורה: הבא בהמה שחין ראשי אברים שלה. ופריך: והא מבעי ליה למעוטי טרפה? טרפה מליחותיות ורע' נפקא. נהיאת לאפילו דאמר טרפה אינה יולדת, אלא למאן דאמר טרפה יולדת כו'. אלמא מנעט טרפה מקרא 'ומכל החי', אפילו למאן דאמר טרפה חיה. דלמאן דאמר יולדת, כל שכן דחיה. דאפילו דאמר דאמר דחיה, מצי סבר דאינה יולדת, כדמשמע ב'אלו טרפות' (חולין נזא). ומשמע נמי ההם דליכא לאוקומי קרא אחריייהו. וזה לומר: דהתם, דפלגין טהומה, אף כבדא למעט טמא: אבר אלא טרפה. דאף על גב דחיה, אינה חיה זמן מרובה. אבל הבא, איכא לאוקומי אחריייהו. ולמאן דאמר טרפה חיה, לא מנסתר למעט מעניה טהומה. כיון דאברא לאיכא דאמר אמחוסר אבר. או שמא יש לחלק בין 'חי' ל'חיות'.

למעוטי צפרי עיר הנדחת - תימה! הא נמי נפקא מדתנא דבי רבי ישמעאל, דכיון שאסורים בהנאה, לא קרינן ביה 'ממשקה' ישראל'! ואפשר דלא ממעטינן 'ממשקה' ישראל' - אלא דומיא דערלה וכלאי הדרס, שלא היה להם שעת הכושר, ולאמור פרק קמא דמנחות (א), והלכך אפילו לכפרה מותרות. דאי ששום טהא - מצות לאו ליהנות נהנו. דאין ענין: בהנחת עיר הנדחת, אם עבר והקדישה להקריבה, אם הוא קרבן, כיון דלשרפה קיימא.

שלא חזווג לא אחר - צריך עיון, איך משמע זה 'מטהרות', ואם תאמנה רחיות' למה ליש וזה לומר: דרבה ורב נחמן בר יצחק לא אהדרי, ורבי מיעוטי, חד לדמר חוד לדמר.

שהחליפן בעבודה זרה - כאן נמי צריך לומר דלכפרה כשדות. דאם לא כן, תיפוק ליה מדתנא דבי רבי ישמעאל, ומשום הכי נקט שהחליפן בעבודה זרה, אבל צפרים העגברים - פשיטא דאסורין, דאין ראויין לכפרה.

חבי הרע מקרבך! אלא לשחיפה. 'עוף טמא רובין על ביצי עוף טהור'. בשלמא עוף טמא רובין על ביצי טהור - בעינן 'צפור', ולכא! אלא עוף טהור רובין על ביצי עוף טמא, הא צפור הוא! בראמר רב כהנא: 'תשחך קד' - ולא ללכבד, הכא נמי: 'תשחך קד' - ולא ללכבד. פטור והיכא איחבור דרב כהנא? אהא, דתניא: אם טרפה - חייב בשילוח, אפרוחים מטרפות - פטור משילוח מנא הני מילי? אמר רב כהנא: דאמר קרא 'תשחך קד' - ולא ללכבד. ולהקיש אם מטרפה לאפרוחים, מה אפרוחים מטרפות - פטור משילוח, אף אם מטרפה נמי פטור מלשלח! אם

חולין. פרק שנים עשר – שילוח הקן דף קמ עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – רש"י (שניצלון)"

תוספות

הכ"י גרסין – וכן נמצא בספר ישן "והתניא, אם אפרוח טרפה – חיבי", וקא סלקא דעתך ד"טרפה" קאי "אפרוח". והשני "חבי קאמר: אפרוח שאינו טרפה". אבל לספרים גרסי "אפרוחים טרפות" אינו מיושב. **שני** סדרי ביצים זה על גב זה מהו – פירוש: אי חור חציצה, ויכול ליקח התחתונים קודם שילוח. ואי לא הוא חציצה – אסור ליקח עד ששילוח, כדמצינו בקמון. **מה** ביניהן

דלעיל נגע עלייהו – תימנה, דא דמחייב ביה ברובידי אילן, הכי מיידיי אי אפילו בלא נגע מן הצד ככל – מאי משני הכא "אף על גבדיה, דלא נגעו עליהו, וחדו חורובי אילן", משמע דא מן הצד נגעה, אכתי תקשה, דהא חיבי ברובידי אילן לעיל, אף על גב דלא נגעה כלל ואי לא מחייב לעיל אלא בנגעה מן הצד דהא **אם**, קמ' מאי קאמר ברובידי אילן, מעופפת איצטריכא ליה, דאפילו כנפיה נוגעת בקן, מין הדואה נוגעים בכך הצד, אכתי תקשה ליתני רובדי אילן, וכל שכן מעופפת, דהא ברובדי אילן מיידי נמי בנגועים מן הצד לא

אם כן, "צפור" למעוטי עוף קמא למה לי? והתניא: אם אפרוחין טרפה – חיבי בשילוח! – אמר אביי: הכי קאמר, אפרוח שאמין טרפה – חיבי בשילוח. פני רב הושעיא: הושיט ידו לקן ויחטם מעוט סיננים, מהו? מי אמרין פיון דאילו שביק להו במרפי, בעינן לף"ה – ולא לכלביד, או דלמא: פיון דבידו לממור שחוקה, "תפח לף" קרינא ביה – וחיבי בשילוח? תיקו. פני רבי יהודה: ממילת מהו שחוקי? כנפים מהו שחוקי? ביצים מהו? מהו? זו על גב זו מהו? זכר על גבי ביצים ונקבה על גבי זכר מהו? תיקו. פני רבי יודא: יונה על ביצי חסיל

מהו? חסיל על ביצי יונה מהו? אמר אביי, תא שמע: עוף קמא רובין על ביצי עוף חסור, ומהו רובין על ביצי עוף קמא – פטור משילוח, תא חסור וחסור חיבי! דלמא בקורא. "קורא זכר רבי אליעזר מחייב ותכמים פטריין". אמר רבי אבהו: מאי מעמא דרבי אליעזר – אתיא דגירה דגירה, כתיב הכא "קורא דגר ולא ילד", וכתיב התם "ובקעה ויגירה בצלה". אמר רבי אליעזר: מחלוקת בקורא זכר, אבל בקורא נקבה דברי הכל חיבי. פשיטא, "קורא זכר" תנן! – מהו דתימא: רבנן – אפילו קורא נקבה פטרי, והא דקתני זכר – להודיעך כחו דרבי אליעזר, קמשמע לן. ואמר רבי אליעזר: מחלוקת בקורא זכר, אבל בזכר דעלמא – דברי הכל פטור. פשיטא, "קורא זכר" תנן! מהו דתימא: רבי אליעזר – אפילו זכר דעלמא מחייב, והאי דקתני "קורא זכר" – להודיעך כחו דרבנן, קא משמע לן. תניא נמי הכי: זכר דעלמא – פטור, קורא זכר, רבי אליעזר מחייב, ותכמים פטריין. **משנה** היתה מעופפת, בזמן שכנפיה נוגעות בקן – חיבי לשלח, אין כנפיה נוגעות בקן – פטור מלשלח. אין שם אלא אפרוח אחר או ביצה אחת – חיבי לשלח, שאמרי "זן" – קן מקל מקום. היו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מפורות – פטור מלשלח, שאמרי "והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים". מה אפרוחים – גני קרימא, אף ביצים – גני קרימא, יצאו מפורות. ומה הביצים – צריכין לאמן, אף האפרוחין – צריכין לאמן, יצאו מפריחין. **גמרא** תנו רבנן: "רבצת" – ולא מעופפת, יכול אפילו כנפיה נוגעות בקן? תלמוד לומר "רבצת", מאי תלמודא? פתיב "וישבת". אמר רב יהודה אמר רב: היתה יושבת בין שני רובדי אילן, רואים, כל שאם תשמיט נוגפת עליהם – חיבי לשלח, ואם לאו – פטור. מיתביבי: היתה יושבת ביניהן – פטור מלשלח, על גביהן – חיבי לשלח. היתה מעופפת, אפילו כנפיה נוגעות בקן – פטור מלשלח. מאי לאו על גביהן דומיא דביניהן, מה ביניהן – דנגעה בהו, אף על גביהן דנגעה בהו, אבל רובדי אילן – פטור! לא, על גביהן דומיא דביניהן, מה ביניהן – דלא נגעה עליהו, אף על גביהן – דלא נגעה עליהו, ותינו רובדי אילן. הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך רובדי אילן פטור, אדחתי "היתה מעופפת, אפילו כנפיה נוגעות בקן – פטור מלשלח" ליתני רובדי אילן. וכל שכן מעופפת! – מעופפת איצטריד ליה, דאפילו כנפיה נוגעות בקן – פטור מלשלח. והאנן תנן: בזמן שכנפיה נוגעות בקן – חיבי לשלח! אמר רבי ירמיה: כי קתני מתניתא – בנגוע מן הצד. איכא דאמרי, לימא מסייע ליה: היתה יושבת ביניהן – פטור מלשלח, על גביהן – חיבי לשלח, היתה מעופפת אפילו כנפיה נוגעות בקן – פטור מלשלח, מאי לאו על גביהן דומיא דביניהן, מה ביניהן – דלא נגעה עליהו, אף על גביהן – דלא נגעה עליהו, ותינו רובדי אילן. לא, על גביהן דומיא, דביניהן, מה ביניהן – דנגעה בהו, אף על גביהן – דנגעה בהו, אבל רובדי אילן – פטור. – אי הכי, אדקתני סיפא "היתה מעופפת, אפילו כנפיה נוגעות בקן – פטור", ליתי

אם כן – דאמין נמי מקשת להו ומתקן לך" ולא לכלביך ממעט האם כמו האפרוחים, אם טמאה נמי מהחם אימעיט. והתניא **אם אפרוחים טרפה חיבי לשלח** – קא סלקא דעתך דחבי קאמר: אמן של אפרוחים שהן טרפות, והאם כשרה – חיבי לשלח, ולא דרשין "תקן לך" ולא לכלביך. **מיעוט סימנים** – של אפרוחין תחת האם. מהו – לחיבה בשלוח האם: כיון שבידו לגמור את החשיטה "תקן לך" קרינא ביה, וחיבי לשלח. או דילמא, השתא מידה כל זמן שלא גמר בהם סימנים – פטור מלשלח, ונטול את האם בחיתר, ואחר כך גומר שחיטה, ממילת – פרוסה על הביצים, והאם רובצת עליה, מי היא חוצצת דלא ליבעי שלוח, דלא קרינא ביה "רובצת" קרינא: **אם כנפים** – נוצה תלושה. **ביצים מפורות** – שאין אפרוח בא מהן, כדאמרין במתניתין דלא מיידיבי בשלות. מהו שחוקי? – אם נמצא לומר ביצים מהו שחוקי? – שני סדרי ביצים בני קיימא זה על גבי זה מהו? אם נתכחו לטול התחתונים – מי הוה אמצעים חציצה ופטור מלשלח או לא? זכר – לאו רבי שלח הוא, כדאמרין לקמן: זכר זכר דברי הכל פטור, דהא "אם" כתיב, ובקורא הוא דמחייב רבי אליעזר, משום דכתיב ביה דגירה, בדקמן. תסיל – עוף חסור, ודומה ליתנה. **דלמא** – חור חרתי עשור חסור חיבי – בקורא נקבה, דמנהגו בכך. ומודו בקורא נקבה, אפילו אין הביצים שלה, בדקמן. והואיל דרכה הוא לגדלן – "והאם רובצת" קרינא ביה, וכי רובצת על ביצת עוף טמא – פטור, דכתיב "תקן לך" ולא לכלביך, אבל עוף אחר – בטלה דעתו, ואינה בשלות, ובקעי ויזרה. **דגירה מעליא**, דבמנינו משתעי קרא, אף אפילו דגירה מעליא, אבל חקורא נקבה, חסר אין הביצים שלה – חיבי לשלח ד"האם" קרינא ביה, והואיל במנהגו בכך, אבל זכר דעלמא – דברי הכל פטור, "והאם רובצת" כתיב, ולא "האם רובי", ובקורא הוא דמחייב רבי אליעזר, משום דכתיב ביה דגירה, לא שניא זכר ולא שניא נקבה, כחן דרבנן – דאפילו בקורא פטרי, אי לאו נקבה היא, אף על גביה ביה דגירה – "אם" בעינן, ולא זכר. **משנה מפריחים** – גדולים. **גמרא** היתה יושבת בין שני רובדי אילן – והביצים תחתיה, אבל הענפים סומכים ומגביהים אותה באויר, כל השני ידחה זה מזה תשמיט האדם ותפול עליהן. חיבי, ואם נפלת עליהם – פטור. ביניהן – ביצה מכאן וביצה מכאן. **אפילו כנפיה נוגעות בחן פטור** – ולקמן פורש לה, מה הצד. מה ביניהן **אפילו נגעה בחן** – ואשמועינן פטור ד"על גביהן, אף על גביהן – דקתני "חיבי" – בדרגעה בהו. וממתניתין ליכא לאתוובי אדרב נוגעים, משום דמתניתין במעופפת, הא בין שני רובדי אילן – "רובצת" קרינא ביה. מה ביניהן דלא נגעה עליהו אף על גביהן דלא נגעה עליהו – מלעיל, ושבו אין כאן נגיעה, דאי נמי נגעה מן הצדדן – אינה נגיעה, ד"על גביהן, ואפילו הכי קתני "חיבי", והואיל ועליהן רובצת. ליתני רובדי אילן – ואף על גב דיושבת במקומה תחתיה דפטור, וכל שכן מעופפת דאניה רובצת. מהו הצד שנוגעת בצדיהן, ולא על גביהן, אף על גביהן דלא נגעה עליהו – ושבו אין כאן נגיעה. ואפילו הכי, והואיל ויושבת – חיבי, ד"רובצת" קרינא ביה. מה ביניהן דנגעה בחן – דאי לא נגעה, לא איצטריך לאשמועינן, אף על גביהן דנגעה בחן – מלמעלה.

חולין. פרק שנים עשר – שילוח הקן דף קמא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רג
רש"י

ליתני רוברי אילן – ואף על גב דרמאי לרביצה, וכל שכן מעופפת. הכי גרסינן:
אם בן ליכיתב והאם רובצת עליה, לאקיש אפיוחין לביצים – למפטר
מפרידם. וביצים לאפיוחים – למפטר מזורות, ועל כרחי "קן" מכל מקום –
לרבות ביצה אחת, "אפיוחים" לביצים" – אורזיה דקרא הוא למינקט רבים,
ברוב קנים. **משנה נשל את הביצים ואחר**

כך חזרה האם עליהם פמור מלשלה –
דכיון דנטל את הביצים, היה ליה קן מזומן.
גמרא ואימא – "תשלח" לאתריה עד פנים
שניה, ותו לא? מאי ליה שכל עלולם
משמע – ורובי ד"תשלח" להכי הוא דאמא.
אין לי – דצריך שלוח אלא דלבר הישות
לבר מצוה – כגון קן יולדת והטרת מצורע
מנצי? תלמוד לומר "תשלח". לא לא הכי
הוא אמנא לבר מצוה – לא בעי שלוח,
והא שלוח עשה ולא תעשה הוא. "תשלח"
ו"לא תקח", ואין עשה של "ולקח למטה"
דוחה את שניהם ולא איברא מעבר ושקלה
– ואשמועינן דחזרו ומשלח. ואי לא רבי
דבר מצוה, הוא אמנא דהיבא דעבר ונטלה
עבר עבר על לאו ד"לא תקח", תו לא קשה
באפס עשה דטרתה מצורע, אלא עשה
דשלוח. דאכתי ב"עמוד ושלח" קאי, ואימא
לידיה. ולקמן פרקי: מאי אולמיה דעשה
דמצורע מנעיה דשלוח, דנימא דנידיה.
דאיצטריך לרביה. דשלוח עברה – הלאו
כבר עבר עליה. הניחא למאן דתני –
במסכת מכות (ט"א), קיימו ולא קיימו –
כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה, כגון
זה שניתק הלאו לעשה, דנמשע: לא תקח,
ואם לקחה – קיים עשה שבה, כשהתרו בו
לא "תקח", ולקחה, ושלחה בתוך כדי דבור
של התראה – פטור, ואף על פי שבער על
של "תקח". דלכך נתקן לעשה, לומר: אם
עברת על אזהרה זו, עשה זה והפטור. לא
קיים עשה שבה תוך כדי דבור, ודאיטעין לן
תוך כדי דבור דבורו מיד – כי עבר על
התראה, חייב, אפילו שלחה אחר זמן. הכא
נמי איברא למימיה: עברה ללא משלקחה
ולא שלחה, והשאת עשה הוא דאיכא.
סלקא דעתך אמינא: ליתי עשה ולידיה
עשה, להכי איצטריך קרא. **אלא למאן דתני**
בטלו ולא בטלו – כגון עשה שבה לגמרי,
שלא יוכל לקיימו עד, כגון שחטת –
חייב. כל בטל עשה שבה – כל זמן שלא
שחטה, אף על פי שלא שלח מיד כשהתרו
בו, פטור. והכי נמי כל זמן שלא שחטה –
לא עברה ללא, דב"עמוד ושלח והפטור"
קאי. ואבתי לאו ועשה הוא, ולא בעי קרא
כלל דלבר מצוה. ואנא ידענא, דאין עשה

דוחה את לא תעשה ועשה. ותו לרבי יתירה דאמא
אל תקח האם, אבל כשתמאנא – שולחנה. ואם
בעי שלוח, דכיון דנטלה עברה ללאו ועשה –
לא משלקחה. תו ליכא לאו, דהא כבר לקחה בחייה, ותו לא קרינא ביה "לא תקח", ועשה איכא.
דמצורע דנעשה – דחסיק איתיה דנידיה? "יפח על הפנים" – פרשת טהו ש בה הכזרות הריבה בתובות. אסור בתשמיש המפגש – כמאן
דאמר במעור (ט"ז): מני ספירו, וקל וחומר מני הלכות. **אהלו זו אשתו** – "שובו לכם לאהליכם", לעשותכם שאתיכם לשם אומותי ולא תגשו אל אשה" (שמות
ט). **משנה מעטא דרבי יהודה** – דלוקח מפרש בגמרי. ואינו משלח – דאיסור דעבר עבר. אין לוקח עליו – דלחכי נקט לעשה, לומר: אם עבר על הלאו, עשה
זאת וינצל. "לא תקח האם", ואם לקח – "שלח תשלח". זה הכלל וכו' אין לוקח עליו – אלא אם כן אי קיימו תוך כדי דבור, למאן דתני קיימו ולא קיימו. אלא משלח
תוך כדי דבור – ואינו לוקח. ואם לא שלח – לוקח. הרציל תשלח, אחר גילה משמע. ולמאן דתני בטלו ולא בטלו בה עד שיחטוט אותה. ואל – לא לקי. **גמרא**
עלמא – כגון "לא תגזול" והשביח את הגזלה, דההיא לא למינקט קדם גילה משמע. דאם לא גזל מה ישלח? שלח מעיקרא משמע – הכי קאמר קרא "לא תקח
האם", אבל מה יש עליך לעשות כשתמאנא קן? "שלח תשלח את האם". ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה, מפני שהעשה קדם. והשביח את הגזלה –
אף על פי שכתוב אחרון בפרשה, על כרחי לאו שניתק לעשה הוא, שאין השבה קודם גזילה. וכשנולד עבר על "לא תגזול". נמצא העשה מצווה לאחר גזילה.
רבי

לא צריכא דעבר ושקלה דלאו עברה בו – מכאן קשה לפירוש רבינו יצחק בן אברהם
בפרק "אלו עוברין" (פסחים מזב). דאמר: אחריושה לא ליחייב. הואיל וחזי לכספוי
בהו דם צפור. והקשה: והא יום טוב עשה ולא תעשה הוא? ויתיר: דהני דלא
דחי, מיהו אם עבר על אותו לאו – אינו לוקח. דהא דלא דחי – היינו משום עשה, אבל
הלאו כמאן ולידיה. דעשה דחי ליה. והכא
משמע דכל זמן דאין עבר ושקלה איכא עשה
ולא תעשה וצריך לומר לפירושה: שמוך דוקא
לענין דלא לקי על אותו לאו, אבל לא מדחי
ליה לגמרי.

ליתני "רוברי אילן", וכל שכן מעופפת! – מעופפת
איצטריך ליה, דאפילו כנפיה נוגעות בקן – פטור
מלשלה. והאנן תנן: בזמן ששנפיה נוגעות בקן –
חייב לשלח! אמר רב יהודה: כי קתני מתניתין –
בגוגע מן הצד. "אין שם אפיוח" וכו'. אמר ליה ההוא מרבנן לרבא: אימא איפכא, אין שם
אפיוח אלא אחר או ביצה אחת – פטור מלשלה, דבעינן "אפיוחים או ביצים" וליפא. היו
שם אפיוחים מפריחים או ביצים מזורות – חייב לשלח, שנאמר "קן" – קן מקל מקום – אם
כן, נכתוב קרא "והאם רבצת עליהם", מאי "והאם רבצת על האפיוחים או על הביצים" –
לאקושי אפיוחים לביצים, וביצים לאפיוחים. **משנה שלחה ויתרה**, אפילו ארבעה והמשה
פעמים – חייב, שנאמר "שלח תשלח את האם". אמר "הרניי נוטל את האם, ומשלח את
הבנים" – חייב, שנאמר "שלח תשלח את האם". נוטל את הבנים והתחזיר לה, ואחר כך חזרה
האם עליהן – פטור מלשלה. **גמרא** – אמר ליה ההוא מרבנן לרבא, ואימא: "שלח"
הרא וימנא, "תשלח" – תרי וימנא! אמר ליה: "שלח" – אפילו מנא פעמים, "תשלח"
– אין לי אלא לברב תרשות, לברב מצוה מנצי? תלמוד לומר "תשלח" – מקל מקום.
אמר ליה רבי אבא ברירה דרב יוסף בר רבא לרב כהנא: אלא טעמא דכתב רחמנא
"תשלח", הא לאו הכי הוה אמנא לברב מצוה – לא? עשה ולא תעשה הוא, ואין
עשה דוחה לא תעשה ועשה! – לא צריכא, דעבר ושקלה לאם, דלאו – עברה,
עשה הוא דאיכא, ליתי עשה ולידיה עשה – קא משמע לן. הניחא למאן דתני קיימו
ולא קיימו, אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו, כמאן דלא שחטה – לא עברה ללא! ותו,
לרבי יהודה דאמר "שלח" – מעיקרא משמע, אפילו עשה נמי ליפא! אלא אמר מר בר רב
אשי: כגון ששנפיה על מנת לשלח, דלאו – ליפא, עשה הוא דאיכא, וליתי עשה ולידיה
עשה. – מאי אולמיה דהא עשה במאי עשה? – סלקא דעתך, הואיל ואמר מר: גדול שלוח
שבין איש לאשתו, שחרי אמרה תורה: שמו של הקדוש ברוך הוא שנקבת בקדושה ויקחה
על הפנים, והאי מצורע כיון דפגה דלא מותר – אסור בתשמיש המפגש, דכתב "ויעב מחזין
לאהלו שבעת ימים", "אהלו" – זו אשתו, כמאן שאסור בתשמיש המפגש. מהו דתימא: כיון
דאסור בתשמיש המפגש, ליתי עשה ולידיה עשה דשלוח הקן, קא משמע לן. **משנה**
הנוטל אם על הבנים – רבי יהודה אומר: לוקח ואינו משלח, והבנים אומרים: משלח ואינו
לוקח. זה הכלל: כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה – אין לוקח עליה. **גמרא** פגי
רבי אבא בר מנא: מעטא דרבי יהודה מושים דעבר לאו שניתק לעשה – לוקח עליו.
רבי דלמא: בעלמא סבר לאו שניתק לעשה – אין לוקח עליו, והכא היינו שניתק
מושים דעבר "שלח" – מעיקרא משמע? תא שמע: נגב ונולד לשון בבל מלוקח,
דברי רבי יהודה. והא הכא, דלאו שניתק לעשה הוא, דרחמנא אמר "לא תגזול",
והשביח את הגזלה, שמע מינה: מעטא דרבי יהודה מושים דעבר לאו שניתק
לעשה לוקח עליו! אמר ליה רבי ירמא: לאו אמנא לכו, כל מתניתא דלא תנאי בי

רבי
במיתניתין לוקח ואינו משלח, ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה, דקסבר – "שלח" – מעיקרא משמע. כלומר,
אל תקח האם, אבל כשתמאנא – שולחנה. ואם
בעי שלוח, דכיון דנטלה עברה ללאו ועשה – לא משלקחה. תו ליכא לאו, דהא כבר לקחה בחייה, ותו לא קרינא ביה "לא תקח", ועשה איכא.
דמצורע דנעשה – דחסיק איתיה דנידיה? "יפח על הפנים" – פרשת טהו ש בה הכזרות הריבה בתובות. אסור בתשמיש המפגש – כמאן
דאמר במעור (ט"ז): מני ספירו, וקל וחומר מני הלכות. **אהלו זו אשתו** – "שובו לכם לאהליכם", לעשותכם שאתיכם לשם אומותי ולא תגשו אל אשה" (שמות
ט). **משנה מעטא דרבי יהודה** – דלוקח מפרש בגמרי. ואינו משלח – דאיסור דעבר עבר. אין לוקח עליו – דלחכי נקט לעשה, לומר: אם עבר על הלאו, עשה
זאת וינצל. "לא תקח האם", ואם לקח – "שלח תשלח". זה הכלל וכו' אין לוקח עליו – אלא אם כן אי קיימו תוך כדי דבור, למאן דתני קיימו ולא קיימו. אלא משלח
תוך כדי דבור – ואינו לוקח. ואם לא שלח – לוקח. הרציל תשלח, אחר גילה משמע. ולמאן דתני בטלו ולא בטלו בה עד שיחטוט אותה. ואל – לא לקי. **גמרא**
עלמא – כגון "לא תגזול" והשביח את הגזלה, דההיא לא למינקט קדם גילה משמע. דאם לא גזל מה ישלח? שלח מעיקרא משמע – הכי קאמר קרא "לא תקח
האם", אבל מה יש עליך לעשות כשתמאנא קן? "שלח תשלח את האם". ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה, מפני שהעשה קדם. והשביח את הגזלה –
אף על פי שכתוב אחרון בפרשה, על כרחי לאו שניתק לעשה הוא, שאין השבה קודם גזילה. וכשנולד עבר על "לא תגזול". נמצא העשה מצווה לאחר גזילה.
רבי

א רבנן משלה ואינו לוקה – דזה מצי
למימר דסבר קיימו ולא קיימו. הילכך, לוקה.
משלה אליבא דרבנן.
א הכי אמאי אסורות משום גול – מפורש
בפוח "דושיאל" (בבא מציעא כ.ב.).

לחצור, דאכתי לאו מזומן הוא. **א' הכ'** — דלא קתה חצור. **אמאי אסורות משום גול** — ואפילו מפני דרכי שלום, והלא עדיין מזכיר האם הוא. **ואמאי** — ומשני **האכל** — "דרכי שלום" דקאמר, אפילו על האם עצמה יש משום דרכי שלום. **ואיבעית אימא קילום אביצים** — דאילו על אמן — אפילו משום דרכי שלום אף כאן, **האכל** ואינה נזהרת לתופשה — לא סמכה דעת בעל השובר עלה, ואינו מתקטט עם הלוקח. אבל מהביצים הוא מתקטט — דרעתיה עליהן, וגזי נמי דלא קנה לו חצור, משום דרכי שלום מהיא איכא. **ליבות** — לפשוט ידיו תחת האם להחזיק בהם. כל קניה דהפקר — "וכיה" קרי ליה. **והשתא דאמר רב יהודה ב'** — מהתשאת מצית לאקומאן מהניתין אפילו יצאת כולה, ולא תקשה לרבי עמרם, כרבי חנינא דלא מזומן הוא, ודחיבת בשילוח. משום ביצא אחרונה זאת עמדה האם עליה מהשיתולחה. ואף על פי שנפלה — חצור — לא קתה חצור. דכיון דהוא עצמא, אם היה כאן, לא היה יכול להחזיק. כל חצור נמי לא מצי בי כליה. ואין הוא מזומן. **א' הכ' אמאי אסורות משום גול משום דרכי שלום** — ותו לא. **א' ישלחה** — קודם דהחזיק בה — הרי קתה חצור לבעל הבית, וגול מעליא הוא. ואי דלא שלחה — היאך הוא יכול ליטלם לביצים, הא בעי שלוח קודם לקיחת הביצים כרב יהודה? ומשני **תנא** — דאמר בר שלוח הוא. והוא הדין דהוא מצי לשנוי: נהן דעבר ונטלן תחת האם, דגול מעליא ליכא. אלא נחא ליה לשנוי דהיתר, ולא בדרך איסור. והוא דרבי **אמאי** — **קטן בר דרכי שלום הוא?** — דאף גרסינן אבוי של קטן חליהו מפני דרכי שלום. פירות שובכו — אפרוחים וביצים. **אמאי לקיחת דשואל** — לקמן מפרש מנאי איצטריך ליה למבעי. **טרון אמן** — הקש בידן על הקן. **ליתגבהו** — מיראון. והשתא מפרש ואזלי מנאי בעא מיניה ומאי מהדר ליה. **למאי** — הבהנה זו למא? **א' למאנא** — שלא חזור בו לוי כן סימון, והכי קאמר ליה. טרף אקן דליתגבהו אפרוחים מיראון, ותקול אותם בחגבהה. **ליקנינהו כבוד** — ולמה הוצרך רב יהודה לשאול איך יקנה? **ואם ליום טוב** — שהוא ערב יום טוב, ולמחר יהיו אסורים משום מקצה, ובא לשאול במה

חולין. פרק שנים עשר – שילוח הקן דף קמב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" רד"ש

שעתידין המתים להחיות. לעולם שכולו טוב – שאין בו לא היק ולא יסורין אלא טובה. ובשילהי פרק קמא דקרושין (לט.ב) אמרין דרבי יעקב עובדא הוא באחד שאמר לו אביו "עלה לבירה, והבא לי גוזלות". ועלה ושלח את האם ונטל את הבנים, וקיים כבוד אב ואם ושלוח הקן, ובחזרתו נפל ומת. היכן טובתו של זה והיכן אריכות ימיו? אלא הוי אומר: "למען ייטב לך" – לעולם שכולו טוב, "ולמען יאריכון ימיו" – לעולם שכולו ארוך.

הדרן עלך שלוח הקן
וסליקא לה מסכת חולין

בעומד ואומר זה וזה אני נוטל פניא – כבית הלל במסכת ביצה (י.א). פירי חדתי – ביצים שהטילה אותם האם, ולא עמדה מעליהם מעולם. ולא קנתה לו חצרו כלוי – דאסור ליבות בהן כל זמן שהאם רובצת עליהם. ולוי היה צריך לילך לקנות, ומה שלא קנה אינו יכול להקנות, ואם יקנה לו בסודר – יכול לחזור בו. ויל טרוף אקן דליתגבתו – אמהות, ולקיניהו לי לפירתו על ידי חצירה, ויקנהו לו וינהל בסודר. משננה שהיא כאיסר – שאין בה חסרון כיס אלא דבר מועט. גמרא שמתן שברה בצדה – כגון כבוד אב ואם ושלוח הקן, שלא תוכל להבין מתן שברה, ויכול אדם אם על בנים, אפילו לטהר את המצוצה.

תורה "למען ייטב לך והארבת ימים", קל וחומר על מצות המורות שבתורה. גמרא תניא דבי רבי יעקב אומר: אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שמתן שברה בצדה, שאין תחית המתים תלויה בה. כבוד אב ואם פתיב "למען יאריכון ימיו ולמען ייטב לך", בשילוח הקן פתיב "למען ייטב לך והארבת ימים". הרי שאמר לו אביו: עלה לבירה והבא לי גוזלות! ועלה, ושלח את האם ולקח את הבנים, ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה? והיכן טובתו של זה? אלא "למען יאריכון ימיו" – בעולם שכולו ארוך, "ולמען ייטב לך" – לעולם שכולו טוב. ודלמא לא הוה הכי? – רבי יעקב מעשה חזא. – ודלמא מהרהר בעבירה הוה? – מהשקפה רעה אין תקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. – ודלמא מהרהר בעבירה וזה תוהו? דכתיב "למען תפיש את בית ישראל בלבבם", ואמר רב אחא בר יעקב: זו מהשקפת עבודה וזה! – הכי קאמר: אם איתא דאיכא שבר מצות בהאי עקמא – תהני ליה ותגן עליה דלא ליתי לידי הרהור וליתוק, אלא שבר מצות בהאי עקמא ליכא. – והאמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה אינן נזוקים! – בחזרתם שאני. – והאמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה אינן נזוקים, לא בהליכתן ולא בחזרתן! – סולם רעוע הוה, ומקום דקבוע היוקא שאני, דכתיב "ואמר שמואל איד אלה ושמע שאול ותרנגי". אמר רב יוסף: אלמלא דרשיה אחר להאי קרא פריי יעקב בר ברתיה – לא חטא. מאי חזא? איכא דאמרי: כי האי מעשה חזא, ואיכא דאמרי: לאשנא דרבי חוצפית המתורגמן חזא, דהוה מוטלת באשפה. אמר: פה שהפיק מרגליות ויחוד עפר? והוא לא ידע "למען ייטב לך" – בעולם שכולו טוב, "ולמען יאריכון ימיו" – בעולם שכולו ארוך.

הדרן עלך שילוח הקן וסליקא לה מסכת חולין

אפורין. הא ללקות אינו לזקה. חזקיה אומר, אהן דמשתבע על תרין דאינון תרין לזקה משום שבועת שווא. רבי מנחם בשם ריש לקיש,

[דף י"ח ע"א]

אהן דחמי מיטרא נחית ואמר, קירי פלי בריכסון לזקה משום שבועת שווא. רבי חוניא רבי יעקב ברי בון בשם רבי שמואל בר נחמן, כ"ד בוליות היו בדרום, וכולם חרבו על שבועת שווא שהיא אמת, דכתיב לשווא הפיתי את בניכם וגו'.

הלכה ט' מתני' שבועה שאוכל כפר זו שבועה שלא אוכלנה, הראשונה שבועות ביטוי, והשנייה שבועות שווא. אכלה, עבר על שבועת שווא. לא אכלה, עבר על שבועת ביטוי.

גמרא שבועה שלא אוכל כפר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה אינו חייב אלא אחת. דבר שאילו בנדרים אסור ובשבועות מותר. לא אתיין אלא כמתניתא אחד דברים של עצמו ואחד דברים של אחרים, אחד דברים שאין בהן ממש ואחד דברים שיש בהן ממש. ומר רבי בא בשם שמואל, שבועה שנתן פלוני לאיש פלוני מנה ונמצא שלא נתן, מאחר שאין בידו לבא אין בידו לשעבר. אשכח תני על תרויהון זה חומר לשעבר משלכא שהאומר לא אוכל לא אוכל, אינו חייב אלא אחת. לא אכלתי לא אכלתי, חייב על כל אחת ואחת. שבועה שאוכל כפר זו שבועה שלא אוכלנה, הראשונה, שבועת ביטוי. והשנייה, שבועת שווא. ביצד עושין לז? אומרים לז? שייאכל מוטב לעבור על שבועת שווא, ולא על שבועת ביטוי. שבועה שלא אוכל כפר זו שבועה שאוכלנה. ראשונה, שבועת ביטוי, והשנייה שבועת שווא. ביצד עושין לז? אומרים לז? שלא יאכל מוטב לעבור על שבועת שווא לחוד ולא על שבועת שווא וביטוי. שבועה שאוכל כפר זו היום שבועה שלא אוכלנה היום, ואכלה רבי יוחנן אומר קיים את הראשונה, וביטל לשנייה.

[דף י"ח ע"ב]

ריש לקיש אומר, ביטל לראשונה. ולא קיים לשנייה. שבועה שלא אוכל כפר זו היום, שבועה שאוכלנה היום, ואכלה רבי יוחנן אומר ביטל את הראשונה, וקיים לשנייה. ריש לקיש אומר, ביטל את הראשונה, והשנייה, אומרים לז? שיקיימנה בכפר אחרת. שבועה שאוכל כפר זו היום שבועה שאוכלנה היום ואכלה, רבי יוחנן אומר קיים את שתיהן. וריש לקיש אומר קיים לראשונה ושנייה, אומרים לז? שיקיימנה בכפר אחרת? שבועה שלא אוכל כפר זו היום, שבועה שלא אוכלנה היום,

ואכלה. על דעתיה דרבי יוחנן, חייב שמים. על דעתיה דריש לקיש אינו חייב אלא אחת. אוף רשב"ל מוֹדָה. שאינו אלא כמזרו עצמו מן האיסורין.

הלכה י' מתני' שביעית ביטוי נהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בפשירים ובפסולין בפני בית דין ושללא בפני בית דין מפי עצמו ותייבין על ודונה מכות ועל שנגתה קרבן עולה ויורד. שביעית שוא נהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בפשירים ובפסולים בפני בית דין ושללא בפני בית דין מפי עצמו ותייבין על ודונה מכות ועל שנגתה פטור. אחד זה ואחד זה, המושבע מפי אחרים חייב. כיצד? אמר לא אכלתי היום ולא הינחתי תפילין היום משביעך אני, ואמר אמן, חייב.

גמרא (ויקרא ה) נפש נפש, מה נפש שנאמר בשביעות העדות (ויקרא ה) ונפש כי תחטא וכו' ולא יגיד ונשא עונו עשה את המושבע כנשבע, אף שנאמר בשביעות הפקדון (שם) או נפש כי תשבע וגו' עשה המושבע כנשבע. זה חפלה. כל לא תעשה שיש בו מעשה לוקה, ושאין בו מעשה אינו לוקה, חוץ מן המימר. והנשבע ומקלל את חבירו בשם. רבי אבהו בשם רבי יוחנן לית באן מימר, מימר דיבור ומעשה. נשבע לשקר מציין? אמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי, כי לא ינקה ח', מנחין חן תדיינין. קילל את חבירו בשם מציין? ריש לקיש בשם רבי הושעניא, (דברים כח) ליראה את השם וגו'.

[דף י"ט ע"א]

נשבע לשקר על דעתיה דריש לקיש, מציין? מונה, מציין שנשבע לשקר אין זה ירא. קילל את חבירו בשם על דעתיה דרבי יוחנן מציין? מציין שקילל אין זה ירא. מה מפקח מביניהון? נשבע לשקר וקילל לחבירו בשם. על דעתיה דרבי יוחנן חייב שמים. על דעתיה דריש לקיש אינו חייב אלא אחת.

הדרן עלה פרק שביעיות שמים

פרק רביעי

הלכה א' מתני' שביעית העדות. נהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים ולא בקרובים בפשירים ולא בפסולים. ואינה נהגת אלא בראויין להעיד. בפני בית דין ושללא בפני בית דין מפי עצמו ומפי אחרים אינן חייבין עד שיקפדו בו בבית דין דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים בין מפי עצמו בין מפי אחרים אינן חייבין עד שיקפדו בו ובבית דין. ותייבין על ודון שביעה ועל שנגתה ועל ודון העדות ואין חייבין על שנגתה. ומה הוא חייב על ודונה? קרבן עולה ויורד.

גמרא שעירים מיעוט שעירים שנים, מה תלמוד לומר שני? שיהו שוין. כבשים מיעוט כבשים שנים
אם בן מה תלמוד לומר שנים? שיהו שניהן שוין. צפרים, מיעוט צפרים שנים, אם בן מה תלמוד לומר
שתי? שיהו שניהן שוין. חצוצרות מיעוט חצוצרות שתיים, אם בן מה תלמוד לומר שתי? שיהו שתייהן
שוות. התיב רבי חגי קומי רבי יוסי, והכתיב ועמדו שני האנשים, מיעוט אנשים שנים ומה תלמוד
לומר שני, שיהו שניהן שוין, והכתיב לא תפח משפט גר יתום, הרי מצינו גר דן עם מי שאינו גר.
יתום דן עם מי שאינו יתום. אלמנה עם בעולת בעל. אם בן למה נאמר שני? מופנה להקיש ולדון
הימינו גזירה שווה. נאמר כאן שני ונאמר להלן וישארו שני אנשים בפחנה. מה להלן אנשים ולא
נשים ולא קטנים, אף כאן, אנשים ולא נשים ולא קטנים. הרי למדנו שאין האישות דנה, מעתה אין
האשה מעידה. רבי יוסי בי רבי בון ר' הונא בשם רבי יוסי, נאמר כאן שני. ונאמר להלן על פי שנים
עדים. מה להלן על פי שנים עדים, אף כאן על פי שנים עדים. אם בן למה נאמר שני? שלא יהא אחד
עומד ואחד יושב. אחד מדבר כל צורפו ולאחד אומר לו קצר דבריה. פנגד אחד מאריך פנים, וכנגד
אחד מעיז פנים. אמר רבי יודן שמעתי שאם רצה הדיין להושיב את שניהן מושיב. האפור, שלא יהא
זה עומד וזה יושב. זה מדבר כל צורפו, וזה אומר לו קצר דבריה. רבי ישמעאל אומר, אומר לו לבוש
כשלוכש או תלבישוהו בשאתה לוכש. רבי בא בשם רב הונא, צריכין העדים להיות עומדין בשעה
שמעידין. מאי טעמא? ועמדו שני האנשים. רבי ירמיה בשם רבי אבהו אף הנדונים עומדין בשעה
שמקבלין עדותן. מה טעמא? אשר להם הריב לפני ה'. כתיב. לא יומתו אבות על בנים וגו'. והלא בכר
נאמר איש בהטא יומתו מה תלמוד לומר לא יומתו אבות על בנים? אלא שלא יומתו בנים בעדות
אבות ואבות בעדות בנים. מיכן שלא יהו העדים קרובין של נידונין. ומניין שלא יהו העדים קרובין
זה לזה? הנה עצמה, שאם היום אחד מהם אינו נהרג עד שיזום חבירו. ומניין שלא יהו העדים קרובין
של דיינין? הנה עצמה שאם היום לא מפיחם נהרגים! אם אומר את בן, נמצא נהרג על פיו. ומניין
שלא יהו הדיינים קרובים זה לזה? אמרה תורה תרוג על פי עדים תרוג על פי דיינים. מה העדים אינן
קרובין זה לזה אף הדיינים בן. אין לי אלא אבות ובנים, שאר קרובין מניין? אמר רבי ירמיה, ובנים
לרבות שאר קרובין. עד פדון ברבי עקיבה. ברבי ישמעאל? תני רבי ישמעאל (במדבר לה) וישפטו
העדה בין המכה וגו' שלא תהא העדה קרובה לא למכה ולא למוכה. אמר רבי יוסי, אם אומר את
בן קרובין לניכה נמצאו בית דין גואלי הדם! מיכן שלא יהו הדיינים קרובין לנידונין. ומניין שלא יהו
העדים קרובין לנידונין? אמרה תורה תרוג על פי העדים תרוג על פי מפיח מה הדיינים אינן קרובים
לנידונין, אף העדים בן. מניין שלא יהו העדים קרובים זה לזה? הנה עצמה, שהוזמו לא מפיחין הן
נהרגין. ומניין שלא יהו העדים קרובין לדיינים? הנה עצמה שהוזמו אחד מהן, כלום נהרג עד שיזום
חבירו. אם אומר את בן לא נמצא נהרג על פיו. בפשירין לא בפסולין. מניין? (ויקרא ה) אם לוא יגיד

וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ, אֵת שְׁמֻגִיד, וְחִבְרִיר מִשְׁלֵם מָמוֹן, יֵצֵא פָסוּל שְׁמֻגִיד וְאֵין חִבְרִיר מִשְׁלֵם מָמוֹן. כִּפִּי בֵּית דִּין.
 לְהוֹצִיא עַד אֶחָד בְּשֹׂאמְרוֹ לֹא הָרִי אֶת מְקוּבֵּל עָלֵינוּ בְּשָׁנֵי עֲדִים, יֵהָא חֵיב! וְתַלְמוּד לֹאמַר וְהוּא עַד אִם
 רָאָה אוֹ יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ אֶת שְׁכָשֶׁר לְהַעֲיִיד עֲדוּת תּוֹרָה יֵצֵא אֶחָד שְׂאִינוּ כָּשֶׁר לְהַעֲיִיד. שְׂלֵא
 בְּפָנֵי בֵּית דִּין. אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ מְקוֹם שְׁמֻגִיד וְחִבְרִיר מִשְׁלֵם מָמוֹן יֵצֵא חוּץ לְבֵית דִּין, אֲפִילוּ
 מִגִּיד אֵין חִבְרִיר מִשְׁלֵם. וּמַגִּיין

[דף י"ט ע"ב]

לְשָׁנִים עֲדִים? תַּלְמוּד לֹאמַר, וְהוּא עַד הָרִי כָּאֵן שָׁנִים כְּרַבִּי יִשְׁמַעְיָאל, דְּאָמַר כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עַד סֵתָם
 הָרִי הוּא בְּכָלֵל שָׁנִים, עַד שִׁידוּיָעַד הַכְּתוּב אֶחָד. אֲשַׁכַּח תַּנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל שָׁנֵי עֲדִים, אֶחָד, מַהוּ שְׁיֵהוּ
 חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי? אִיפְשָׁר לֹאמַר? אֶחָד רָאוי לְצוּרְפוֹ לְחֵיבֻי מִשּׁוּם שְׁבוּעַת עֲדוּת, וְאֶת
 מַחֲיִיבוֹ, מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי? קְרוֹב מַהוּ שְׁיֵהוּ חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי? יִבָּא כְּהֵדָא דְּמַר רַבִּי
 כָּא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל שְׁבוּעָה שְׁנָתָן פְּלוּנִי לְפָלוּנִי וְנִמְצָא שְׂלֵא נָתַן, מֵאַחַר שְׂאֵין בִּידוֹ לְבָא, אֵין בִּידוֹ
 לְשַׁעֲבֵר. אוֹ כְּהֵדָא. אֵיכָן שׁוּרִי? אָמַר לֹא אֵינִי יוֹדַע מַה אֵתָּה שָׂה. רַב פּוֹטֵר מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַפִּיקְדוֹן,
 וּמַחֲיִיב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵאַחַר שֶׁמִּצְוָה לְהַפִּיסוֹ, אֵינוּ חֵיב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי.
 עַל דַּעֲתִיהָ דְּרַב, אֵין מִצְוָה לְהַפִּיסוֹ? מַפִּיִּסוֹ עַל הָאֲמֵת וְאֵינוּ מַפִּיִּסוֹ עַל הַשָּׁקָר? תַּנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל,
 וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ, קֶרְבֵּן. מִנְּלֵן בֵּית דִּין? הִגְדָּה, הִגְדָּה. מַה הִגְדָּה שֶׁנֶּאֱמַר לְחַלּוֹן בֵּית דִּין, אַף כָּאֵן בֵּית דִּין.
 כְּהֵדָא אֵין מְקַבְּלִין הָעֲדִים אֵלָּא אִם רָאוּ שְׁנֵיתָן בְּאַחַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אוֹמַר, אֲפִילוּ זֶה אַחֵר זֶה,
 רַבִּי יִרְמְיָה רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּשֵׁם רַב יִצְחָק שְׂאֵמַר בְּשֵׁם רַב, מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּעִידֵי
 בְּכוֹרָה וְעִידֵי חֲזָקָה. רַבִּי כָּא בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה אַף בְּעִידֵי סִמְנִין כֵּן. מַה דָּא פְּשִׁיטָא בְּשָׂזָה אוֹמַר רְאִיתִי
 שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת בְּגָבָה זֶה אוֹמַר רְאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת בְּגָבָה. אֶחָד אוֹמַר רְאִיתִי שְׁעֵרָה אַחַת בְּגָבָה וְאֶחָד
 אוֹמַר רְאִיתִי אַחַת בְּכָרִיסָה, לֹא כְּלוּם הִיא כָּל שֶׁכֵּן גָּבָה וְגָבָה. שָׁנִים אוֹמְרִים רְאִינוּ שְׁעֵרָה אַחַת בְּגָבָה
 וּשְׁנִים אוֹמְרִים רְאִינוּ שְׁעֵרָה אַחַת בְּכָרִיסָה, פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹז, רַבִּי הוֹשַׁעְיָה בַּר רַבִּי שְׁמִי.
 חַד אָמַר פָּסוּל, וְחַד אָמַר כָּשֶׁר. מֵאֵן דְּאָמַר פָּסוּל כְּמַעֲיִד בְּחֻצֵי סִמְן. וּמֵאֵן דְּאָמַר כָּשֶׁר אָנִי אוֹמַר שְׂמָא
 נִשְׁרָה. אֶחָד אוֹמַר רְאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת בְּגָבָה, וְאֶחָד אוֹמַר רְאִיתִי שָׁנִים בְּכָרִיסָה, רַבִּי כָּא אָמַר דְּכָרִי
 חֶפֶל כָּשֶׁר רַבִּי חֲגַיי אָמַר דְּכָרִי חֶפֶל פָּסוּל רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר בְּמַחְלוּקָתָא. רַבִּי יוֹדֵן אָמַר בְּמַחְלוּקָתָא. אָמַר
 לִיָּה רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲגַיי, הָא רַבִּי יוֹדֵן סָבַר כְּוֹתִי. אָמַר לִיָּה עַל דְּרַבִּיָּה אָנָּא פְּלִיג כָּל שֶׁכֵּן עָלָיו. אָמַר
 רַבִּי מִנָּא יְאוּת, אָמַר רַבִּי חֲגַיי. אֵילוּ שְׁמַר שְׁמַחוּתָם אַרְבַּעַה חוֹתְמוֹת, זֶה מַעֲיִד עַל שָׁנִים זֶה מַעֲיִד
 עַל שָׁנִים, וְקָרָא עָלָיו עֶרֶךְ. שְׂמָא כְּלוּם הוּא? וְאֵין כָּל חֲתִימָה צְרִיכָה שָׁנֵי עֲדִים? וְכָא כָּל סִמְן וְסִמְן
 צְרִיךְ שָׁנִים עֲדִים. רַבִּי חֲנִינָה שְׁמַע לָהּ מִשְׁנֵי חֲזָקָה. אֵילוּ אֶחָד מַעֲיִדוֹ שְׂאֲכֵלָה שְׁנָה אַחַת, וּשְׁנִיָּה,

ושלישית, ואחד מעידו שאכלה רביעית וחמישית ושישית, שמא כלום הוא?! ואין כל חזקה צריכה שני עדים! הלא כל סימן וסימן צריך שני עדים.

הלכה ב' מתני' שבועת העדות כיצד? אומר לעדים בואו והעידוני שבועה שאין אנו יודעין לה עדות, או שאמרו לו אין אנו יודעין לה עדות משביע אנו עליכם, ואמרו אמן! חייבין. השביע עליהם חמישה פעמים חוץ לבית דין ובאו לבית דין והודו, פטורין. כפרו, חייבין על כל אחת ואחת. השביע עליהן חמישה פעמים בפני בית דין וכפרו, אינן חייבין אלא אחת. אומר רבי שמעון, מה טעם? מפני שאינן יכולין לחזור ולהודות.

גמרא (ויקרא ח) נפש. נפש. מה להלן מפי עצמו, אף כאן מפי עצמו. מה כאן מפי אחרים, אף להלן מפי אחרים. רבי מאיר דרש גזירה שוה במקום שבאת. מה מפי עצמו שנאמר להלן, חוץ לבית דין, אף מפי עצמו שנאמר כאן חוץ לבית דין. ורבנן דרשי גזירה שוה האמורה בה. מה מפי אחרים האמור בה, בבית דין, אף מפי עצמו שנאמר כאן, בבית דין. רבי ירמיה בעי, קרוב מפי עצמו בשבועת העדות

[דף כ' ע"א]

מהו שיהא חייב? נישמענה מן הדא הואיל ולא למדו מפיו משבועת העדות, אלא משבועת הפקדון, מה להלן קרובין חייבין, אף כאן כן. אומר רבי יוסי, קרובין שפאן למידין מקרובין שלהלן?! רבי יודן קפודקניא בעי, השביע עליו חמישה פעמים מפי עצמו? בבית דין, שמא אינו חייב על כל אחת ואחת. אומר רבי יוסי, ולא מתני' היא? אומר רבי שמעון מה טעם מפני שאינן יכולין לחזור ולהודות וכאן הואיל ויכולין לחזור ולהודות, חייבין בכל אחת ואחת. רבי ירמיה בעי, השביע עליו חמישה פעמים מפיו, וחזר והשביעו חמישה פעמים מפי אחרים מהו? מאחר דרבי מאיר עבד מפיו בבית דין, מהו שיקבעם לקרנן ולחייבם בראשונה בלא תביעה? יבא כהדא, מה את בא אחרינו? שבועה שאין אנו יודעין לה עדות יהו חייבין? תלמוד לומר ושמיעה קול אלה, את ששמע קול חייב, יצאו אילו שאין שומעין קול מפיו. בקרקעות מהו שיהא חייב מפיו? בקנסות מהו שיהא חייב מפיו? מהו שיהא חייב בקרנן עולה ויורד? רבי בא ברב יהודה בשם רב. בשונג בקרנן במזיד בקרנן, אבל אומר סבור הייתי שאין זו שבועה, מותר. תני חזקה, כל מקום שנאמר בתורה חטא סתם, את תופש הודון בשנגה, עד שיודיעך הכתוב שהיא שנגה.

הלכה ג' מתני' כפרו שניהם באחת שניהן חייבין. בזה אחר זה, הראשון חייב. כפר אחד והודה אחד הכופר חייב. היו שתי כיתי גדים. כפרה הראשונה ואחר כך כפרה השנייה,

[דף כ' ע"ב]

שניהן חייבות, מפני שהעדות יכולה להתקיים בשניהן.

גמרא הפרישו קרבנן ואמרו הרי אנו הולכין לכפור בבית דין, הדין הוא דתני רבי תייה קרבנן לה' על נזרו, שיקדים נזרו לקרבנן ולא שיקדים קרבנן לנזרו. נשבעו חוץ לבית דין, הפרישו קרבנן ואמרו הרי אנו הולכין לכפור בבית דין מה את עביד ליה? כמי שקדם הטא לקרבנן או מאחר שאין חייבין אלא בבית דין כמי שקדם קרבנם לטאם! כיני מתניתא כפר אחד והודה אחד, הכופר חייב. אמר רבי יוסי מתניתא והוא שיהזור בו שני בתוך כדי דיבור הראשון? שאם יחזור בו ראשון, מקבלין אותו נעשה שני ראשון. היו עשרה אית תניי תני הראשון חייב וכולן פטורין. אית תניי תני האחרון פטור וכולן חייבין. מאן דמר ראשון חייב וכולן פטורין, כמאן דמר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ומאן דמר אחרון פטור כמאן דאמר תתקיים עדות בשאר. אמר רבי יוסי מתני' אמרה כן

[דף כ"א ע"א]

היו שתי כיתי גדים. לא מר אלא שתים הא אחת, עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה.

הלכה ד' מתני' משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פיקדון ותשומת יד ונזל ואבידה. שבועה שאין אני יודעין לה עדות, אינן חייבין אלא אחת. שבועה שאין אני יודעין לה עדות שיש לי ביד פלוני פיקדון ותשומת יד ונזל ואבידה, חייבין על כל אחת ואחת. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני חטים ושעורים וכוסמין שבועה שאין אני יודעין לה עדות, אינן חייבין אלא אחד משום שבועה אחת. ואם אני לו שבועה שאין אני יודעין לה עדות שיש לי ביד פלוני חטים ושעורים וכוסמין, חייבין על כל אחת ואחת.

גמרא ומניין שאינו מדבר אלא בתביעת כמון? אמר רבי ליעזר, נאמר כאן (ויקרא ח) אויים, ונאמר אויים בפקדון מה אויים האמורים בפקדון אינו מדבר אלא בתביעת כמון, אף אויים האמורים כאן אינו מדבר אלא בתביעת כמון. אוי רוצח ויכיהו שאינן מדברין בתביעת כמון? דנין אויין שיש עמהן שבועה, מאויין שיש עמהן שבועה ואל יוכיהו אוי רוצח שאין עמהן שבועה. אוי סוטה ויכיהו שיש עמהן שבועה ואינו מדבר בתביעת כמון? דנין אויין שיש עמהן שבועה ואין עמהן כח, מאויין

במות אילו, ואל יוכיחו אוי סוטה שיש עמהן אף כהן. אוי ביטוי שפתיים יוכיחו שאינן מדברין בתביעות ממוז. דנין אויין שעשה כהן ודון בשנגה מאויין במותן! ואל יוכיחו אוי ביטוי שפתיים שלא עשה כהן ודון בשנגה. רבי עקיבה אומר. יש מאלה חייב ויש מאלה פטור דבר ממוז חייב ושאינו ממוז פטור. רבי שמעון אומר חייב כהן וחייב בפקדון מה פיקדון אינו מדבר אלא בתביעת ממוז. אף כהן אינו מדבר אלא בתביעת ממוז.

הלכה ה' מתני' משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק. תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה. שאנס איש פלוני, ופיתה את בתי ושהכני בני ושהכל בי חבירי ושהדליק גדישי כיום הכפורים, הרי אלו חייבין.

גמרא תני, רבי יוסי הגלילי אומר, מה תלמוד לומר והוא עד או ראה או ידע וגו'. לא אמרתי אלא בעדות שאיפשר להתקיים בדיעה ושללא בראייה בראייה ושללא בדיעה. בדיעה שללא בראייה בממוז היה עבידא? תן לי מאתים וזו שיש לי בידך. אין לך בדי ואל הודיתך לי בפני פלוני ופלוני? יאמרו ואני נותן. זו היא ידיעה שאין עמה ראיה אתון ואמרין אין דאודי ליה ואין דגזליה לית אנן ידעין ואין דאזפיה לי נן ידעין. בראייה בלא ידיעה בממוז היה עבידא? תן לי מאתים וזו שיש לי בידך אין לך בדי ואל מניתי לך במושב פלוני ופלוני? יאמרו ואני נותן. זו היא ראיה שאין עמה ידיעה. אתון ואמרין אין מנה ואין דגזליה לי נן ידעין ואין מישאל ליה לי נן ידעין. תן לי קנס בתי שהוא בידך והוא אומר לא נתחייבתי קנס מימי. והעידים מעידין שנתחייב קנס ולי נן ידעין אין קנס ברתיה אין קנס איתא אחר. אנסתה ופיתית את בתי, והוא אומר לא אנסתי ופיתיתי אשה מימי, ועדים מעידין שאנס אשה ולי נן ידעין אין ברתיה הוה, אין איתא חורי, הרגת שורי, קיצצתה נטיעתי והוא אומר איני יודע, חייב. אתה אמרת לי להרוג ולקוץ, חולקין אחר רוב נטיעות. מה הוא חולקין אחר רוב נטיעות? אמר רבי חניי, אין הוה תוריה נגחן הא מר ליה. אם היו נטיעותי בטילות, הוא מר ליה. אמר רבי יודן,

[דף כ"א ע"ב]

אין אומר בממוז. מאחר דו יכיל מימר ליה אתה אמרת לי להרוג ולקוץ, אף על גב דו אמר ליה לא הרגתי ולא קצצתי פטור.

הלכה ו' מתני' משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאני כהן, שאני לוי, שאני בן גרושה, ושאני בן חלוצה, ושאיש פלוני כהן, שאיש פלוני לוי, שאינו בן גרושה, שאינו בן חלוצה. שאנכם איש פלוני ופיתת את בתו. ושהכל בי כני, ושהדליק גדישי בשבת, הרי אילו פטורין.

גמרא (ויקרא ה) נפש כי תחטא, נפש כי תחטא לגזרה שוה. מה נפש כי תחטא שנאמר להלן תביעת ממוז, ויש לו, אף נפש כי תחטא שנאמר כאן, תביעת ממוז, ויש לו. לית הדיא פליגא על ריש לקיש? דאמר אין ממוז אצל מכות! פתר לה רבי מאיר דאמר לוקה ומשלים. מ"מ לא הפסידו ממוז! פנין דחלה תורה בעי מיתן ליה ולא יתב ליה, במי שהפסידו ממוז.

הלכה ז' מתני' משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן, הרי אילו פטורין שאין חייבין אלא על שבועת ממוז בפקדון. משביע אני עליכם בשתדעון לי עדות שתבואו ותעידוני, הרי אילו פטורין.

[דף כ"ב ע"א]

מפני שקדמה שבועה לעדות. עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם אם יודעין אתם לי עדות שתבואו ותעידוני, הרי אילו פטורין.

גמרא רבי יוסי רבי יעקב בר זבדי רבי אבהו בשם רבי יוחנן, אמר ליתן מתנה לחבירו, וביקש לחזור בו, חזר. רבי יעקב בר זבדי בעא קומי רבי אבהו, ואהן חיו, לא בצדק הוא והיו צדק! אמר בשעה שאמר חיו של צדק תנוה. למה? משום שאינו יודע בהן או משום שאין מתכווין להן? מה נפק מביניהון? מושפן שנים אין תימר משום שאינו יודע בהן, יודע בהן? הוי לית טעמא דלא משום שאין מתכווין להן.

הלכה ח' מתני' אמר לשנים משביע אני עליכם איש פלוני ופלוני אם יודעים אתם לי עדות שתבואו ותעידוני, והם שיודעים לו עדות עד מפי עד, או שהיה אחד מהן קרוב או פסול, הרי אילו פטורין.

גמרא רבי מנא שמע, מדבתריה או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הא לא היה אחד מהן קרוב או פסול, חייבין ויודע הוא בהון? הוי לית טעמא אלא משום שאין מתכווין להן. רבי יוסי שמע לה מקדמיתא, מפני שקדמה שבועה לעדות הא לא קדמה שבועה לעדות חייבין ויודע הוא בהון? הוי לית טעמא אלא משום שאין מתכווין להן.

הַלְכָה ט' מִתְנִי' שִׁילַח בְּיַד עֶבְדּוֹ אוֹ שְׁאָמַר לָהּ הִנֵּתְכֶּנּוּ, מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלֵיכֶם אִם יוֹדְעִין אַתֶּם לֹא גְדוּת
שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲיִדוּהוּ הָרִי אֵילֹו פְטוּרִין, עַד שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ

גְּמָרָא אָמַר רַבִּי לְעֶזֶר מַה תַּלְמוּד לֹאמַר אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׁאָ עֲוֹנוֹ? לֹא מִפִּי הַתּוֹבֵעַ? מִתְנִי' צָרִיכָה לָמָּה
דְּאָמַר רַבִּי לְעֶזֶר וּמַה דְּמַר רַבִּי לְעֶזֶר, צָרִיכָה לְמִתְנִיתִין. אֵילֹו תִּנְיָנִין וְלֹא תִנְיָנִין רַבִּי לְעֶזֶר הוֹיֵנָן אֲמַרִין
יִשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ

[דף כ"ב ע"ב]

וְלֹא נִשְׁבְּעוּ לְהִתְבָּע, חַיִּיבִים, הָיוּ צוֹרְכֵהּ לָמָּה דְּמַר רַבִּי לְעֶזֶר. אֵילֹו תִנְיָנִין וְלֹא תִנְיָנִין הוֹיֵנָן מַרִין
יִשְׁמְעוּ מִפִּי הִנֵּתְכֶּנּוּ וְלֹא נִשְׁבְּעוּ לְתוֹבֵעַ חַיִּיבִין. הָיוּ צוֹרְכֵהּ לְמִתְנִי' וְצָרִיכָה לָמָּה דְּמַר רַבִּי לְעֶזֶר, עַד
שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ וְיִשְׁבְּעוּ לְתוֹבֵעַ.

הַלְכָה י' מִתְנִי' מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלֵיכֶם מִצְוָה אֲנִי עָלֵיכֶם אוֹסְרָכֶם אֲנִי, הָרִי אֵילֹו חַיִּיבִין. בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ,
הָרִי אֵילֹו פְטוּרִין. בְּאֶלֶף דָּלֶ"ת בִּיּוֹ"ד ה"א בְּשָׁדִי, בְּצִבְאוֹת, בְּחִנּוּן וְרַחוּם, בְּאֶרֶץ אֲפִים, וְרַב חֶסֶד, וּבְכָל
הַפִּינּוּיִים הָרִי זֶה חַיִּיב. הַמְקַלֵּל בְּכוֹלֵן חַיִּיב דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְהַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל אֶבְיֹו וְאִמּוֹ בְּכוֹלֵן
חַיִּיב דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְהַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל עֲצָמוֹ וְחִבְרֹו בְּכוֹלֵן עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יִכְבֶּה אֱלֹהִים,
כֵּן יִכְבֶּה אֱלֹהִים, זֶה הִיא אֵלֶּה הַתּוֹבֵכָה בַּתּוֹרָה. אֵל יִכְבֶּה יִכְרְכֶה וְיִיטִיב לָךְ רַבִּי מֵאִיר מְחַיִּיב. וְרַבִּי
יְהוּדָה פּוֹטֵר.

גְּמָרָא מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלֵיכֶם סֵתָם חַיִּיב. אוֹסְרָכֶם אֲנִי, כּוֹכְלֶכֶם אֲנִי, חַיִּיבִין. רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק,
כִּינִי מִתְנִיתָא. וְאִית דְּמַרִין רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן כִּינִי מִתְנִיתָא. רַבִּי מֵאִיר מְחַיִּיב וְרַבִּי יוֹדָה
פּוֹטֵר. רַבִּי מֵאִיר כְּדַעֲתִיה. רַבִּי יוֹדָה כְּדַעֲתִיה. דְּתִנְיָנִין תִּמּוֹן, קִיִּלְלִם כְּכִינּוּי, רַבִּי מֵאִיר מְחַיִּיב וְהַחֲכָמִים
פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל עֲצָמוֹ וְחִבְרֹו, בְּכוֹלֵן עוֹבֵר בְּלֹא. מַהוּ לְלִקּוֹת? חֲבַרְיָא אִמְרוּ אֵין לֹקֵה. אָמַר לֹזֵן רַבִּי
יוֹסִי לָמָּה? שְׁחֹוֹא לֹא תַעֲשֶׂה שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה, וְהָרִי הַמְּמִיר וְהַנִּשְׁבֵּעַ לִשְׁקֵר, לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה הוּא!
רַבִּי יִסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּאָמַר מִמְּשֻׁמֶּע לֹא אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵינְךָ אֵל יִכְבֶּה, אִם תְּבֵא
וְתַעֲיִדוּנִי, הָא אִם לֹא תְּבֹאוּ וְתַעֲיִדוּנִי, יִכְבֶּה. אֵין לִי אֵלָא אֵלֶּה שְׁיִישׁ עִמָּה שְׁבֻעָה. מַפְיִין לְשְׁבֻעָה שְׂאִין
עִמָּה אֵלֶּה, לְשְׁבֻעָה הִיא שְׁיִישׁ עִמָּה אֵלֶּה? תַּלְמוּד לֹאמַר וְשְׁמַעְהָ אֵלֶּה וְשְׁמַעְהָ קוּל? לַעֲשׂוֹת שְׂאִין עִמָּה
אֵלֶּה כְּשִׁישׁ עִמָּה אֵלֶּה הָא אֵלֶּה בְּלֹא שְׁבֻעָה לֹא! רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן

[דף כ"ג ע"א]

לא שנייא היא אלה בלא שבועה היא בשבועה בלא אלה.

הדרן עלף שבועת העדות

פרק חמישי

הלכה א' מתני' שבועת הפקדון. נוהגת באנשים ובנשים ובקרוקים ובקרוכים ובפסולים, בפני בית דין, ושלא בפני בית דין. מפי עצמו. ומפי אחרים, אינו חייב עד שיקפור בו בבית דין, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, בין מפי עצמו בין מפי אחרים בין שפטר בו חייב. וחייב על ודון שבועה ועל שנגתה עם ודון הפקדון. אינו חייב על שנגתה, ומה הוא חייב על ודונו? אשם בכסף שקלים.

גמרא תני, מפי עצמו בשבועת העדות. מהו להיות באלה מפי עצמו בשבועת הפקדון? מהו להיות באלה? אמר רבי יוסי, מפיו דכתיב (ויקרא ה) נפש נפש, כמה שבולחון כאן ובולחון כאן. אמר רבי מנא, אלה בבית דין. מחלוקת רבי מאיר וחכמים. וכחש בעמיתו, לכשיצא וידויו בשבועה. פרט למכחש באחד השותפין. פרט למכחש בעדים ובשטר. אמר רבי יוסי, תדא אמרה שנים שלוו מאחד אף על גב דלא בתבין אחראין וערבאין זה לזה, אחראין וערבאין זה לזה. ולא עבדין בן. שנים שהפקידו באחד וביקש האחד ליטול שלו, אין שומעין לו, ועשה בפופר בחלקו ויהא חייב! אחד שהפקיד לשנים כפר בו זה חייב, כפר בו זה חייב.

[דף כ"ג ע"ב]

הפקיד להם שנה פרוטה, לא נמצא מביא קרבן על חצי פרוטה! ומה בא אילו נשבע ונשבע ונשבע, שמוא אינו מביא קרבן על חצי פרוטה? תמן, כל שבועה חלה על שנה פרוטה! הכא אין שבועה חלה על שנה פרוטה. רבי לא ורבי יוחנן וריש לקיש, תריהון אמרין, לית כאן עדים, כמי שניצא וידויו בשבועה למה? משום שמצוין למות! ושטר, אינו מצוי לאבד? הוי לית טעמא אלא משום שמצוין לשבח עדותו. תמן תנינן איכן שור? אמר לו אבד. משביעך אני, ואמר אמן. ועדים מעידין אותו שאכלו, משלם את הקרן. הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם! מתניתא בשאין יודע בעדים! אתא מימר לך ואפילו יודע בעידיו. אמר רבי יוסי, ומתניתא אמרה בן היו שתי ביתי עדים בפירה ראשונה ואחר כך בפירה שנייה, שתיקה חייבות. ניהא שנייה מתחייבת. ראשונה למה? לא משום שמצוין לשבח עדותו. (ויקרא ה) וכחש בה. ולא בו. בן עזאי אומר שלשה אכידות הן. ביודע בה ובמוצאה.

בה ולא במוצאיה. לא בה ולא במוצאיה. רבי חנינה בשם רבי ירמיה בולחון לפטור. רבי יעקב בר אבא בשם רבי יוסי לית בן. רבי יוסי בעי ויהא בן הפטור?

[דף כ"ד ע"א]

אמר רבי מנא לית בן משלש אבידות. ביודע בה ובמוצאיה. בה ולא במוצאיה. לא בה ולא במוצאיה. בה ובמוצאיה בן כיימין? אלא שמכחש בה ובמוצאיה. במוצאיה ולא בה ולא במוצאיה? כיני מתניתא בה ובמוצאיה.

הלכה ב' מתני' שבועת הפיקדון כיצד? אמר לו תן לי פיקדון שיש לי בידך שבועה שאין לך בדי. או שאמר לו אין לך בדי משביעך אני ואמר אמן הרי זה חייב. השביע עליו חמשה פעמים, בין בפני בית דין בין שלא בפני בית דין וכפר חייב על כל אחת ואחת. אמר רבי שמעון, מה הטעם? מפני שהוא יכול לחזור ולהודות.

גמרא נפש נפש, מה באן מפי עצמו? אף לחלן מפי אחרים, אף באן מפי אחרים. רבי מאיר דריש גזירה שונה במקום שבאתה, מה מפי עצמו שנאמר באן, חוץ לבית דין, אף מפי עצמו שנאמר באן חוץ לבית דין. ורבנן דרשי גזירה שונה באמור בה, מה מפי אחרים שנאמר לחלן, בבית דין, אף מפי אחרים שנאמר באן בבית דין. רבי ירמיה בעי קרוב, מפי אחרים בשבועת הפיקדון, מהו שיהא פטור? נישמענה מן הדא הואיל ולא למדו מפי אחרים בשבועת הפיקדון אלא משבועת העדות, מה לחלן קרובין פטורין אף באן קרובין פטורין. אמר רבי יוסי, קרובין שבאן למידין מרחוקין שלחלן? רבי יודן קפודקייא בעי השביע עליו חמשה פעמים מפי אחרים חוץ לבית דין, כלום הוא חייב על בולן אלא אחת? אמר רבי יוסי, ולא מתניתא היא אמר רבי שמעון, ומה טעם, מפני שאינם יכולין לחזור ולהודות. וכאן, הואיל ואין יכולין לחזור

[דף כ"ד ע"ב]

ולהודות אין חייבין אלא אחת?

רבי ירמיה בעי: השביע עליו חמשה פעמים מאחר דרבי מאיר עביד מפי אחרים בבית דין, מהו שיקבענו לקרבן ולחייבו על הראשונה בלא תביעה. ויבא כהדא. מה את ברא אחרינו, שבועה שאין לך בדי. משלם קרן וחומש ומביא אשם בשתי סלעים. מה שאין בן בשבועת העדות. מפי אחרים בקרקעות, מהו שיהא פטור מפי אחרים? מהו שיהא חייב אשם בכסף שקלים?

הלכה ג' מתני' היו חמשה תובעין אותו ואמרו לו תן לנו פיקדון שיש לנו כדרך שבועה שאין לכם בדי, אינו חייב אלא אחת. שבועה שאין לה בדי, לא לה ולא לה ולא לה, חייב על כל אחת ואחת. רבי אליעזר אומר, עד שיאמר שבועה באחרונה. רבי שמעון אומר, עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד.

גמרא יכול אף בשבועת הפיקדון לא עשה המושבע כנשבע? אמר רבי לעזר, לית כאן אלא אף בשבועת הפיקדון נעשה המושבע כנשבע. אמר רבי יוחנן דברי רבי לעזר, והוא, שהזכיר שבועה תחילה וסוף, דברי חכמים, הזכיר שבועה תחילה ולא הזכיר בסוף. או הזכיר בסוף ולא הזכיר תחילה על דעתין דרבנן מביא קרבן על כל אחת ואחת. על דעתיה דרבי לעזר, מביא קרבן אחד. הזכיר שבועה תחילה וסוף, על דעתיה דרבנן, מביא שני קרבנות על כל אחד ואחד. על דעתיה דרבי לעזר מביא קרבן אחד על כל אחד ואחד. הזכיר שבועה בתחילה ולא הזכיר בסוף, מהו שתחול שבועה על האמצעיים? איתא חמי אילו הזכיר שבועה תחילה וסוף, שמוא הזכיר באמצעיים! ותימר חלה, והכין חלה. רבי יודן פוהדקא בעי שבועה חטין ושעורין וכוסמין אין לה בדי, מהו? כמי שהזכיר שבועה תחילה וסוף מאחר שעל ידי זה ועל ידי זה שבועה מתקיימת, אינו חייב אלא אחת. אין לה בדי חטין ושעורין וכוסמין שבועה,

[דף כ"ה ע"א]

כמי שהזכיר שבועה תחילה וסוף. מאחר שעל ידי זה ועל ידי זה שבועה מתקיימת, אינו חייב אלא אחת. אין בשבועת ביטוי פן? שבועה שלא אוכל, שלא אוכל שבועה על דעתין דרבנן, מביא קרבן על כל אחת ואחת. על דעתיה דרבי לעזר, מביא אחד על הכל. אוף רבי לעזר מודה שאינו אלא כמורו עצמו מן האיסורין. לא אתייה דלא אומר הוא לשעבר, שבועה שלא אוכלתי שלא אוכלתי שבועה! על דעתין דרבנן, מביא שני קרבנות על כל אחת ואחת על דעתיה דרבי לעזר מביא אחד בכל אחד ואחד. רבי אבהו רבי ירמיה בעי אמר שבועה חטין וחיטין אין לה בדי מהו? נישמעניה מן הדא. לא מקום פלוני ולא מקום פלוני, חייב. אמר רבי יוסי מקומות הרבה עשו אותן כמינין הרבה אילו מר לא מאותו המקום ולא מאותו המקום. ואות. רבי חגי בעי עשרה שבועות אין לה בדי מהו? רבי יוסי בעי, שבועה שבועה אין לה בדי מהו? אומר רבי יוסי נישמעניה מהדא שבועה שלא אוכל כפר זו שבועה שלא אוכלינה ואכלה חייב אחת מפני שהזכיר זו היא לא הזכיר זו, חייב בכל אחת ואחת. אף בשבועת ביטוי פן שבועה שאוכל נבילה ופת חטין ופת שעורין ופת כוסמין, מאחר שפסור על הנבילה פסור על השאר.

מִסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פָּרָק ראשון

א,א אין בה ידיעה בתחלה, בין שיש בה ידיעה בתחלה בין שיש בה ידיעה בסוף, שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין; דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי שמעון חולקין בשעיר, על שאין בה ידיעה - לא בתחלה ולא בסוף. וטהור שאכל טמא. שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין; דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: שעירי רגלים מכפרין, אבל לא שעירי ראשי חדשים. ומודה רבי שמעון בשעיר שלא קרב ברגל - שיקרב בראש חדש. לא קרב בראש חדש - יקרב ביום הכפורים. לא קרב ביום הכפורים - יקרב לרגל הבא, שמתחלה לא הקדשו קרבנות הצבור, אלא על מנת שיקרב על מזבח החיצון.

היה רבי שמעון אומר: שלשים ושנים שעירים קרבין לצבור בכל שנה ושנה. שלשים ואחד בחוץ, ונאכלין. ואחד בפנים ואינו נאכל, ושעיר המשתלח. שנים עשר בשנים עשר חדשי השנה, שבעה בפסח ושמונה בצה, שנים ביום הכפורים. אחד בראש השנה ושנים בעצרת. אחד בגלל לחם הפנים ואחד בגלל היום. ואם כפר הראשון על מה שני מכפר? על הטמאה שארעה בין זה לזה, ואמרינן כך ישראל צריכין להביא שני שעירין בכל יום, אלא שחס הקדוש-ברוך-הוא על נכסין של ישראל:

א,ב היה רבי שמעון אומר: קשה טמאת מקדש וקדשיו מכל עבירות שבתורה, שכל עבירות שבתורה מתכפרות בשעיר אחת, וטמאת מקדש וקדשיו מתכפרת בשלשים ושנים שעירין. כל עבירות שבתורה מתכפרות פעם אחת בשנה, וטמאת מקדש וקדשיו מתכפרת בכל חדש וחדש, שנאמר (ויחזקאל ה, יא): "לכן חי אני נאם ה' אלהים אם לא יען את מקדשי טמאת" וגו'.

קשין הן שקוצין ותועבות שעשית, וטמאת מקדש וקדשיו - קשה מכלן:

א,ג מעשה בשני אחים כהנים, שהיו שוין ורצין ועולין בפכש, וקדם אחד מהם את חברו לתוף ארבע אמות. נטל אחד מהן את הספין ותקע בלבו. בא רבי צדוק ועמד על מעלות האולם בהר הבית, ואמר: שמעוני! אחינו בית ישראל, הרי הוא אומר (דברים כא, א): "כי ימצא חלל באדמה" וגו'. אנו מהיכן נמוד. מן ההיכל או מן העזרות? געו כל ישראל בבכיה אחריו. ואחר כך בא אביו של תינוק, אמר להם: אני כפרתכם! מפרפר הוא בני, וספין לא נטמא. מלמד שטמאת ספין היתה קשה עליהן משפיות דמים. וכן הוא אומר (מלכים-ב כא, טז): "וגם דם נקי שפך מנשה"; מכאן אמרו, בעון שפיות דמים - שכינה נעלת, ובית המקדש מטמא:

א,ד כל המטמאין שבתורה, בין שנטמאו טמאה קלה, ובין שנטמאו טמאה חמורה - חיבין על טמאת מקדש וקדשיו, שנאמר (ויקרא ה, ב): "בכל דבר טמא" - לרבות כל המטמאין שבתורה. "או נפש" - למה נאמר? לפי ששלוש מצות אמורות בפרשה. שתיים מפרשות ואחת סתומה, תלמוד סתומה מן המפרשה. מה מפרשה שבע, אף סתומה שבע, אפלו אמר לעדים: "בואו והעידוני שלא נטמאתי". ואמרו לו: "שבועה שאין אנו יודעין לה עדות". יכול יהו חיבין? תלמוד לומר: "או נפש", דהסיען הכתוב מכלל הטמאות ובא לו לכלל שבועות.

"או נפש" לרבות כל הנפשות - אף נפש נשיא ומשיח. רבי ירמיה אומר: דבר למד מענינו, שנאמר (ויקרא ה, ז): "ואם לא תגיע ידו די שה". ואומר "ואם לא תשיג ידו לשתי" וגו'; במי שבא לכלל עני הכתוב מדבר, יצא נשיא ומשיח שאין באין לכלל עני, שקדשתן עולמית.

"בכל דבר טמא", מה תלמוד לומר "בכל דבר"? רבי עקיבא אומר: להביא את הנגע שאין טמאה יורדת להן, אלא בדבר שרבי עקיבא לא היה דורש כלל ופרט, והיה דורש רבויין ומעוטין, שפך למד מנחותם איש גם זו.

רבי נתן אומר: להביא את הכלים, שאין טמאה יורדת להן אלא במחשבה. אמר ליה: מה ראו כלים למחשבה, שרבי שמעון לא היה דורש רבויין ומעוטין, והיה דורש כלל ופרט וכלל, "או נפש אשר תגע בכל דבר טמא" - כלל. "או בנבלת חיה טמאה" וגו' פרט. "או כי יגע בטמאת אדם" וגו' - כלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, כשהוא אומר: "לכל טמאתו אשר יטמא בה", חזר וכלל, אם כלל הראשון אמרינן, לאו! אלא כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, לומר לך, מה הפרט מפרש טמאות המפרשות מן התורה, יצא עדר גמלין ועדר רחלין ומכונות חיה ועוף ששכנו - טמאות, דאין מפרש מן התורה. רבי נתן אומר: טמאת גאיות ולא טמאת קדשה, יצא השורף את הפרה ופרים, המשלח את השעיר שהן טמאות קדושות. אין לי אלא בהמה חיה ועוף טהורין, בהמה חיה ועוף טמאין, מניין? תלמוד לומר: "או בנבלת שרץ טמא". אמר רבי יאשיה: וכי יש בשרץ טמא וטהור? אלא כשם שחלקתה בין שרץ טמא לטהור, כך בין בהמה וחיה לא תחלק בין טמאין לטהורין. אין לי אלא בכלן בכזית מניין? תלמוד לומר "בנבלת חיה טמאה", מה תלמוד לומר "טמאה"? להביא את כזית. אמר רבי שמעון: מה ראו לומר בבהמה חיה בכזית טמא, ובשרץ בכעדשה, אלא בהמה וחיה תחלת בריתן כזית. שרץ תחלת בריתן כעדשה:

א, מה נטמא ונעלמה ממנו טמאה, זכר את המקדש ונעלם ממנו זה וזה, והשתחוה, או ששהה כדי השתחויה, או שנדבק עם חברו כדי השתחויה, או שנכנס לתוספת העזרה,

ושהה כדי השתחויה - חייב על כל אחת ואחת; דברי רבי ישמעאל, שהיה רבי ישמעאל אומר: "ונעלם ממנו ונעלם ממנו" - שתי פעמים! לחייב על העלם דבר טמאה, ועל העלם מקדש. רבי אליעזר ורבי עקיבא אומרים: אינו חייב אלא על העלם טמאה בלבד.

מסכת שביעות פרק שני

ב, א "שבועה שלא אכל", ואכל אוכלין אסורים, פגול ונותר וטמאה. "שבועה שלא אשתה" ושתה משקין אסורין, יין של ערלה ושל כלאי הכרם - חייב. ורבי שמעון פוטר. "שבועה שאכל אוכלין אסורין", פגול נותר וטמאה. "שבועה שלא אשתה" ושתה משקין אסורין, יין של ערלה ושל כלאי הכרם - פטור, ורבי שמעון מחייב. מודה רבי שמעון, באומר: 'קונם אשתי נהנית לי, אם אכל ואם אשתה', ואכל אוכלין אסורין משקין אסורין - שאשתו מתרת לו:

ב, ב "שבועה שלא אכל", וחזר ואמר "שבועה שאכל" - על האחרונה לוקה מיד, ועל הראשונה, אם אכל - חייב. אם לא אכל - פטור. "שבועה שאכל", וחזר ואמר: "שבועה שלא אכל", על האחרונה - לוקה מיד, על הראשונה, אם אכל - פטור. אם לא אכל - חייב. "שבועה שלא אכל, ושלא אכל ואכל" - אינו חייב אלא אחת, שלא אמר אלא לזרז את הראשונות. "שבועה שאכל, ושלא אכל" ולא אכל - אינו חייב אלא אחת, שלא אמר את האחרונות אלא לזרז את הראשונות. "שבועה שלא אכלתי", חייב על כל אחת ואחת! זה חמור לשעבר מלעתידי לבא:

ב, ג המשיביע את העובד כוכבים, את הנשים, את הקטנים, את הקרובין, ואת הפסולין - פטור, שנאמר (ויקרא ה, א): "והוא עד", בעד שראוי להוציא ממון. רבי אליעזר אומר: המשיביע בעד אחד - פטור, שאינו ראוי להוציא ממון:

מפני מה אתה בא אחרינו? שבועה שאין אנו יודעין לה עדות - פטורין, עד שיטענו. אבל בפקדון אינו כן, מפני מה אתה בא אחרינו? שבועה שאין לה ביד - הרי זה פטור. זהו חזק בשבועת הפקדון משבועת העדות.

אמר לעדים: בואו והעידוני שיש לי ביד פלוני מאתים וזו מעסקי שכר שכיר, וממזון האשה והבנות, שבועה שלא נעידך - הרי אלו פטורין, עד שיאמרו לו: שבועה שאין אנו יודעין לה עדות.

וכן בפקדון, אמר לו: תן לי מאתים וזו שיש לי ביד מעסקי שכר שכיר וממזון האשה והבנות, שבועה שלא אתן לך פטור, עד שיאמר לו: שבועה שאין לך ביד. אמר לעדים: בואו והעידוני שאמר פלוני לתן לי מאתים וזו ולא נתן לי. כסות שאמר להלבישני ולא הלבישני, שבועה שאין אנו יודעין לה עדות - הרי אלו פטורין, שאומר לו: אמר לי לתן לך ואי אפשר לתן לך. אמר להלבישך ואי אפשר להלבישך. וכן בפקדון, אמר לתן מאתים וזו ולא נתת לי. כסות שאמר להלבישני ולא הלבישתי, שבועה שאין לך ביד - פטור, שאומר לו: אמר לתן לך ואי אפשר לתן לך, אמר להלבישך ואי אפשר להלבישך.

ב,ו המשיביע בפני עובד כוכבים, בפני לסטים, בפני מוכסין - פטור; שנאמר: "אם תחטא ולא יגיד", הוא חוטא אם לא יגיד, ואל יהא חוטא כשיגיד. בואו והעידוני לאבא שיש לו ביד פלוני מאתים וזו מעסקי שכר שכיר, וממזון האשה והבנות, שבועה שאין אנו יודעין לה עדות - הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע. מת אביו - ירשו בנו. נכנס תחתיו - הרי הוא כמותו:

ב,ז האומר: יכף אל יכף, ייטיב לך כן ייטיב לך, יריע לך אל יריע לך, כן ירע לך - זו היא אלה האמורה בתורה. רבי יהודה אומר: ייטיב פטורין. וחכמים מחיבין

עדות ממון מתקימת בראיה שלא בידיעה, ובידיעה שלא בראיה. איזו היא ראיה שאין בה ידיעה? "תן לי מאתים וזו שיש לי בידך" - אין לך ביד, לא מניתי לך במעמד פלוני ופלוני? יאמרו ואני אתן! זו ראיה שאין בה ידיעה. ואיזו היא ידיעה שאין בה ראיה? תן לי מאתים וזו שיש לי בידך, אין לך ביד, לא הודית לי במעמד פלוני ופלוני? יאמרו ואני נותן! זו היא ידיעה שאין בה ראיה:

ב,ד חיבין על זדון העדות עם זדון השבועה, ועל זדון העדות עם שגגת השבועה, ועל שגגת העדות שהוא פטור. ואיזהו זדון העדות עם זדון השבועה שהוא חיב? היה יודע לו עדות, והיה יודע שכל הנשבע מביא קרבן - זו היא זדון העדות עם זדון השבועה, שהוא חיב. ואיזהו זדון העדות עם שגגת השבועה שהוא חיב? היה יודע לו עדות, ולא היה יודע שכל הנשבע מביא קרבן - זהו זדון עדות עם שגגת שבועה שהוא חיב. ואיזו היא שגגת העדות שהוא פטור? לא היה יודע לו עדות, או שהיה יודע ונעלם ממנו בשעה שנשבע - פטור, שנאמר: "ונשבע על שקר":

ב,ה חיבין על זדון פקדון עם זדון השבועה, ועל זדון הפקדון עם שגגת השבועה, ועל שגגת הפקדון שהוא פטור. איזה הוא זדון הפקדון עם זדון השבועה שהוא חיב? היה יודע שיש בידו פקדון, והיה יודע שכל הנשבע מביא קרבן - זה הוא זדון פקדון עם זדון השבועה שהוא חיב. ואיזה הוא זדון הפקדון עם שגגת השבועה שהוא חיב? היה יודע שיש בידו פקדון, ולא היה יודע שכל הנשבע מביא קרבן - זה הוא זדון הפקדון עם שגגת שבועה שהוא חיב. ואיזו היא שגגת שבועה שהוא פטור? לא היה יודע שיש בידו פקדון, או שהיה יודע ונעלם ממנו בשעה שנשבע - פטור, שנאמר: "ונשבע על שקר". היה מחזיר אחר עדים, אמרו:

בְּאוֹמֵר: יִיטִיב לָךְ אִם תָּבוֹאוּ וּתַעֲדוּנִי, יֵרַע לָךְ אִם תָּבוֹאוּ וּתַעֲדוּנִי, אֶל יֵרַע לָךְ אִם תָּבוֹאוּ וּתַעֲדוּנִי:

ב, ח אֲנִסְתָּהּ וּפְתִיתָהּ אֶת בְּתִי, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא אֲנִסְתִּי וְלֹא פְתִיתִי, מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי, וְאָמַר אֲמֵן - חֵיב; וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר, שְׂאִין מִשְׁלֵם קֶנֶס עַל פִּי עֲצָמוֹ. זֶה הַכֹּלֶל, כָּל שֶׁהוּא קֶנֶס וּמִשְׁלֵם עַל פִּי עֲצָמוֹ, מִשְׁבִּיעַךְ וְאָמַר אֲמֵן - פְּטוֹר. וְכָל שְׂאִינוֹ קֶנֶס וְאִינוֹ מִשְׁלֵם עַל פִּי עֲצָמוֹ, מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי וְאָמַר אֲמֵן - חֵיב. הָאוֹמֵר נִשְׁבַּע אֲנִי בַּתּוֹרָה וּבִשְׂמִים - פְּטוֹר.

מִסְכֵּת שְׁבוּעוֹת פָּרָק שְׁלִישִׁי

ג, א הַמִּשְׁבִּיעַ אֶת חֲבֵרוֹ עַל דְּבַר שֵׁשׁ בּו שְׁוֹה פְּרוּטָה, וְכֹפֶר - הִרִי זֶה מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֻמֶּשׁ וְאַשֶּׁם. הַמִּשְׁבִּיעַ אֶת הָעֵדִים עַל דְּבַר שֵׁשׁ בּו שְׁוֹה פְּרוּטָה, וְכֹפֶר - הִרִי אֵלוֹ חֲבִיבִין קָרְבָן וּפְטוֹרִין מִן הַמָּמוֹן, שְׁנָאֹמֵר: "וְנִשָּׂא עֹנוֹן קָרְבָן". רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בִּתְרִיהָ אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאֵן: "וְנִשָּׂא עֹנוֹן", וְנֶאֱמַר לְהֵלֶן: "עֹנוֹן יִשָּׂא", מִה עֹנוֹן יִשָּׂא הָאֹמֵר לְהֵלֶן נְטִילַת נִשְׁמָה, אִף עֹנוֹן יִשָּׂא הָאֹמֵר כָּאֵן נְטִילַת נִשְׁמָה. "וְנִשָּׂא עֹנוֹן" - מִלְּמַד שֶׁבִּכְלָל נִשְׂיָאָתָא עֹנוֹן קָרְבָן:

ג, ב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֲרַבְּעָה אֵין חֲבִיבִין לְשֵׁלֶם מִן הַדִּין, וְאֵין הַשְּׂמִים מוֹחֲלִין לָהֶם עַד שִׁישְׁלָמוֹ. הַיּוֹדֵעַ עֲדוֹת לַחֲבֵרוֹ וְאִינוֹ מַעֲיֵד - אִינוֹ חֵיב לְשֵׁלֶם מִן הַדִּין, וְאֵין הַשְּׂמִים מוֹחֲלִין לוֹ, עַד שִׁישְׁלָמוֹ. הַשּׁוֹכֵר עַדִּי שֶׁקָר וּגְבָה - אִינוֹ חֵיב לְשֵׁלֶם מִן הַדִּין וְאֵין הַשְּׂמִים מוֹחֲלִין לוֹ. הַכּוֹבֵשׁ קֶמֶה לִפְנֵי הָאוֹר, וְהַפּוֹרֵץ גֹּדֵר לִפְנֵי בֵּהמָה - אֵין חֲבִיבִין לוֹ מִן הַדִּין, וְאֵין הַשְּׂמִים מוֹחֲלִין לָהֶן, עַד שִׁישְׁלָמוֹ:

ג, ג אֵין לִי אֵלָא עֲדוֹת מָמוֹן, עֲדוֹת נִפְשׁוֹת וְהִרְצִיחוֹת וְהִנְאָפוֹת, וְהַעֲבֹד כּוֹכָבִים, מִנֵּין? תִּלְמוּד לּוֹמֵר (דְּבָרִים יט, כא): "נִפְשׁ בְּכַפֶּשׁ", יָכוֹל יְהוֹ חֲבִיבִין קָרְבָן וּפְטוֹרִין מִן הַמָּמוֹן? תִּלְמוּד לּוֹמֵר (וִיקְרָא ה, ד):

"מֵאֵלָה" - יֵשׁ מֵאֵלָה חֵיב, וְיֵשׁ מֵאֵלָה פְּטוֹר, דְּבַר שֶׁהוּא שֵׁל מָמוֹן - חֵיב, דְּבַר שְׂאִינוֹ שֵׁל מָמוֹן - פְּטוֹר. אָמַר בֵּן זֹמָא לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: מִשְׁמַע מִי יֵבִיא עֲדוֹת מָמוֹן יְהֵא מְבִיא עֲדוֹת נִפְשׁוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֵּן זֹמָא: סִתְרִיתָהּ, בְּנִי! הִרִי הוּא אוֹמֵר (שָׁם ה, א): "אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא", תִּלָּה הַכְּתוּב נִשְׂיָאוֹת עֹנוֹן בְּמַגִּידִין, יִצָּא עַדִּי נִפְשׁוֹת בֵּין מַגִּידִין בֵּין שְׂאִינֵין מַגִּידִין, שְׂאִין הַשְּׂמִים מוֹחֲלִין לָהֶן:

רַבִּי אֲלֵעָזָר בֵּן מֵתִיא אוֹמֵר: אֵין אָדָם מִתְחַיֵּב אֵלָא אִם כֵּן חֲטָא, שְׁנָאֹמֵר (שָׁם ה, א): "נִפְשׁ כִּי תַחֲטָא וְשִׁמְעָה". וְכֵן הִיא רַבִּי אֲלֵעָזָר בֵּן מֵתִיא אוֹמֵר: מִתְחַיֵּב לְרֵאוֹת, הִרְוָה עוֹשֵׂי מַצָּה - זָכָה לְרֵאוֹת:

ג, ד שְׁמַע מִפִּי אַחֲרִים, מִפִּי עֲצָמוֹ מִנֵּין? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "כִּי תַחֲטָא", לְרֵבוֹת אֶת הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי עֲצָמוֹ כְּשׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֲרִים; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בִּתְרִיהָ אוֹמֵר: אִינוֹ צָרִיךְ! קַל וְחֹמֶר הוּא, וּמִהָ אִם נִדְרִים שְׂאִין חֲבִיבִין עֲלֵיהֶן מִפִּי אַחֵר - חֵיב עֲלֵיהֶן מִפִּי עֲצָמוֹ. שְׁבוּעָה שְׁחֵיב עֲלֵיהֶן מִפִּי אַחֲרִים, אִינוֹ דִּין שֶׁהוּא חֵיב עֲלֵיהֶן מִפִּי עֲצָמוֹ. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר: נִמְתִּי לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בִּתְרִיהָ: וְכִי יֵשׁ עוֹנֶשֶׂין מִן הַדִּין? רַבִּי אוֹמֵר: מִמִּשְׁמַע שְׁנָאֹמֵר "וְשִׁמְעָה" בֵּין מִפִּי עֲצָמוֹ וּבֵין מִפִּי אַחֲרִים, הָא מַה תִּלְמוּד לּוֹמֵר כִּי תַחֲטָא? מַגִּיד שְׁנִקְרָא עַל שֵׁם סוּפוֹ:

ג, ה חֲנִנְיָא בֵּן חֲכִינְאִי אוֹמֵר (שָׁם ה, כא): "וְכַחֵשׁ בְּעִמִּיתוֹ", אֵין אָדָם כּוֹפֵר בְּעִמִּיתוֹ עַד שְׁכּוֹפֵר בְּעֶקֶר. פֻּעַם אַחַת שָׁבַת רַבִּי רֵאוּבֵן בְּטַבְרִיָה, מִצָּאוּ פְּלוֹסְפוֹס, אָמַר לוֹ: אֵיזָה הוּא שְׁנוֹי שְׁבַעוֹלִם? אָמַר לוֹ: זֶה הַכּוֹפֵר בְּמִי שְׁבָרָאוּ. אֵיזָהוּ (שְׁמוֹת כ, יב): "כִּפְדָּ אֶת אֲבִיךָ", "לֹא תִרְצַח", "לֹא תִנָּאֵף", "לֹא תִגְנֹב", "לֹא תַעֲנֶה", "לֹא תַחְמֹד", דִּהָא אֵין אָדָם כּוֹפֵר בְּדָבָר עַד שְׁכּוֹפֵר בְּעֶקֶר, וְאֵין אָדָם הוֹלֵךְ לְדָבָר עֲבָרָה, אֵלָא אִם כֹּפֵר בְּמִי שְׁצָוָהוּ לָהּ עֲלֵיהּ:

יכול אין לי בשלשה אלא דיני ממונות הקלין, מנין לרבנות החמורים? וחמור בחמורים? תלמוד לומר: "עין וגו' כוזה תחת כוזה" וגו'.

מסכת שבועות פרק רביעי

הא חמור בשבועת העדות שאין בשבועת הפקדון, וחמור בשבועת הפקדון שאין בשבועת העדות.

שבועת העדות נוהגת בעבדים ובשטרות, ובקרקעות. כיצד? אומר לעדים: בואו והעידוני שיש לי ביד פלוני עבדים ושטרות וקרקעות, ואמרו לו: שבועה שאין יודעים לך עדות - הרי אלו חביבין, מה-שאין-כן בשבועת הפקדון.

חמור בשבועת הפקדון, שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ובקרוכין, ובכשרים ובפסולים. אומר לו: תן לי פקדון שיש לי בידך. אומר לו: מה אתה בא אחרי? שבועה שאין לך ביד! - הרי הוא חביב, ומשלם קרן וחמש ואשם, ומביא אשם בשתי סלעים, מה שאין כן בשבועת העדים. חמור בשבועת העדות שאין בשבועת בטוי, ובשבועת הבטוי שאין בשבועת העדות, שבועת העדות נוהגת בדבר מצוה, וחביבין על זדונה קרבן, מה שאין כן בשבועת הבטוי. שבועת בטוי נוהגת בדבר שיש בו ממש, ובדבר שאין בו ממש, וחביבין על זדונה מכות, מה שאין כן בשבועת העדות:

הב חמור בשבועת הפקדון שאין בשבועת בטוי, וחמור בשבועת בטוי שאין בשבועת הפקדון, שבועת הפקדון נוהגת ברשות ובמצות, ומשלם קרן וחמש, ומביא אשם בשתי סלעים, מה שאין כן בשבועת בטוי.

חמור בשבועת בטוי, שבועת בטוי נוהגת בדבר שיש בו ממש, ושאין בו ממש, וחביבין על זדונה מכות, ועל שגגתה קרבן עולה ויורד, מה שאין כן בשבועת הפקדון.

(ויקרא ה, א): "קול אלה" - רבי יהודה אומר: אלה זו קללה. קול השבועה. רבי שמעון אומר: אלה זו שבועה, אלו הכנויין שבתורה. אוסרכם אני, כובלכם אני, בצדיק, בתמים, בישר - הרי זה חייב. (שם): "והוא עד", לא עד מפי עד, ולא מפי בת קול, ולא מקול הברה. "והוא עד" - בשני עדים הכתוב מדבר. אתה אומר בשני עדים הכתוב מדבר, או אינו אלא בעד אחד, תלמוד לומר (דברים יט, טו): "לא יקום עד אחד באיש", שאין תלמוד לומר 'אחד', אלא כל מקום שתפס הכתוב עד סתם - הרי הוא בכלל שנים, עד שיפרט לך הכתוב אחד:

גו, (ויקרא ה): "והוא עד" - הכשר לעדות. ושמעה - להוציא את החרש. או ראה - להוציא את הסומא. או ידע - להוציא את השוטה. אם לא יגיד ונשא את עונו - להוציא את האלם. אלו דברים הראשונים. רבי עקיבא אומר (דברים יג, טו): "וידרשת וחקרת" - וכי יש דורשין לחרשין? ויש חוקרין לשוטים? תלמוד לומר (ויקרא כד, כב): "משפט אחד יהיה לכם" - 'לכם' - כדיני ממונות כך כדיני נפשות, מה דיני נפשות בדרישה וחקירה - אף דיני ממונות בדרישה וחקירה, אי מה דיני נפשות לעדיו, יכול אף דיני ממונות כן? תלמוד לומר (שמות כא): "עין ישלם", אי מה דיני נפשות פטר את השוגג, יכול אף דיני ממונות פטר? תלמוד לומר: - "עין ישלם". אי מה דיני נפשות, פטר משזרק והרג, יכול אף דיני ממונות כן? תלמוד לומר: "אכן יד ישלם"; אי מה דיני נפשות בעשרים ושלשה, יכול אף דיני ממונות כן? תלמוד לומר (שם כב, ז): "ונקרב בעל הבית אל האלהים", רבה לו הכתוב דין אחד. "עד האלהים יבא דבר שניהם", רבה לו הכתוב שני דינין, "אשר ירשיעון אלהים", רבה הכתוב שלשה דינין, מכאן אמרו: דיני ממונות בשלשה. ורבי יוסי אומר: בחמשה, כדי שיגמר הדין בשלשה.

חמר בשבועת שוא שאין בשבועת בטוי, בשבועת בטוי מה שאין בשבועת שוא, שבועת בטוי נוהגת בדבר שיש בו ממש, ובדבר שאין בו ממש, וחיבין על שגגתו קרבן עולה ויורד, מה שאין כן בשבועת שוא. שבועת שוא נוהגת ברשות ובמצוה, וחיבין על כל אחד ואחד, מה שאין כן בשבועת בטוי:

מסקנת שבועות פרק חמישי

הא, שבועת הדינין, הטענה שתי כסף, ופרוטה, ונהודא פרוטה מן הטענה, ואם אין הודיה ממין הטענה - פטור. כיצד? שתי כסף יש לי בידך, "אין לך בידי אלא פרוטה" - פטור. שתי כסף ופרוטה יש לי בידך, "אין לך בידי אלא פרוטה" - חיב. מעה ופרוטה - פטור. שתי כסף יש לי בידך, בין שכפר בלן, בין שכפר מקצתן - פטור. "מנה לי בידך" - אין לך בידי אלא חסר שתי כסף - הרי זה ישבע. חסר מעה כסף - אין צריך לשבע:

הב, היה טוענו מנה, ולא היה חיב לו אלא חמשים, לא יאמר לו "הריני כופר בו בבית דין", וכשאצא לחוץ, הריני מודה לו שלא אצקק לו לשבועה, תלמוד לומר (שמות כג): "לא תשא שמע שוא" - אל תשמע לדין דבר שהוא של שוא. היה טוענו מנה על פי עד אחד, וכפר בו, לא יאמר לאחר: "בא אני ואתה ונעידני ונוציא גזלה מתחת ידו", תלמוד לומר (שם): "אל תשת ידך עם רשע וגו'":

הג, היה טוענו מנה במעמד בית דין, וכפר בו, ובאו שנים והעידוהו שחיב לו חמשים זוז - הרי זה משלם ופטור מן השבועה. ואם היה עד אחד מעידו - הרי זה נשבע על הכל. אמר רבי יוסי: קל וחמר, ומה אם במקום שאין פיו מצטרף עם פי אחד למיתה, הרי הוא נשבע על פי עצמו, מקום שפיו מצטרף עם פי אחד למיתה, אינו דין שישלם על פי עצמו? מה לנשבע על פי עצמו שכן משלם על פי עצמו, ישבע על

פי אחד, שכן אינו משלם על פי עד אחד, תלמוד לומר (דברים יט): "לעון"; [לעון] אין קם אבל קם לשבועתו. "מנה לי בידך" - "היה לך בידי ונתתיו לך", או שיש לך בידי במנה כסות ובמנה פרות - פטור. או שאמר לו אין לך בידי אלא חמשים זוז, שיש לי בידך בחמשים זוז ובחמשים זוז פרות - פטור, אבל אם אמר לו: נתתיו לך מהן חמשים זוז - חיב, שכן הוא נשבע על טענת עצמו. "מנה לאבא בידך" - "היה לו בידי" ונתתיו לו, או שיש לו בידי במנה כסות, במנה פרות - פטור, או שאמר לו: אין לו בידי אלא חמשים זוז, ויש לי בידו חמשים זוז כלים, ובחמשים זוז פרות - פטור. אבל אם אמר לו: "נתת לי מהן חמשים זוז" - חיב, שכן הוא נשבע על טענת עצמו:

הד, דינר זהב יש לי בידך" - "אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיון ופרוטה" - פטור. "דינר זהב לי בידך" - "אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיון ופרוטה" - חיב. טענו חטין והודה בשעורין - פטור. ורבן גמליאל מחיב טענו פרות, כסות וכלים, והודה באחד מהן - חיב:

הה, ואלו שמשביעין אותו ואין משביעין להן: חרש שוטה וקטן והקדש ועובד כוכבים. כיצד? אמר לו גזבר: מנה להקדש בידך, אין לך בידי אלא חמשים זוז - פטור. אבל המקדיש נכסיו, ויצתה עליהן כתבת אשה ובעל חוב - הרי אלו נשביעין ונוטלין. רבי אליעזר בן יעקב אומר: פעמים אדם נשבע על טענת קטן, כיצד? אמר לו קטן, "מנה לאבא בידך" - "אין לו אלא חמשים זוז" - פטור. אבל אם אמר לו: "נתת לי מהן חמשים" - חיב, שכן הוא נשבע על טענת עצמו:

הו, "עשרה דלוסקמין מלאים שטרות יש לי בידך" - "אין לך בידי אלא דלוסקמית אחד כמות שהוא", ועשרה עבדים, ועליהן

וב, הנחבל כיצד? היו מעידין אותו שנכנס לתוך ידו שלם ויצא חבול. אומר: 'חבלת בי', והוא אומר: 'לא חבלתי בך' - הרי זה נשבע ונוטל. רבי יהודה היה קורא אותו 'הנחכין'. כל זמן שהן חופכין זה את זה - הרי אלו נשבעין ונוטלין. היה נשוד מקום שאינו יכול לשך עצמו - נוטל שלא בשבועה. לאחר זמן, זה אומר: 'חבלת בי', והוא אומר: 'לא חבלתי בך' - הרי הוא כשאר כל הטענות.

וג, שכנגדו חשוד על השבועה, כיצד? זה נשבע ונוטל. היו שניהם חשודין פטורין, שנאמר (שמות כב): "שבועת ה' תהיה בין שניהם"; בזמן שאחד מהן חשוד, לא בזמן ששניהן חשודין. "בין שניהם" - יוצא מבין שניהם. אם הנשבע נשבע על שקר - סוף שהשבועה חלה עליו. ואם המשביע משביע על שקר - סוף שהשבועה חלה עליו, שנאמר (זכריה ה): "ולנה בתוך ביתו וכלתו"; בוא וראה! דברים שאין האש אוכלתן - שבועת שקר אוכלתן.

וד, חנוני על פנקסו שלא במקף, אומר, לא שיאמר לו: "כתבת בזו, מחק בזו", אלא אומר: "תן לבני סאתים חטים ולפעלי בסלע מעות", והוא אומר: "נתתי", והן אומרים: "לא נטלנו"; הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין. רבי אומר: אומר אני, שאין הפועלין נשבעין אלא במצמד חנוני.

וה, אומר לחנוני: 'תן לי בדינר פרות'; ונתן לו. אומר לו: 'תן לי את הדינר', והוא אומר: 'נתתיו לך, ונתתו באונפלא' - ישבע בעל הבית או יביא ראיה שנתן לו את הדינר. נתן לו את הדינר, אומר לו: 'תן לי את הפרות! אומר לו: 'נתתים לך והולכתם לתוך ביתך' - ישבע חנוני או יביא ראיה שנתן. אומר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שהיתה קפה מנחת בינתיים, אבל אם היתה יוצאה מתחת יד אחד מהן - המוציא מחברו עליו הראיה.

עשר כסות כמות שהן, "אין לך בידי אלא עבד אחד כמות שהוא", "עשר בתין מלאין פרות לי בידך"! אומר ליה: "אין לי אלא בית אחד כמות שהוא" - פטור. "עשר דלוסקמין מלאין שטרות לי בידך". אומר: "אין לך בידי אלא דלוסקמית אחד ובתוכו שטר אחד". "עשר עבדים ועליהן עשר כסות לי בידך". אומר לו: "אין לך [בידי] אלא עבד אחד ועליו אזור קטנה". "עשרה בתים מלאין פרות לי בידך" - "אין לך בידי אלא בית אחד ובתוכו כור אחד חטים חיב". "עשר מגורות לי בידך" - "אין לך בידי אלא מגורה אחת של עשר ליטרין". "עשר כסות לי בידך" - "אין לך בידי אלא אזור קטנה". "פרות לי בידך" - "אין לך בידי אלא כור אחת של חטים" - חיב! מפני שטענו במדה. "עשר מגורות של מאה ליטרין לי בידך" - "איני יודע הרי הן לפניה". "עשר כסות לי בידך" - "איני יודע הרי הן לפניה". "עשר כורין של חטין לי בידך" - "איני יודע הרי הן לפניה" - פטור, מפני שלא הודה לו במדה:

הז, בית מלא פרות לי בידך וכיס מלא מעות לי בידך אין לך בידי אלא חצין ושלישן - חיב מפני שבית מדה וחציו ושליש מדה כיס מדה וחציו ושליש מדה:

מסכת שבועות פרק שישי

וא, כל הנשבעין שבתורה - נשבעין ולא משלמין, שנאמר (שמות כב): "ולקח בעליו ולא ישלם"; כיון שקבל הבעלים שבועה - הלזה פטור מלשלם. השכיר נשבע בזמנו ונוטל. עבר זמנו - אינו נשבע ונוטל. ואם יש עדים שתבעו בתוך זמנו, אפלו לאחר שנים עשר חדש - הרי זה נשבע ונוטל. במה דברים אמורים? בזמן שאמר לו: 'נתתי שכרך'; והוא אומר: 'לא נתת לי! אבל אם אמר לו: 'שכרתני', והוא אומר: 'לא!'; 'סלע אמרתי לך', והוא אומר: 'שתים אמרתי לך' - המוציא מחברו עליו הראיה.

שמת או נשבה - פטור מה שאין כן בשואל. 'מת' או 'נשבר' או 'נשבה', ולאחר מכן הודה שנגנב או שאבד - חייב מה שאין כן בשואל.

אמר לנושא שְׂכָר וְהַשׁוּכֵר: 'היכן שורי?' אמר לו: 'איני יודע', 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! ולאחר מכן הודה שנגנב או שאבד - חייב, מה שאין כן בשומר חנם.

נגנב או שאבד, 'משביעך אני', ואמר: 'אמן', לאחר מכן הודה שאכל - פטור, מה שאין כן בשומר חנם. נמצא חייב בשואל - פטור בשואל. חייב בשואל - פטור בנושא שְׂכָר וְהַשׁוּכֵר. פטור בשואל - חייב בנושא שְׂכָר וְהַשׁוּכֵר. זה הכלל: כל המשנה מפטור לפטור, מחובה לחובה, מפטור לחובה - פטור, ומחובה לפטור - חייב.

ומסורתא¹ - שנים: 'מה שאין כן בשואל'.² והשואל: שנים 'מה שאין כן בשומר חנם'.³ ושומר חנם: שלשה.⁴ נושאין ונותנין: שנים 'מה שאין כן בשואל'.⁵ אחד⁶ נושא: שנים⁷ 'מה שאין כן בשומר חנם'.

¹ הינו מסרת שהיתה בידם, שהיו עושים סימנים כדי לזכור הלכות שונות לאומריהם.

² לעיל הלכה ו', שלמדנו שם פעמים - "מה שאין כן בשואל".

³ לעיל בהלכה ח' למדנו בענין שואל פעמים - "מה שאין כן בשואל חנם".

⁴ בהלכה ז' למדנו שלש פבות אצל שומר חנם.

⁵ לעיל בראש ההלכה גבי הדין של שומרי שְׂכָר, מוכא פעמים - "מה שאין כן בשואל".

⁶ חזון יחזקאל גורם כאן "אחר" - הינו עוד דין אחר בנושא שְׂכָר.

ו, הפוגם שטר חובו לא יפרע אלא בשבועה, כיצד? הוציא עליו שטר של מאתים, והוא אומר: 'התקבלתי מהן מנה' - לא יפרע אלא בשבועה. ואם אמר מתחלה: 'לא היה אלא מנה' - נוטל שלא בשבועה. יורש שפגמו אביו שטר חובו - נוטל שלא בשבועה. בזה יפה כח הדין מכח האב, שהדין גובה שלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה. ובזה יפה כח האב מכח יורש. נתייב האב שבועה בבית דין - פטור; שאין היורשין יכולין לגבות.

ו, אמר לשומר חנם, ולשואל, ולנושא שְׂכָר: 'היכן שורי?' אמר לו: 'איני יודע' - 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! ולאחר מכן הודה שאכלו - חייב. אמר לשומר חנם: 'היכן שורי?' אמר לו: 'איני יודע', 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! ולאחר זמן הודה שנגנב או שאבד - פטור, מה שאין כן בשואל.

אמר: נגנב או שאבד, 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! ולאחר זמן הודה שאכלו - חייב, מה שאין כן בשואל.

ו, ח אמר לשואל: 'היכן שורי?' אמר לו: 'איני יודע', 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! לאחר זמן הודה שנגנב או שאבד - חייב, מה שאין כן בשומר חנם.

נגנב או שאבד, 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! לאחר מכן הודה שאכלו - פטור, מה שאין כן בשומר חנם.

אמר לשואל 'היכן שורי?' אמר לו: 'איני יודע', 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! לאחר זמן הודה שנגנב או שאבד - חייב, מה שאין כן בנושא שְׂכָר וְהַשׁוּכֵר. נגנב או שאבד, 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! לאחר מכן הודה שמת או נשבה - פטור, מה שאין כן בנושא שְׂכָר וְהַשׁוּכֵר.

ו, ט אמר לנושא שְׂכָר וְהַשׁוּכֵר: 'היכן שורי?' אמר לו: 'איני יודע', 'משביעך אני', ואמר: 'אמן'! ולאחר מכן הודה

מסורתא⁸ - "חייב, פטור, חייב"⁹. "חייב, פטור, חייב, פטור"¹⁰. "פטור, חייב, חייב, פטור"¹¹.

מסכת צדיות פרק ראשון

א,א כְּשֶׁנִּכְנְסוּ חֲכָמִים לְכָרֶם בִּיבְנָה, אָמְרוּ: עֲתִידָה שָׁעָה שֶׁיְהִי אָדָם מִבְּקֵשׁ דָּבָר מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְאִינוּ מוֹצֵא, מִדְּבָרֵי סוּפְרִים וְאִינוּ מוֹצֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (עֲמוֹס ח): "הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם ה' וְגו', יִשְׁוֹטְטוּ לִבְקֵשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמָּצְאוּ". דָּבָר ה' - זֶה נִבְּוָהָ. דָּבָר ה' - זֶה הַקֶּץ. דָּבָר ה' - שְׁלֹא יִהְיֶה דָּבָר מִדְּבָרֵי תוֹרָה דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. אָמְרוּ, נִתְחִיל מֵהֵלֶל וּמִשְׁמָאִי, שְׁמָאִי אוֹמֵר: מִקֵּב חֻלָּה. הֵלֶל אוֹמֵר: מִקֵּבִים. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְּדָבָרֵי זֶה וְלֹא כְּדָבָרֵי זֶה, אֲלֵא קֵב וּמִחֻצָּה - חֵיב בַּחֻלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָּר טו): "רְאֵשִׁית עֲרֹסוֹתֵיכֶם" - כִּדִּי עֲסַתְכֶם. וְכִמָּה עֲסַתְכֶם? כִּדִּי עֲסַת מִדְבָּר. וְכִמָּה עֲסַת מִדְבָּר? עֶמֶר, שֶׁנֶּאֱמַר: (שְׁמוֹת טז): "וְהָעֶמֶר עֲשִׂירִית הָאִיפָה הוּא", שֶׁעָרוּ חֲכָמִים שְׁבַעֲהָ רִבְעִים וְעוֹד, מִדְּבָרִית, שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה רִבְעֵי צְפוּרִית, שֶׁהֵן קֵב וּמִחֻצָּה יְרוּשְׁלָמִית.

א,ב הֵלֶל אוֹמֵר: מֵלֹא הֵינּוּ מִים שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנִים עָשָׂר לּוֹג - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה. שְׁמָאִי אוֹמֵר: מֵלֹא הֵינּוּ מִים שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנִים וְשִׁשָּׁה לּוֹג - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְּדָבָרֵי זֶה וְלֹא כְּדָבָרֵי זֶה, אֲלֵא שְׁלֹשָׁה לּוֹגִין מִים שְׁאוּבִין - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה.

⁷ עוד יש דין בשומר שֶׁכָּר שָׁבוּ אִיתָא פְּעָמִים "מה שאין בן בשומר חנם".

⁸ הינו מסכת שהיתה בידם, שהיו עושים סימנים כדי לזכור הלכות שונות לאומריהם.

⁹ מה שלמדנו למעלה בהלכה ד'.

¹⁰ אלו הן ההלכות שנשנו למעלה בהלכה ח'.

¹¹ אלו הן ההלכות שנשנו למעלה בהלכה ט'.

מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי גֵרְדִּים מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת שְׁבִירוֹשָׁלַיִם, וְהָעִידוּ בִּשְׁם שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן, שֶׁשָּׁלַשְׁת לּוֹגִין מִים פּוֹסְלִים הַמִּקְוָה, וְקִיְמוּ אֶת דְּבָרֵיהֶם. וְלָמָּה הִזְכֵּרוּ שֵׁם מְקוֹמָם וְשֵׁם אוֹמְנֵיהֶן? וְהִלֵּא אֵין לָךְ אֲמָנוּת יְרוּדָה אֲלֵא גֵרְדִּי, אֵין לָךְ מְקוֹם יְרוּד מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת? ! אֲלֵא מָה אָבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶן בְּמְקוֹם שְׁמוּעָה, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שְׁלֹא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו בְּמְקוֹם שְׁמוּעָה. לְעוֹלָם הִלְכָה כְּדָבָרֵי הַמְּרַבִּין, לֹא הִזְכֵּרוּ דְּבָרֵי הַיְּחִיד בֵּין הַמְּרַבִּין, אֲלֵא שְׁמָא הִצְרִיךְ לָהֶן שְׁעָה, וְיִסְמְכוּ עֲלֵיהֶן. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא הִזְכֵּרוּ דְּבָרֵי יְחִיד בֵּין הַמְּרַבִּין, אֲלֵא מִתּוֹךְ שְׁזָה אוֹמֵר טְהוֹר וְזֶה אוֹמֵר טָמֵא, כְּדָבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. יֹאמְרוּ לוֹ: כְּדָבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁמַעְתָּ.

א,ג נִשְׁאָל לְחֹכֶם וְטָמֵא לוֹ, לֹא יִשְׁאָל לְחֹכֶם אַחֵר. הֵיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד אוֹסֵר וְאֶחָד מְתִיר, אֶחָד מְטָמֵא וְאֶחָד מְטַהֵר, אִם יֵשׁ חֹכֶם אַחֵר - נִשְׁאָלִין לוֹ, וְאִם לֹא - הוֹלְכִין אַחֵר הַמַּחְמִיר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה אוֹמֵר: דָּבָר מִדְּבָרֵי תוֹרָה - הוֹלְכִין אַחֵר הַמַּחְמִיר. מִדְּבָרֵי סוּפְרִים - הוֹלְכִין אַחֵר הַמַּקֵּל.

א,ד הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ לַמִּדְיָנָה הֵיטָּ, וְהָיָה שְׁלוֹם בֵּינוּ לְבֵינָה, שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. בָּאֵתָה וְאָמְרָה: מֵת בַּעֲלִי - תִּנָּשֵׂא. שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְאָמְרָה: מֵת בַּעֲלִי, בֵּין בּוֹכָה בֵּין שֹׂאֲנִיָּה בּוֹכָה, בֵּין בְּגָדֶיהָ קְרוּעִים בֵּין שָׂאִין בְּגָדֶיהָ קְרוּעִים - נִאֲמָנָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינָה נִאֲמָנָה, אֲלֵא אִם בֶּן בָּאֵתָה בּוֹכָה וּבְגָדֶיהָ קְרוּעִים. אָמְרוּ לוֹ: אִם בֶּן, זֶה שֶׁהִיָּתָה פְּקֻחָה - תִּנָּשֵׂא, שְׁלֹא הִיָּתָה פְּקֻחָה - לֹא תִנָּשֵׂא? בֵּית הֵלֶל אוֹמְרִים: לֹא שְׁמַעְנוּ אֲלֵא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר בְּלִבָּד. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמָאִי: וְהִלֵּא כָּל יָמוֹת הַשָּׁנָה קָצִיר! יֵצֵא קָצִיר שְׁעוּרִין. בָּא קָצִיר חֲטִים - יֵצֵא קָצִיר חֲטִים. בָּא בָּצִיר - יֵצֵא בָּצִיר, נִמָּצֵא כָּל יָמוֹת הַשָּׁנָה קָצִיר. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הֵלֶל: מִצָּאֵנוּ שְׂאִין אַחִין נִכְנָסִים לַנִּחְלָה עַל פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמָאִי: וְהִלֵּא מִסְפָּר

תְּרוּמָה, סֶפֶק נִגַע סֶפֶק לֹא נִגַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵטֵהר וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ מְטַמֵּא, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: וְדַאי טָמֵא וְסֶפֶק טָהוֹר.

א, ט תְּנוּר שֶׁתַּחֲלָתוֹ אַרְבָּעָה וּשְׁיָרָיו אַרְבָּעָה, שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה, הָרִי לִי סִנְדֵּל שֶׁל עֵץ וְשֶׁל סִידִין שְׁטֵמָא מִדְּרַס, עַל שְׁיָרֵי תְּנוּר. רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְאִשָּׁה חוֹלְצָת בּוֹ, וְיוֹצֵאִין בּוֹ בַּשֶּׁבֶת וְלֹא הוֹדּוּ לוֹ.

א, י חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא דוֹרֵשׁ כְּמִין אֲגָדָה, בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים אָדָם זֹכֶה לָבֶן, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: עַד הֶפְרָק זֹכֶה לוֹ, מִכֵּן וְאֵילָף הוּא זֹכֶה לַעֲצָמוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הֵיכָן מְצִינוּ, שֶׁהָיוּ חֲגָרִין עַד הֶפְרָק, וְכִשְׁהִגִּיעַ הֶפְרָק נִתְפַּשְׁטוּ. וְשֶׁהָיוּ חֲרָשִׁין עַד הֶפְרָק, וְכִשְׁהִגִּיעַ הֶפְרָק נִתְפַּקְחוּ. וְשֶׁהָיוּ סוּמִין עַד הֶפְרָק, כְּשֶׁהִגִּיעַ הֶפְרָק נִתְפַּתְחוּ. וְהֵיכָא זֹכֶה לוֹ עַד אוֹתָהּ הַשְּׁעָה? אָמְרוּ לוֹ: כִּי מְצִינוּ שֶׁהָיוּ פְּשׁוּטִים עַד הֶפְרָק וְכִשְׁהִגִּיעַ הֶפְרָק נִתְחַגְּרוּ, וְשֶׁהָיוּ פִּקְחִין עַד הֶפְרָק וְכִשְׁהִגִּיעַ הֶפְרָק נִתְחַרְשׁוּ, וְשֶׁהָיוּ פְּתוּחִים עַד הֶפְרָק, וְכִשְׁהִגִּיעַ הֶפְרָק נִסְתָּמוּ, הָא אֵין זֹכֶה לוֹ אֲלֵא עַד אוֹתָהּ הַשְּׁעָה בְּלָבָד.

א, יא מִסְפֵּר הַדּוֹרוֹת לִפְנֵי הַקֶּץ, אֵף עַל פִּי שְׁהִימִים וְהַשְּׁעוֹת כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, אֵינוּ מוֹנֶה אֲלֵא דוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה מֵא): "קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֵאשִׁית". וְאֵף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וְעַבְדּוֹם וְעַנּוֹ אוֹתָם", וְנֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וְדוֹר רַבִּיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה" וְגו'. הָרִי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כג): "אֵת מִסְפֵּר יָמֶיךָ" – אֵלוֹ שְׁנֵי דוֹרוֹת. וְשָׂאָר כָּל אָדָם: זֹכֶה – מְשֻׁלָּמִים שְׁנוּתָיו. לֹא זֹכֶה – פּוֹחֲתִין לוֹ מְשֻׁנּוּתָיו; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: זֹכֶה – מוֹסִיפִין לוֹ עַל שְׁנוּתָיו. לֹא זֹכֶה – פּוֹחֲתִין מֵהֵן. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב כ): "וְהוֹסַפְתִּי עַל יָמֶיךָ חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה"! אָמַר לָהֶן: מִשְׁלּוֹ הוֹסִיפוּ לוֹ. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב יג): "הֵנָּה בֶּן נֹולָד לְבֵית דָּוִד יֵאשְׁהִי שְׁמוֹ", וְעַדִּין לֹא הָיָה מְנִשָּׁה

כְּתֻבָּתָהּ נִלְמַד, שֶׁכָּתַב לָהּ לְכַשְׁתַּנְשָׂא לְאַחֵר – תִּטְלִי מֵה שְׁכָתוֹב לִיד בְּכַתְּבִתִּיךָ וְצֵאִי. חֲזְרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שְׁמַאי.

א, ה שֶׁשֶּׁה דְּבָרִים רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהְרִין: א. הֶשְׁרֵץ וְהַצְּפָרְדֵּעַ בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים. ב. וְכֵן כּוֹזֵת מִן הַמֵּת וְכוֹזֵת מִן הַנֶּבֱלָה. ג. עֶצֶם מִן הַמֵּת וְעֶצֶם מִן הַנֶּבֱלָה. ד. גוֹשׁ מֵאָרֶץ-טָהוֹר גוֹשׁ מֵאָרֶץ הַפָּרָס. ה. גוֹשׁ מֵאָרֶץ-טָהוֹר גוֹשׁ מֵאָרֶץ הָעַמִּים. ו. שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וְחֻכְמִים מְטַהְרִין.

א, ו הַשְּׁדֵרָה וְהַגְּלָגֶלֶת מִשְׁנֵי מֵתִים, רַבִּיעִית דָּם מִשְׁנֵי מֵתִים, רַבַּע עֲצָמוֹת מִשְׁנֵי מֵתִים, אֶבֶר מִן הַחִי מִשְׁנֵי אֲנָשִׁים; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהְרִין.

א, ז שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְלֹא אָמַר בֶּהֱן אֶסוּר וְהֵתֵר, וּפְרָשָׁן רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן מִתְיָא: הַמִּפִּיס מְרִסָּא בַּשֶּׁבֶת, אִם לְקוֹלְפָּה וְלַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה' כְּדֶרֶךְ שְׁהִרּוּפָאִין עוֹשִׁין – חֵיב. אִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לֶחֶה – פְּטוּר. הַשּׁוֹם וְהַבֹּסֵר וְהַמְלִילוֹת שֶׁרִסְקָן מִבְּעוֹד יוֹם; רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר: יִגְמַר מִשְׁתַּחֲשָׁד, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא יִגְמַר, אֲבָל כֹּהֲנִים נִהְגוּ כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל.

א, ח שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁנַיִם מִשָּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאֶחָד מִשָּׁם רַבִּי יְהוֹשֻעַ, וְלֹא אָמַר בֶּהֱן, לֹא אֶסוּר וְלֹא הֵתֵר, וְלֹא כָּשֵׁר וְלֹא פְּסוּל, לֹא טָמְאָה וְלֹא טָהֵרָה.

שְׁנַיִם מִשָּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִשָּׁה, מֵה הָיָה לְצֵאתָ בַּעִיר שֶׁל זֶהָב? וְלֹא אָמַר בֶּה לֹא אֶסוּר וְלֹא הֵתֵר; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵתִיר וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. מִפְּרִיחֵי יוֹנִים, מֵה הֵן לַעֲדוֹת? לֹא אָמַר בֶּה, לֹא כָּשֵׁר וְלֹא פְּסוּל, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין.

אֶחָד מִשָּׁם רַבִּי יְהוֹשֻעַ: הַשְּׁרֵץ בְּפִי הַחֲלָדָה, וְהַחֲלָדָה מֵהֻלְכֶת עַל גְּבִי כְּפָרוֹת שֶׁל

בעולם! אמרו לו: וכי נאמר: 'הנה בן נולד לבית דוד בן חזקיה'? והלא לא נאמר: "אלא הנה נולד בן לבית דוד"; בין מחזקיה בן מיכל בית דוד.

א,יב חמש רחלות גוזזות מנה מנה ופרס, שהן שבעים וחמש סלעים - חטבות בראשית הגז; דברי רבי דוסא. וחכמים אומרים: חמש רחלות גוזזות כל שהן. רבי נתן אומר, רבי דוסא אומר: כפיצה אוכלין, כמוה ובלקלפתה. וחכמים אומרים: חוץ מקלפתה.

האשה שאמרה: "נשבותי, וטהורה אני" - אוכלת בתרומה. ואם יש עדים שנשבות, והיא אומרת: "טהורה אני" - אינה אוכלת.

א,יג ארבעה ספקות רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין: הטהור עומד והטמא עובר, טמאה ברשות היחיד וטהרה ברשות הרבים. טהורה, טמאה ברשות היחיד וטמאה ברשות הרבים, ספק נגע ספק לא נגע, ספק האהיל ספק לא האהיל, ספק הסיט ספק לא הסיט; רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין.

===הזמנים לפי אופק חו"ל===

13 SEP ראשון Sunday 2			בבלי: חולין קל ירושלמי: שבועות יח תוספתא: שבועות א נ"ך: שמואל ב יא רמב"ם: אישות יז		2nd Day Rosh Hashana ב' דראש השנה תשפ"ז עלות השחר 5:22 סו"ז קר"ש - פג"א 9:06 סו"ז תפלה - פג"א 10:21 שקיעה 7:08 נץ החמה 6:35 סו"ז קר"ש - גר"א 9:42 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:21
14 SEP שני Monday 3			בבלי: חולין קל ירושלמי: שבועות יט תוספתא: שבועות ב נ"ך: שמואל ב יב רמב"ם: אישות יח		Fast of Gedalia צום גדליה עלות השחר 5:23 סו"ז קר"ש - פג"א 9:07 סו"ז תפלה - פג"א 10:21 שקיעה 7:06 נץ החמה 6:36 סו"ז קר"ש - גר"א 9:43 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:19
15 SEP שלישי Tuesday 4			בבלי: חולין קלח ירושלמי: שבועות כ תוספתא: שבועות ג נ"ך: שמואל ב יג רמב"ם: אישות יט		עלות השחר 5:24 סו"ז קר"ש - פג"א 9:07 סו"ז תפלה - פג"א 10:21 שקיעה 7:04 נץ החמה 6:37 סו"ז קר"ש - גר"א 9:43 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:17
16 SEP רביעי Wednesday 5			בבלי: חולין קלט ירושלמי: שבועות כא תוספתא: שבועות ד נ"ך: שמואל ב יד רמב"ם: אישות כ		עלות השחר 5:25 סו"ז קר"ש - פג"א 9:07 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 7:02 נץ החמה 6:38 סו"ז קר"ש - גר"א 9:43 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:15
17 SEP חמישי Thursday 6			בבלי: חולין קמ ירושלמי: שבועות כב תוספתא: שבועות ה נ"ך: שמואל ב טו רמב"ם: אישות כא		עלות השחר 5:26 סו"ז קר"ש - פג"א 9:08 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 7:01 נץ החמה 6:39 סו"ז קר"ש - גר"א 9:44 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:14
18 SEP ששי Friday 7			בבלי: חולין קמא ירושלמי: שבועות כג תוספתא: שבועות ו נ"ך: שמואל ב טז רמב"ם: אישות כב		עלות השחר 5:27 סו"ז קר"ש - פג"א 9:08 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:59 נץ החמה 6:40 סו"ז קר"ש - גר"א 9:44 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:12
19 SEP שבת Shabbos 8			בבלי: חולין קמב ירושלמי: שבועות כד תוספתא: עדיות א נ"ך: שמואל ב יז רמב"ם: אישות כג		Shabbos Shuvah האזינו, שבת שובה עלות השחר 5:28 סו"ז קר"ש - פג"א 9:08 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:57 נץ החמה 6:41 סו"ז קר"ש - גר"א 9:44 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:10

וְעַר עֵס אִיז זֹכֶה צו זַיִן בֵּי אֵן אִמְתָּן צָדִיק אוֹיף ראש השנה, דעמאלט וואו דער מענטש קוקט ווערט די לופט דארט אזוי ווי די לופט פון ארץ ישראל. (ספר המדות אות ארץ ישראל חלק ב' סימן ז')